

-Pɔia" -ti San 'tmɔa

Kea 'a wlu -sɛɛ nyio 'ɔn

¹ -Ta 'kmɔ a -teea a, -mɛ wlu ni' sese, wlu niɛ 'de Kea 'ɔn -wɛɛ wlu ni Kea. ² Wlu ke Kea 'kpaɔ tɛin" sese. ³ Kea cɛɛn 'de wlu 'ɔn -wɛɛ ɛ pɔ dɪ -wee' "klein 'kmɔ. De "o de -ɛ -niɔ 'kmɔ -wɛɛ wlu sea nɔ, -mɛ se ni-. ⁴ 'De ɛ 'ɔn mɔ 'kmɔniɔ' -cɛɛn'- 'wɔ. ɛɛ' 'kmɔ tu mɛ -ni nyɔ -wee' 'a -sɔn'. ⁵ -Sɔn' -niɔ 'mɔa- ɛ -sɪn' 'de kwie 'ɔn, 'kaa kwie se -sɔn' i "fian-.

⁶ Kea dboɛ nyɔ due', ɔɔ' 'nyɪn -ni San. ⁷ ɔ ji' -wɛɛ ɔ 'e -sɔn' 'ɔ -ti' 'tmɔ, 'de nyɔ -wee' 'je ɛɛ' -ti' tɔ' 'ɔn 'je 'bo ɔɔ' wluɪ". ⁸ ɔmɔ se -sɔn' ni-, 'kaa ɔ ji' -wɛɛ ɔ 'je -sɔn' 'ɔ -ti' 'tmɔ.

⁹ ɛɛ' -sɔn' tu mɛ -ni -sɔn' -cɛɛn'- -ɛ ji 'kmɔ 'de -ɛ -sɪn' 'de nyɔ -wee' "klein "kpei. ¹⁰ Sesi mɔ -ni Kea 'a wlu -ɔ -ni 'kmɔ sese, ɔmɔ Kea cɛɛn 'ɔn -wɛɛ ɛ nɔ 'kmɔ 'kaa 'kmɔ "kpei nyɔ se ɔɔ' -ti' 'wɔɔn-. ¹¹ ɔ jiɛ 'e ɔɔ' -cɛ" 'kpa 'a 'blɔa- "kpei, 'kaa ɔɔ' 'cɛ-wi" se ɔ sɪn 'sɔɔn kɔɔn-. ¹² 'Kaa nyɔ klein" -kɔɔn ɔ sɪn 'sɔɔn -wɛɛ -ɔɔ -je ɔɔ' -ti' tɔ' 'ɔn, ɔ nɔɛ' 'sɔ -wi" -mɔ 'bɛɛ' ɔɔ 'je Kea 'a "nyɪnu- 'kpa. ¹³ ɔɔ 'jea Kea 'a "nyɪnu- 'kpa a, ɛ se 'e nyio 'ɔ nymɔ ke, ɔɔ' tɔ' 'ɔn 'wɔ, ɛ 'wɔɔɛ 'e Kea 'ɔn.

¹⁴ Kea 'a wlu -nɛ mɛ -srɛɛn nyio 'ɔn. ɔ "tiɛ 'de -a "klu. ɔmɔ "diwan ke tɔ' -ti' 'ji 'ɔn. -A -jraa' ɔɔ' "ikmaa' 'mɛ, ka "juɔ due' koun -gbai' 'blea ɔ "bo 'a "ikmaa' -wee' "klein.

15 San -nia ɔɔ' -ti' 'a -ta 'jei ɔmɔ -na : "Ju -ɔɔ -ti' 'in 'tmɔa 'de ε -wɛɛ 'in 'na : ɔɔ muɛ jia' 'de 'ɔn 'de ε, ɔ nɛ dɛwɔn ɔ je 'ɔn -sii, dɛ-nvɛ' ɔ ke 'kmɔ 'kpaa 'bo 'ɔn "juɔi.

16 Di -wee' "klein pɔɛ 'de ɔ 'ɔn kɪn, ɛmɛ -ti ɔ "jii -avn "diwan 'a "kwli -wee' wɔn. 17 Tɔ' -o, Kea jaa Moisi kɛ' 'kwa -wɛɛ ε "nyɪ -avn, 'kaa ε cɛɛn 'de Sesi 'ɔn -wɛɛ ε "nyɪ -avn 'saa 'ɔn ke tɔ' -ti. 18 Nyɔ "o nyɔ se Kea "jriɛ 'jee due', 'kaa "Ju jɔ due' -nia 'o "Bo -pɔn" ε mɔ -sɛ 'kwla 'de -a -pee.

San Batisi 'a wlu

(Matie 3.1-12 ; Makɪ 1.1-8 ; Luikɪ 3.1-18)

19 Ka San nɔa Sesi 'a -ti' 'tmɔ sɔn 'ka ka : Suifu-wi" 'a "jru kpɔ' i -teɔn -nia Selisalem dboɛ 'sraa -savn jru' ke Kea -gbu sɔn opɔn ke 'de San o -wɛɛ -ɔɔ mu ɔ i-teea', ɔɔ 'na : -Mɔ 'ee, -in -nɛ nyɔɔ -o ε ? 20 San wa 'wɔn i ɔ je wlu-, ɔ se dɛ jɛɛ' -sie"-, ɔ 'na : 'In se Klistɪ nɪ-. 21 'De ɔɔ -tee' ɔ i ke'wɛ ɔɔ 'na : Nyɔ -in -nɪ 'ja a- ? -In -nɛ Eli -o ? San 'na : "In-, 'in se ɔ nɪ-. 'De ɔɔ 'na : -In -nɛ Kea 'a wlu 'kwajaai -nɔ -oo ? San 'na : "In-, 'in se ɔ nɪ-. 22 'Sɔ ɔɔ 'na : 'De -mɛ -ma 'nyɪ wɛ- 'ja a- ? -Aa -teeɛ' -mii -wɛɛ nyɔ -dboa' -avn -a -je ɔɔpɔ "kuan kpa. Dɛ -ma -daa' -ma -cɛ" -gbo' ε- ?

23 'Bomɔ San wluu-, ɔ 'na : 'In nɛ "ju -nia 'e -pɪɔn" blɔa "kpei 'a weɛ po wlu -o, ɔ 'naa : Ao nmaɛ Tɔ'bo 'a -je !

Ka Kea 'a wlu 'kwajaai Esai 'tmɔ ε 'de ɔɔ' 'sbɛ 'di ε, 'kamɔ 'mɔ nɪ-

24 'De nyɔ ɔɔ dboa 'e San o 'mɔa- "klu ε, Fariseɛn-wi" -nɪ 'e mu, 25 ɔɔ -tee' ɔ i ka, ɔɔ 'na : -In sea Klistɪ nɪ-, -in sea Eli nɪ-, -in sea Kea 'a wlu 'kwajaai nɪ 'ee, -mɛ dɛɛ -ti -ma po nyɔ "ni

"jru ε- ? ²⁶ 'Sv San 'na : "ni me 'ma po nyv "jru, 'kaa 'de aopv "klu ε, "ju due' -nι 'e 'mō 'de ao se juo-, ²⁷ 'kaa 'in se vō' "kwlai 'a "dbi "ikain ka nι-.

²⁸ Dι -nι -wee' nυε' 'bo Betani 'de Suden juov 'de, -ta San a pooa nyv "ni "jru ε.

San 'daa Sesi Kea 'a 'sraa -sablaa'

²⁹ Εε' -son' jrε' -stan', Sesi jιε' 'de San o. 'sv v 'na : Kea 'a blaa ju -εε -koa' nyv -wee' 'a desavn, ε ka ! ³⁰ Omō -nι "ju -vō -tι' 'in 'tmva -weε 'in 'na "ju -vō jia 'bo 'vn 'de v 'bei" v je 'vn -sii, δε-nυε' v nιε 'kmv sese 'bo 'vn "juvi. ³¹ 'In se v juo- -ke 'de-, 'kaa 'ma poε nyv "ni "jru -weε Israe-kovn 'je vō' -tι' juo-. ³² San wlu' ke'wle v 'na : -Ta Kea 'a -Suu 'wlv 'e javn 'di, -weε ε "sia i 'bo v "jru ε, 'in 'je εε' -ta 'me. Ka -gbεε' nιa, 'kamō ε nι-. ³³ 'De -me 'mō sv v juo ke -wee' 'de-, 'kaa Kea -dboa' 'vn nyv "ni "jru poa', εμε -wlu 'vn -pee ka, ε 'na : -Ma muε 'ma -Suu i 'jea', ε 'je i "si 'bo "ju due' "kpei. Vō' "ju tu mō -vō mu 'ma -Suu nyv "jru poa. ³⁴ -weε 'in 'je εε' -ta, 'de ka v nιa Kea 'a "Ju, 'in 'je kan' -weε 'in 'tmv ε 'de ao -pee.

Sesi 'a "i-saa' klai" nynuu

³⁵ Εε' -son' jrε' -stan', -ta San nιa 'bo v nι- ke'wle, v ke vō' klai" nynuu 'svōn ke. ³⁶ V 'jea Sesi vō -sia' 'sv v 'na : Kea 'a 'blaa ju -nao. ³⁷ San 'a klai" nynuu 'svōn -nv 'wōan wlu v 'tmva -ne 'sv, sv bla 'o Sesi 'de. ³⁸ Sesi -gbvan de 'sv ka vva ji v kν v 'je kan' 'me, 'de v -tee' svsv i, v 'na : De aoa -pōn i ε- ? Vv 'na : Rabbi, (ε 'de me -nι nyv detvōi) -ta ka -in -koo ε- ? ³⁹ 'Sv v wlu' 'de sv -pee v 'na : Ao ji 'je ! Vv mu' -cεen-, sv je -ta v kooa

'je. 'Bomɔ ʊb ke ɔ nɪ 'de 'wɪ -nɪa 'mʊa- 'di. 'De -ta ɛɛ nʊba kan' -mɛ -kwie" jɾʊ -teɛ -gbao.

⁴⁰ Nyʊ 'sɔɔn -wɔan San 'a wlu -wɛɛ -ʊb bla 'o Sesi 'de ɛ, ʊba' due' 'a 'nɪnɪ -nɪ Ancre, ɔ nɪɛ Simɔ Pɪɪ 'a de'di -o. ⁴¹ Ɔmɔ -saa "i -ɔ -jɛɛ ɔɔ' de'di Simɔ 'de ɔ 'na : -A -jee' Mesi "jɾiɛ- -wɛ- ! (ɛ 'de mɛ -nɪ Klɪsɪ, Nyʊ'pʊʊi Kea -tea' 'o ɛ.) ⁴² -Wɛɛ ɔ kpa Simɔ 'de Sesi o. Sesi -gbʊan Simɔ ja 'sʊ ɔ 'na : -In -nɪɛ Sonasɪ 'a "ju Simɔ -o, 'bode ɛ, -ma 'nɪnɪ -nɪ Sefasɪ (ɛ 'de mɛ -nɪ Pɪɪ, "sou).

Sesi 'da Filipʊ ke Natanaɛ ke

⁴³ ɛɛ' -sɔn' jɾɛ' -sɪan' Sesi -nɪɛi" ɔ 'je 'e Galile mu 'sʊ ɔ ke Filipʊ -gbʊʊn', ɔ wlu ɔ -pee ɔ 'na : -In bla 'bo 'ʊn 'de. ⁴⁴ Filipʊ -mɔ 'wɪʊɛ 'o Besaida 'bo Ancre ke Pɪɪ o -kwɔ.

⁴⁵ Filipʊ ke Natanaɛ 'jea 'sʊ ɔ wlu ɔ -pee ɔ 'na : Natanaɛ, "ju -ɔɔ -tɪ' Moɪsɪ 'crɪa 'de kɛ'ɛ 'sbe 'di, -wɛɛ -ɔɔ -tɪ' Kea 'a wlu 'kwajaaʊn 'tmʊa -a -jeɔ' -wɛ-. ɛ Soseʊ 'a "ju Sesi -ɔ -wɪba Nasaretɪ -o.

⁴⁶ 'Bomɔ Natanaɛ wluu ɔ 'na : De 'dɔɛ 'beeɛ' ɛ 'je 'o Nasaretɪ -mɔ 'wɪʊʊ ? Filipʊ 'na : -Mɔ ji 'je 'sʊ.

⁴⁷ Sesi 'jea Natanaɛ ɔɔ jia 'de ɔ o 'sʊ, ɔ wlu' 'de ɔɔ' -tɪ' 'ʊn, ɔ 'na : Israɛ i 'a -cɛ" 'kpa -mɔ ka, sɪ -tɪ se 'de ɔ 'ʊn nɪ-. ⁴⁸ 'De Natanaɛ -tee' ɔ i, ɔ 'na : -Ta -ɪn juo 'ʊn ɛ- ? Sesi 'na : -Ta -ɪn -nɪa 'bo fikɪtu -sɔn 'bo 'ɪn 'jee -ʊn, -mɛ Filipʊ se -ʊn 'daa- ji ke.

⁴⁹ 'Sʊ Natanaɛ 'na : Nyʊ dɛtɔɔi, -ɪn -nɪɛ Kea 'a "Ju -wɛɛ -ɪn -nɪ Israɛ 'a 'beɔ. ⁵⁰ 'De Sesi wlu ɔ -pee ɔ 'na : De 'ɪn 'na 'ɪn 'je -ʊn -wɛ- 'bo fikɪtu -sɔn, ɛmɛ -tɪ -ɪn -je 'ma -tɪ' tɔ' 'ʊn ? -Ma muɛ dɪ klæ" klæ" "jɾiɛ- 'jeea', ɛ 'je -jɪ -mɪ -sii. ⁵¹ -Wɛɛ ɔ wlu ke'wɛɛ ɔ 'na : 'Ma 'tmʊʊɛ aopʊ tɔ' -tɪ, aɔa muɛ jaʊn 'jea'

ε 'je wɔn kain-, 'de Kea 'a "soa-wi" 'je -ja -blu' nu 'bo nyio 'o "Ju "jru kpɔ'.

2

Sesi 'a "i-saajrii' 'bo ba "blii "ti -kɔ "kpei 'bo Kana

¹ Ε νβε 'wɪ taan 'sɔ, ba "blitii -kɔ -tuu" ε 'bo Kana 'de Galile. Sesi de nu 'o 'ε. ² Ʈυ 'da Sesi ke ɔɔ' klai" nynuu -kɔ' -sɔn -ke.

³ Nmɔ -kwεa 'sɔ, Sesi de wlu' 'de ɔ -pee υ 'na : Ʈυ se nmɔ 'ble 'bode -o. ⁴ 'Sυ Sesi 'na : "Ju 'nynɔ, aa' tɔ' ke 'ma tɔ' se due' nɪ-. 'Ma -nε nɔ" se 'o nyni ke. ⁵ 'Sυ υ wlu' 'de nyɔdiide "jrii -gbleυn' -pee, υ 'na : Δε "klein ɔɔ mua ao -pee 'tmva' a, ao nu ε.

⁶ -Ta εε nva kan' -mε "soijae -mεεo"- -nɪ 'o, Suifu-wi" a po "ni 'di -wεε υva -sa -flen" kui ka υva nva 'de υυυυ "bli see ε. Ia' jae tu ε, "ni -sυ 'a kwla -mε" na a "ji jrɪ' -wεε kmε' 'due kwla 'sɔɔn -ɔ -ji" jrɪ'. ⁷ 'Sυ Sesi wlu' 'de nyɔdiide "jrii -gbleυn' -pee ɔ 'na : Ao "jii- jae -nɪ "ni ! -Wεε υυ po ι "ni 'di 'sυ ι "ji. ⁸ 'Sυ Sesi 'na : Ao "plien la, ao 'je "ju -ɔ -tea' diide "jru o i kpa. υυ "plien 'sυ υυ kpε'.

⁹ Diidu "jrɔo -tei -nɔ -tɪan' "ni -ε -snεεa nmɔ 'ɔn -nε wɔn 'sɔ -ta εε' nmɔ tu 'wlvα ɔ se 'o juo-, 'kaa diide -gbleυn -cria' "ni ε, -wi" -mυ juo 'o 'ε 'pepe. 'Sυ ɔ 'da 'nynɔjei 'mε, ¹⁰ -wεε ɔ wlu ɔ -pee ɔ 'na : Nyɔɔ 'nyɪε nyυ nmɔ 'dɔe ke kpɪun-, -wεε -jε -sea wɔn nmɔ ɔ 'bɔɔ de, -mε nyυ -wεe' "jii la. 'Kaa -mɔ -tee' nmɔ 'dɔe i mamaυ 'sɔ ti je ka nɪ-.

¹¹ Ka Sesi nva ɔɔ' "i-saa' jrɪi' nu sɔn, 'bo Kana 'de Galile 'kamɔ -nao. Ɖɔ' "ikmaa' 'pεεn- "kpae' 'bomu -wεε ɔɔ' klai" nynuu 'je ɔɔ' -tɪ' tɔ' 'ɔn.

¹² 'Bo -mε 'de ε, Sesi ke ɔ de o, ɔɔ' "dei -wi" o, ɔɔ' klai" nynuu muε Kapεnaυm. 'Kaa υυ se 'o 'wι -tuu" nu.

*Sesi nuε 'dɔɔ poun i 'de Kea -gbu klaa" 'di
(Matie 21.12-13 ; Makι 11.15-17 ; Luικι 19.45-46)*

¹³ Suifυ-wi" 'a kuɔnkwla' 'wlv -kɔ nyυ a 'daa-Pakι "kuυan i 'su, Sesi muε Selisalεm. ¹⁴ ɔ paa 'e Kea -gbu klaa" 'di 'su, ɔ jεε 'e bli' pleυn o, 'blae pleυn o, "pai pleυn o, ε ke 'wei fai" poun ke, -mε υυ -teε i 'de υυpu 'a klukpa 'de. ¹⁵ 'Su ɔ "duε "dbu 'υn 'de ɔ nuε klaejɔ 'υn -weε ɔɔ nu υυpu i, ε ke υυa' bli' ke 'blae ke. ɔ -gba' 'wei fai" poouυn 'a 'wei mu" ja, ɔ -gba' υυa' klukpu -wee' ja. ¹⁶ -Wεε ɔ wlu 'e "pai pleυn -pee ɔ 'na : Ao -sa dι -nι -ta. Ao 'bo 'υn "Bo 'a -gbu" 'dɔɔpo-gbu 'υn nuε. ¹⁷ 'Su wlu -crυa' 'de Kea 'a 'sbe 'di ɔɔ' klai" nynuu po ε -kwlv o. εε' wlu tu 'naa :
'Oo Kea, εε' -gbu" 'a 'tυn a 'dba 'υn 'ε.

¹⁸ Suifυ-wi" 'a "jru kpɔ i -teυn "dua wlu 'υn 'su υυ 'na : jrii' wε- -ιn nu kaan -a -jee" "jriε 'su -ma nu dι -nι ε- ? ¹⁹ 'De Sesi 'na : Ao -gba' Kea -gbu klaa" -nε "jεi-, 'ma muε poa' 'de 'wι taan 'di. ²⁰ 'Su Suifυ-wi" wlu ɔ -pee υυ 'na : -Ja" ! Kea -gbu klaa" -nε nyυ poa 'de -sυn 'a kwla -nyiiε 'jɔ -mεεo"- 'di ε, εmε -mɔ -na -ιn -je po 'de 'wι taan -gbai' 'dii ? ²¹ 'Kaa Kea -gbu -je Sesi a "sia 'nynι ε, εmε -nι ɔɔ' nyiɔjɔ. ²² εmε -tι -ta Sesi soan "kunyιɔ' 'su ɔɔ' klai" nynuu po εε' wlu tu 'a -tι' -kwlv o. 'Su dι "klein -crυa' ke wlu Sesi 'tmυa 'de ε υυ 'je ι tɔ' 'υn.

De -nιa 'e nyiɔ 'υn ε, Sesi juε'

²³ -Ta Sesi nua 'o Selisalem, Paki 'a -ko' no" o, nyu -tuu"-tuu -je jrii' -wi" o nua -wεε -uu -je oo' -ti' to' 'un. ²⁴ 'Kaa Sesi se uupu -kwlu" -te', de-nue' o juo uu -wee' "klein 'me. ²⁵ Di "klein -nua 'e nyio pεe o ε, o juo i -wee' 'me. Eme -ti nyo se ε 'bεε- o 'je nyio 'o -po' bla 'de o -pee.

3

Sesi ke Nikodemu ke

¹ 'Kaa "ju due' -ni 'e Fariseen-wi" "klu, oo' 'nyu -ni Nikodemu, o nε Suifu-wi" 'a "jru kpo' i -tei 'a due' -o. ² Omō -ji' 'de Sesi o "mau', -wεε -o -wlu o -pee ka -o 'na : Nyu detooi, ka -in -wba 'e Kea o -wεε -in -je -a de too ε, -a -je kan' 'me, de-nue' jrii' -wi" -ma nua nyo jro' se ε 'bεε- o 'ju nu -bo Kea se o o sie ε.

³ Sesi wlu o -pee, o 'na : 'Ma 'tmuuε -un to' -ti 'a to' -ti, nyo -sea' 'wba' dee 'wlu ε, o se ε 'bεε- o 'je Kea 'a 'buo de 'je. ⁴ 'Su Nikodemu -tee' o i, o 'na : Ka nyo -kpa -kea" -mo 'je 'wba' dee 'wluεun nu ε- ? O 'je 'de o de 'di de mu -o -wεε o 'e 'wlu ke'wleε ?

⁵ Sesi 'na : to' -ti 'ma 'tmuu -un, -bo nyo se 'wlu 'de "ni ke -suu 'un o se 'bεε- o 'je 'e Kea 'a Tu"bo -kwlu 'di pa. ⁶ De -wba 'e nyio 'un -me nε nyio -o, -wεε de -wba 'e Kea 'a -Suu 'un -me nε Kea 'a de -o. ⁷ -Bo 'in 'na ao 'je 'wba' dee 'wlu ε, tai' 'bo -un -maa"- . ⁸ -Ma -jee', -ta po' niai" 'bo εε muu, 'de -ma -won εε' -si' wlu 'me, 'kaa -ta εε 'wba, -ta εε mua, -in se 'o juo-. 'Kamo ε ni -ke 'de nyo -o -wba 'de Kea 'a -Suu 'un 'a -ti' 'un.

⁹ 'Su Nikodemu 'na : Ka -me 'ε de tu 'je nuε 'emu ε- ? ¹⁰ 'De Sesi 'na : -Mo -nua Israε-nyu 'a

dετωοι klaa" a, -in se di -ni -mu juoo- ? ¹¹ 'Ma 'tmυυε -bn tō' -ti, δε -a -juua, εμε -aa -tmυ 'de δε "o δε -a -jea a εμε -εε -po' -aa bla, 'kaa -po' -aa bla a aoa' -tuε" doin". ¹² -Bo 'ma sea 'blυa- "kpei di 'a -ti' 'tmυ, -wεε aoa' 'je -mi tō' 'bn 'ee, -mε -bo 'ma sea javn 'di di 'a -ti' 'tmυ 'ee, ka ao 'je ιa' tō' 'bn 'jeson nu ε- ? ¹³ Nyo "o nyo jrc' se 'e javn 'di mu due', -bo ε se nyio 'o "Ju -o -wlυa 'e javn 'di ni ε.

¹⁴ 'De ka Moist crooa -tien-sen tu "i 'de -pυon" blυa "kpei ε, 'kamō nyio 'o "Ju 'je 'o tu -kwli" kōεε -ke, -wεε υυ 'je o inynaa-. ¹⁵ 'De nyo "o nyo -je o' -ti' tō' 'bn ε, o 'e 'kmυna' -sea' "ti -ta 'ble 'je. ¹⁶ Δε-nyε' Kea 'a nyio 'o -ti' kmaa' -sie' sōn' i. Εμε -ti ε -tu" -wεε ε to 'e εε' "Ju jō due' koun -gbai' 'de nyo "o nyo -jea o' -ti' tō' 'bn je -tuon blu 'kaa o muε 'kmυna' -sea' -kwε- -ta 'ble 'jea. ¹⁷ Kea mε 'de ε, ε se εε' "Ju 'no 'kmυ "kpei dbo 'de o 'e nyio 'pee kpυon-, 'kaa ε dboo' -wεε nyio 'je 'pυa' 'je 'de o 'bn. ¹⁸ Nyo -jea o' -ti' tō' 'bn ε, 'pee se o kpυn i, 'kaa nyo -sea' o' -ti' tō' 'bn 'je ε, 'pee kpυn -mō 'mε sese, δε-nyε' o se Kea 'a "Ju jō due' koun -gbai' 'a -ti' tō' 'bn 'je. ¹⁹ 'De εε' 'pee tu mε -ni : -Sōn' -jia' 'no 'kmυ "kpei ε, nyioyυ se ε "in-, 'kaa kwie mε υυa -pōn, δε-nyε' υυa' nυbdi nynie "jrii. ²⁰ Nyo "o nyo -o' nυbkpln nynia "jrii ε, o 'nye -sōn' 'bn 'ε, -sōn' o faun a nυo', δε-nyε' o pleε o' kpln 'a "kpaε' 'pεεan' 'mε 'de -sōn' 'bn. ²¹ 'Kaa nyo -o' nυa toi" di ε, o mō -o' ji 'e -sōn' 'bn -wεε ka o' 'jea Kea wōn ε, nyυ a 'je ε i 'pepe 'de o' nυbdi 'bn.

Sesi ke San Batisi ke

22 'Bo -me 'de ε, Sesi ke ɔɔ' klai" nynuu muε 'e Suideblva "kpei. 'Bomɔ ɔ ke υυ nu 'wɪ pla-, -wεε ɔɔ po nyυ "ni "jru. 23 San foo" 'sυ a poε nyυ "ni "jru -ke 'bo Enon, ε ke Salimυ "kυυan- i. 'Bomɔ "ni -tuu" nɪ-, -wεε nyiɔpυ a mu 'de ɔ o, 'de ɔɔ po υυ "ni "jru. 24 -Mε San se -kaso 'di mu ke.

25 'Sυ San 'a klai" nynuu 'a jrv' ke Suifvi due' -teε ba o -tooa' -pυn" 'de dɪ nyυ 'jea 'a nu -wεε υυ 'jea 'e Kea "jri 'dei nmɔɔ 'ɔ -tɪ' 'υn. 26 Uυ jiε 'e San o, 'de υυ 'na : -Aa dεtɔɔi, "ju -ɔ -ke -ɪn -nɪa 'e Sudεn -gbuu 'de 'deε, -wεε -ɔɔ -tɪ' -ɪn -tmυa 'de -a -pee ε, -ɪn -gbυn 'nɔ, ɔmɔ -ɔɔ poa nyυ "ni "jru 'nɪa- -ke, nyυ -tuu"-tuu a muɔ o ! 27 'De San wlu ka ɔ 'na : Nyɔ "o nyɔ se ε 'bεε- ɔ 'e de 'ble -bo Kea 'a -cε" 'kpa se ɔ "nyɪ ε. 28 -Ta 'ɪn wluua -wεε 'ɪn 'na 'ɪn se Klisɪ nɪ ε aoa' -cε" 'kpa 'je εε' -ta 'mε. 'kaa 'ɪn 'na 'ɪn nɪε ɔɔ' "juɔi nai -o. 29 Nyɔ -blea 'nynɔ ε, ɔmɔ -nɪ 'nynɔjei. 'Kaa 'nynɔjei 'a "dei -mɔ nɪε 'bo ɔ -pυn" -wεε ɔɔ po ɔɔ' wlu doin" o, -wεε dɪ ɔɔ 'tmυ, ɪ 'ble ɔɔ' 'mυa-. Εmε -tɪ 'ma -nε 'mυa- 'ma nυa nɪ 'pepe. 30 ɔmɔ 'ɔ 'nynɪ 'je "jei mu -o, -wεε 'ma -nε 'nynɪ 'e -sɔn ji.

Sesi mɔ -wlv 'e javn 'di

31 Nyɔ -ɔ -wlv 'e javn 'di, ɔ nɪε 'o nyυ -wee' "klein "jru kpɔ', 'de nyɔ -ɔ -nɪa 'nɔ 'blva- "kpei ε, -mɔ nɪε 'blva 'a nyɔ -o, -wεε ɔɔ 'tmυ 'bluadidɪ 'a 'sυ 'a -tɪ', 'de nyɔ -wlv 'e javn 'di, -mɔ nɪε 'o dɪ -wee' "klein "jru kpɔ'. 32 Dɪ ɔ 'jea 'de ɔ 'wɔan, ɪmυ ɔɔ 'tmυ, 'kaa nyɔ -ɔ -jea ɔɔ' -tɪ' 'wɔɔn-, ɔ se nɪ-. 33 Nyɔ -jɔ -wɔɔan' ɔɔ' -tɪ' ε, -mɔ 'na Kea nɪε tɔ' -o. 34 Nyɔ Kea dboa, ɔɔ 'tmυε Kea 'a wlu, dε-nυε' Kea -kwε- εε' -Suu "kpei- ε je ɔ "nyɪ, ε se ε dbaa-.

35 "Bo kma "ju 'a -ti', εμε -ti ε -te' ɔ di -wee' kwa.
 36 Nyɔ -jea Kea 'a "ju 'a -ti' tɔ' 'ɔn ε, ɔ 'jeε 'kmɔnta' -sea' -kwε -ta 'ble ε, 'kaa nyɔ -sea' Kea 'a "ju 'a -ti' tɔ' 'ɔn 'je ε, ɔ se 'kmɔnta' 'je i, -mε Kea 'a 'cɛn -nɪ ɔ "kpei.

4

Sesi ke Samadi 'nynɔ ke

¹ Fariseɛn-wi" 'wɔn ε ka Sesi a 'da nyɔ -tuu"-tuu -wεε ɔɔ' klai" nynuu a 'kpa "kpei 'de ɔɔ po nyɔ 'ni "jru ε -sii San. ² 'De tɔ' -ti 'ɔn ε, Sesi 'a -cε" 'kpa 'a po nyɔ 'ni "jru -bo ε se ɔɔ' klai" nynuu nɪε. ³ Sesi 'wɔan dε υba 'tmɔa -nε 'sɔ, ɔ 'wlv 'e Suide 'mε -wεε ɔ mu 'e Galile de.

⁴ -Bo ɔ 'je 'emu ε, ɔ 'je Samadiblvα 'ɔn -tie" cɛn -o se. ⁵ 'Sɔ ɔ nyniε 'o Samadi 'a -kwlv due' nyɔ a 'daa- Sikaa -pɔn". Εε' -kwlv tu ke -kle' Sakɔbɔ "nyta ɔɔ' "ju Sosεv tɛin" "kɔvαn- i. ⁶ 'Bomɔ Sakɔbɔ 'a "nibie nɪ-. Sesi na ɔ sea 'sɔ ε, ɔ -teε i 'bo "nibie wɔin", -mε 'jrv -teε -gbao.

⁷ 'Sɔ Samadi 'nynɔ due' -jia' "niɔ- mɔ Sesi wlv -pee ɔ 'na : A "nyɪ 'ɔn "ni 'ɪn 'je 'na. ⁸ -Ta εε nɪa kan' -mε ɔɔ' klai" nynuu muε diide -tɪan' 'de -kwlv. ⁹ 'Sɔ Samadi 'nynɔ -nɔ wlv' 'de Sesi -pee, υ 'na : Ε dε-, -mɔ -nɪa Suifvi ε, -mɔ -ɔɔ -dbaa' 'mɔ -nɪa Samari 'nynɔ "ni ? 'De see ε, Suifv-wi" ke Samadi kɔvɔn 'nyɪε 'ɔn 'ε, υba' poo wɔn o. ¹⁰ 'Bomɔ Sesi 'na : bo a juo dε Kea a "nyta nyɔ foo" 'ɔn 'de ε, 'de "ju -jɔ -ɔɔ -dbaa' avn "ni -bo a juo -mɔ -ke 'de ε, -mε ɔmɔ a 'je -ɔ "ni 'dbaa 'de-, -wεε -ɔ -je avn "ni -ε sea ma -ta 'ble "nyɪ.

11 'Nynokpao' -nu 'na : "Bo, -mɔ -sea' 'ni -cri' -de 'ble, 'de "nibie tean 'di 'ee, -ta -mɔ -je 'kmɔ nu ni -me -sa -wee -in -je ε 'mɔ "nyɪ ε- ? 12 -Mɔ -be"i -in -je -a 'mia Sakobu -nyɪ" -a "nibie -ne -sii ? Ɔɔ' -ce" 'kpa ke ɔɔ' "nyuu- ke ɔɔ' nɔ" dɪ 'na εε' 'ni tu 'me. 13 'Su Sesi 'na : Nyɔ "o nyɔ -na "ni -je -me ε, "ni 'natɔn a mu ɔ nua' ke'wle. 14 'Kaa nyɔ -na "ni 'ma mu ɔ "nyɪa', "ni 'natɔn se ɔ nvi 'bode. 'De "ni 'ma mu ɔ "nyɪa' εε muε 'kmɔni ni 'a "jru nɪa' 'de ɔ 'ɔn 'bomɔ 'kmɔ -sea' -kwe -ta 'ble 'je 'wlu -wee ε 'je i -si'.

15 'Su 'nynokpao' -nu 'na : Tu"bo -in -nyɪ" 'ɔn εε' 'ni tu 'de "ni 'natɔn je 'ɔn nu -wee 'in je "ni -cria' ji -ta 'bode. 16 'Su Sesi 'na : A mu a 'da aa' kvan -me a ji de -ta. 17 "Ju nynokpao' -nu -se "kpei v 'na : 'In se kvan 'ble. Sesi 'na : A -sa tɔ' a je wlu ka : 'In se kvan 'ble, 18 de-nue' a 'ble kvan -wi' -mm" -we- 'de-, 'de -jɔ a nɪa 'e 'kwa kaan -mɔ se aa' kvan ni -ke. 'De -me 'ɔn ε, a 'tmue tɔ' -ti.

19 'Su v 'na : Tu"bo, de 'ma 'jea i 'de -in 'ɔn ε, εme -ni -in -nɪε Kea 'a wlu 'kwajaai -o. 20 -A "bo -wi" -gbεε Kea "juɔi 'bo cru -ne "kpei, 'de aopu mɔ ε, ao 'na -ta nyu 'jea Kea "juɔi -gbεε' 'bo -nu Selisalem. 21 'De Sesi 'na : 'Nynokpao', a -gbɔn 'nɔ, nɔ" jre' -εε mu nynia' -wee ao se Kea -nɪa "Bo "juɔi -gbεε i 'bo Selisalem ke cru -ne "kpei. 22 Aomɔ se de aoa -gbεεa' juo-, 'kaa -apu mɔ ε, de -aa -gbεε' a -a -juue', de-nue' 'pɔva' ceen 'e -a o Suifu 'ɔn. 23 'Mɔ -tmɔv' avn, nɔ" jre' -εε mu nynia', 'de ε nyɪni' -we- mɔ. 'Bomɔ -gbεεvɔn -cɔvɔn' 'je "Bo -gbεε' -ta "o -ta 'de -Suu ke tɔ' -ti 'ɔn. De-nue' -gbεεvɔn "Bo a -pɔn a i vɔ -nao. 24 Kea

nyε -Suu -o, εμε -ti nyυ -a -gbεε' ε "juoi ε, υυ 'je ε "juoi -gbεε' -o 'de εε' -Suu ke tɔ' -ti 'υn.

²⁵ 'Su 'nynɔkpao' -ny 'na : 'In 'je kan' 'mε, Mesi, nyυ a 'daa- Klist ε, ɔɔ muε jia'. -Bo ɔ ji -wεε ɔ 'je di -wee' "klein wɔ -sa 'de -a -pee. ²⁶ 'Su Sesi 'na : Ε ni 'mɔ -ɔ -nɪa avn -pee wlua -ta.

²⁷ Υυ siε wlua' Sesi 'a klai" nynuu je de ji, 'su de ɔ ke 'nynɔkpao' -ny a wlua εε' tai' "maa υυυυ 'mε, 'kaa υυa' due' se ny : De -ma -tee' υ i ε- ? 'De dεε-ti υ ke -ma -tmυ ε- ?

²⁸ 'Nynɔkpao' -ny siε υa' "nijae 'mυa-, 'su υ muε nyυ 'tmυa' 'de -kwɔ. ²⁹ U 'na : Ao ji "ju -nɔ 'je, di "klein 'in nυa im ɔ "si 'nynɪ, ɔ se Klist ni -taa mɔɔ ? ³⁰ Υυ 'wɔan wlu -nε 'su υυ -wee' -kwε 'e -kwɔ i -wεε υυ mu Sesi "jriε 'jeea.

³¹ -Ta εε nυa kan' 'su klai" nynuu a cρεε Sesi "kpei dɛdi -ti, υυ 'na : -Aa dɛtɔɔi, -in di dε ke 'de ! ³² 'Su ɔ wlu' 'de υυυυ -pee ɔ 'na : 'In 'bleε diidε jre', ao se juo-. ³³ 'Su klai" nynuu a -teeε' ba i due 'due, υυ 'na : Nyɔ jɔ' -jɔ diidε -aee' ? ³⁴ 'Su Sesi -se "kpei ɔ 'na : 'Ma diidε mε -ni "ju -ɔ dboa 'υn 'a -kwɔtɪ nυa', ke dbo ɔ "nyɪa 'υn 'a "i -kɔa' -ke. ³⁵ Aoa wlu' kaan ao 'na 'cυɪ -nyiiε' -sie 'o -wεε nyυ 'e ko cεn, 'kaa 'mɔ 'na ao kpa "jri 'jei, ao -gbυυn' -kle' "kpei, ko -fluu" -wεε ɪ -tee cεn-ti. ³⁶ Nyɔ -ɔɔ cεan ko ε, -mɔ 'je ɔɔ' -kei" 'mε see, -wεε ɔɔ 'kɪn-ɪa' 'jɔ "jrui 'de 'kmɔnɪa' -sea' -kwε -ta 'ble 'a -ti' 'υn. -Bo ε ni kan' -mε nyɔ -poa' ko ke nyɔ cεan ko ke υυ -wee' a muε 'mυa- nυa' -tadue. ³⁷ 'De εε' -ti' 'υn ε, dε nyυ a 'tmυa nɪε tɔ' -o, nyυ 'na : Nyɔ due' po ko -wεε deejɔ' 'je ε cεn. ³⁸ -Kle' -εε dbo ao sea ny ε, εμε -ε 'di 'in dbo ao ko cεan'.

Nyɔ jɾɯ' -nɯ' ɛɛ' dbo -wɛɛ aopɯ mɔ paa 'bo ɯpɯ
'a dbo "kpei.

³⁹ 'De 'nynɔkpao' -nɯ 'na : ɔ 'tmɯ dɪ "klein 'ɪn
nɯa 'mɛ 'de 'ɯn -pee, ɛmɛ -nɯɛ' -wɛɛ Samadi kɔɯn
-tuu"-tuu 'je Sesi 'a -tɪ' tɔ' 'ɯn 'bo ɛɛ' -kwɔ -tu 'di.

⁴⁰ ɛmɛ -tɪ -ta Samaditen nyɔ jia 'de ɔ o ɯɯ bae ɔ
i 'de ɔ ke ɯɯ 'je i -te. 'Sɯ ɔ nɯɛ 'wɪ 'sɔɔn 'mɯa-

⁴¹ Nyɔ -tuu"-tuu -je ɔɔ' -tɪ' tɔ' 'ɯn ke'wɛɛ, dɛ-nɯɛ'
ɯɯ 'wɔn ɔɔ' -cɛ" 'kpa 'a wɫɯ. ⁴² -Wɛɛ ɯɯ wɫɯ' 'e
'nynɔkpao' -pee, ɯɯ 'na : Kaan ka -a -je ɔɔ' -tɪ' tɔ'
'ɯn 'ɛ, ɛ se dɛ a 'tmɯa 'de -a -pee -mɛɛ' 'sɯ 'a -tɪ'
nɪ-, 'kaa -aa' -cɛ" 'kpa 'wɔn ɔɔ' wɫɯ 'mɛ, ɛmɛ -tɪ -a
-je kan' -cɛɛn'- ka ɔ nɪa 'blɯa -wee' "klein 'a 'pɯɯ
ɛ.

Sesi 'pɯɯɛ "jrujei due 'a "ju

⁴³ 'Wɪ 'sɔɔn -nɪ -sia' 'sɯ Sesi 'wɫɯ 'mɯa- 'mɛ,
-wɛɛ ɔ mu 'e Galile, ⁴⁴ dɛ-nɯɛ' ɔɔ' -cɛ" 'kpa 'tmɯɯɛ'
: Nyɔ 'ɔ -te' Kea 'a wɫɯ 'kwajaai 'a nɪ' 'de ɔɔ' -cɛ"
'ɛ 'blɯa- 'di see. ⁴⁵ -Ta ɔ nɪnɪa 'de Galile ɛ, ɯɯ
kpɯɯn ɔ sɪn 'sɔɔn ka -cɔɔn' ka, dɛ-nɯɛ' ɯɯ 'wɫɯɛ
Paki 'a -kɔ' -sɔn 'de Selisalem -ke, 'bomɔ ɯɯ 'jee-
dɪ "klein ɔ nɯa 'o -kɔ' -sɔn "jriɛ-

⁴⁶ 'Sɯ ɔ muɛ Kana de -ta ɔ nɯɯa "nɪ nmɔ 'ɯn 'de
ɛ, 'bomɔ "jrujei klaa" due' nɪ- ɔɔ nɯ 'beɔ 'ɔ dbo.
ɔmɔ -ɔɔ "ju 'a dɛ ɛ pɔoa 'bo Kapenaum. ⁴⁷ Ka Sesi
'wɫɯa 'e Suide ɔ jia 'e Galile ɔ 'wɔɯn 'sɯ ɛ, ɔ muɛ
'de ɔ o, -wɛɛ ɔ bae ɔ i 'de ɔ 'je Kapenaum mu, ɔ
'je ɔɔ' "ju -ɔɔ jia 'mɛa' 'pɯɯ-

⁴⁸ 'Sɯ Sesi 'na : -Bo ao se jrii' ke dɪ klae" "jriɛ-
'jee- ɛ, -mɛ aoa' 'je 'ma -tɪ' tɔ' 'ɯn. ⁴⁹ "Jrujei -nɔ
'na : 'Ma 'blei, -ta 'ma "ju sea 'mɛɛ ke ɛ, -ɪn -nya"
-a mu -too"- . ⁵⁰ 'De Sesi 'na : -ɪn mu, -ma "ju 'pɯɯ.

De Sesi 'tmva 'mva-, "ju -no 'je ε to' 'bn 'ε, 'su o muε -kwlo.

⁵¹ -Ta oo mua de ε, 'bomoo o' dbonuun -a 'joo "i ke o -gbuun', -wee uu wlu o -pee ka, uu 'na : -Ma "ju 'puu. ⁵² O -teeε' uupu i, o 'na : Blaa no" o nu nma" ka a- ? 'Su uu 'na : -Saan' a -kwie" jru -gbao o me oo' 'we- 'bo. ⁵³ 'Su ka ε nua 'e no" -nua 'mva- 'di me Sesi 'na : -In mu, -ma "ju 'puu, 'su "ju -saan" "bo po ε -ti' -kwlu o, 'su o ke oo' -gbu" -son nyu -wee' 'jeε Sesi 'a -ti' to' 'bn.

⁵⁴ -Ta Sesi 'wlvu Suide -wee o mua 'e Galile ε, jrii' o nua ia' kpe 'soon -ne -nao.

5

Sesi 'puue klou due' 'bo "ni -kwli"

¹ 'Bo -me 'de ε, Suifu-wi" a -tue" -ko' jre' emε Sesi mu 'bn 'bo Selisalem. ² 'De Selisalem blaa blo' 'dei -wee εε' blo' 'ble won -tuu". εε' won due' 'a 'nyu -nu 'blae 'a -gbain" -je. -Pue" wlo' due' -nu 'o, εε' 'nyu -nu Betesida 'de Suifuwlu 'di. 'Bomoo uu poo faa -mm". ³ Imu 'Wenuun 'pen -son i blibli. "doun o, nyu -uva -kpa" -gboun" "kpei o, kloun ke. uu -wee' a fue "ni 'a i-suaa', ⁴ de-nue' Tu"bo 'a "soai due' -a ji kpe due 'due 'de -oo -suaa' "ni i, -wee -bo 'we-nui -jo -saa "i -o -kpa 'o "nio- 'su ε, ka "o ka mo' o 'we- 'je ε nu ε, ε 'bo.

⁵ 'Bomoo "Ju due' -nu -o nu 'o 'we bluo -sin 'a kwla taan 'jo -me" na. ⁶ Ka 'we- -kwle o -puu" -wee o 'pean i Sesi 'jea kan' 'su o -tee' o i, o 'na : -In -nuei" 'me -in -je 'puu ? ⁷ 'Su 'we- nui -no 'na : Tu"bo nyu -bo "ni -suaa' i -wee o 'je 'bn 'bo "nio- po ε, 'un se o 'ble. No" -ti 'un 'jea 'unson -me nyu jro' "sie i 'bo 'bn "juoi sese. ⁸ 'Su Sesi 'na : -In son

'ህን, -ነ -duo" -ma srɛ' 'ህን, -ነ -je na-. ⁹ 'Bo ɛ "sri 'ju -ኦ je 'ሆህ. ኃ "dua ኃሪ' srɛ' 'ህን 'ህ ኃ -teɛ naa' -ሆህ".

De -ከህላ 'ሙላ- ɛ ከ 'bo -kwlewɪ "kpei -o, ¹⁰ ɛጠጠ -ቲ Suifw-wi" wlu 'de "ju -ኦ -pee ህ 'na : -Kwlewɪ -ከ -sian, -ነ se ɛ 'bɛɛ- -ነ -je -ma srɛ' 'ble. ¹¹ 'ህ ኃ 'na : "Ju -ሆህላ' 'ህን ጠኃ -ነ -duo" -ma srɛ' 'ህን, -ነ -je na-. ¹² 'De ህ 'na : "Ju -ነ -ነ -duo" -ma srɛ' 'ህን -ነ -je na -ጠኃ ኃ 'nyɪ wɛ- ? ¹³ 'Kaa "ju -ነ -ነ -ነ -ነ se nyɔ ɛ ከላ juo-, de-ከህ' Sesi "maa' 'de nyɔ "klu.

¹⁴ ɛ 'wɪላ 'o mu ɛ, Sesi jɛɛ "ju -ኃ -ሆላ -ኦ 'ጠጠ 'de Kea -gbu klaa" 'di, -wɛɛ ኃ wlu ኃ -pee ኃ 'na : -ነ -ሆህ' -wɛ- la, 'kaa -ነ -ኃ de-saɪn ከ-ቲ 'bode, -wɛɛ -je -ɛɛ mua -ህን "jrii ከህላ' de'ኃኃ- ኦ" je -je "kpei -tie" ርክ. ¹⁵ 'ህ "ju -ኦ mu', -wɛɛ ka Sesi 'ሆህ- ኃ, ኃ 'ጠህ ɛ 'de Suifw-wi" -pee. ¹⁶ ɛጠጠ -ቲ Suifw-wi" a -ሆን Sesi 'a -ኦ i, de-ከህ', ኃ 'ሆህጠ ከህ 'bo -kwlewɪ "kpei. ¹⁷ 'Kaa Sesi wlu' 'de ህ -pee ኃ 'na : 'ነ "Bo a ከህ dbɔ 'wɪ "o 'wɪ -wɛɛ' 'di 'de 'ma ከህ dbɔ -ke.

Kea 'a "ju 'a "ikmaa'

¹⁸ 'De wlu -ከላ 'ሙላ- "kpei ɛ, Suifw-wi" 'a "jru ኦሆ' i -teɪn 'a -ሆን Sesi 'a 'dbaa' -ኦ i ke'wɪɛ, de-ከህ' ɛ se ኃ 'je -kwlewɪ wɔɔn' 'ህ ከ-ነ, 'kaa ኃ 'daa- Kea ኃ "Bo 'a -ር" 'kpa -wɛɛ ኃ ሆ ኃሪ' -ር" Kea 'i ? ¹⁹ 'Bomɔ Sesi "duo wlu 'ህን ke'wɪɛ ኃ 'na : 'Ma 'ጠህህጠ ላሆህ ጠ' -ቲ 'a ጠ' -ቲ, "Ju se ɛ 'bɛɛ- ኃ 'je 'e ኃሪ' -ር" 'kpa 'ህን 'wɪህ -wɛɛ ኃ 'e de jɪɛ' ከ, ሲ ኃ "Bo ከላ ኃ 'jea ህጠ ኃ ከ. 'De ሲ "klein "Bo a ከላ, ህጠ "Ju a ከ -ke, ²⁰ de-ከህ' "Bo kma "Ju 'a -ቲ' -wɛɛ ɛɛ ጠኃ ኃ ሲ "klein ɛɛ' -ር" 'kpa a ከላ. ɛɛ

mu ɔ dɪ klae" klae" tɔɔa' ke'wɛ ɔ 'jɪ nu, -wɛ ɪ 'je ao tai' "maa. ²¹ Ka "Bo a -sa' 'mɛvɪn -klu' -wɛ ɛɛ "nyia vɔvɔ 'kmɔvɪa' a, 'kamɔ "Ju a "nyɪ nyɔ ɔ nɪai" 'kmɔvɪa' -ke. ²² "Bo 'a 'je nyɔ "o nyɔ ɔ 'pee, dɛ-nvɛ' ɛ -teɛ' "Ju 'pee -wee' "klein kwa, ²³ -wɛ nyɔ -wee' "klein 'je "ju 'a nɪ' -te', ka vɔa -tea' 'Bo 'a nɪ' ɛ. Nyɔ -sea' "Ju 'a nɪ' -te' ɛ, -mɛ ɔ se "Bo -dɔvɔ' ɔ nɪ' -te' -ke.

²⁴ 'Ma 'tmvɛvɛ aɔvɔ tɔ' -tɪ 'a tɔ' -tɪ, nyɔ -poa' 'ma wlu doin" o, -wɛ ɔ -jea "ju -dɔvɔ' 'vɪn 'a -tɪ' tɔ' 'vɪn ɛ, -mɛ ɔ 'jeɛ 'kmɔvɪa' -sea' -kwɛ -ta 'ble ɛ, -mɛ 'pee se ɔ kpɔvɪn i, 'kaa ɔ ɔɛvɪn 'e 'mɛa' 'vɪn, -wɛ ɔ -taan' 'e 'kmɔvɪa' 'vɪn. ²⁵ 'Ma 'tmvɛvɛ aɔvɔ tɔ' -tɪ 'a tɔ' -tɪ, nɔ" jɛɛ' -ɛɛ mu nyɪa', 'de ɛ nyɪnɪ' -wɛ- mɔ, -wɛ 'mɛvɪn 'je Kea 'a "ju 'a wlu 'wɔvɪn, -wɛ nyɔ -vɔa mu ɛ 'wɔvɪn' vɔ 'je 'kmɔvɪn, ²⁶ Ka 'kmɔvɪa' nɪa 'e "Bo 'vɪn ɛ, 'kamɔ ɛ nɪ 'e "ju 'vɪn -ke. ²⁷ ɛ -teɛ' "Ju nyɔ 'a 'pee kwa, dɛ-nvɛ' ɔ nɪɛ nyɪɔ ɔ "Ju -o. ²⁸ -Mɛ 'ɛ Tai' 'bo aɔvɔ "maa, nɔ" jɛɛ' -ɛɛ mu nyɪa' -wɛ 'mɛvɪn -nɪa 'e -gbavɪn' 'di 'je ɔɔ' wlu 'wɔvɪn 'de vɔ 'je 'e -gbavɪn' 'di 'wlv. ²⁹ Nyɔ -nvɔa dɛ 'dɔɛ ɛ, -wi" -mɔ a muɛ 'vɪnvɔvɪn' -wɛ vɔ 'je 'kmɔvɪa' 'je, 'kaa nyɔ -nvɔa dɛvɔvɪn ɛ, -wi" -mɔ a muɛ 'vɪnvɔvɪn' -wɛ vɔ 'je 'e 'pee 'vɪn mu.

³⁰ Sesi 'na : 'Ma -ɔɛ" 'kpa se ɛ 'bɛɛ- 'vɪn 'je dɛ jɛɛ' nu, ka Kea 'tmvɛvɛ 'de 'vɪn -pee ɛ, 'kamɔ 'ma 'je nyɔ 'a 'pee. 'De 'ma nyɔ 'a 'pee 'jesvɪn -srɛi", dɛ-nvɛ' 'maa -pɔvɪn 'ma -ɔɛ" 'ɛ -kwlvɔvɪn nɪa' i, 'kaa "ju -dɔvɔ' 'vɪn mɔ -ɔɔ -kwlvɔvɪn 'ma -pɔvɪn i.

Sesi 'a -tɪ' 'a -ta 'jevɪn

³¹ -Bo 'ma 'svɔ a sea 'ma -ɔɛ" 'ɛ "kpei -tɪ 'tmvɛvɛ ɛ, -mɛ dɪ 'ma 'tmvɔa, se tɔ' -tɪ nɪ-. ³² 'Kaa nyɔ jɛɔ'

mɔ -ɔɔ -tmɔ 'ma "kpei -ti 'de 'ɪn 'je kan' 'mɛ, dɛ ɔ
 'tmɔa ɛ nɪɛ tɔ' -o. ³³ Ao dboɛ nyɔ 'e San o, -wɛɛ ɔ
 'tmɔɔ- ɔɔɔ tɔ' -ti 'a -ti'. ³⁴ 'Mɔ ɛ, ɛ se nyɔɔ mɔ -je
 'ma "kpei -ti 'tmɔ nɪ, 'kaa 'ma 'da kan' mɛ -wɛɛ
 ao 'je 'pɔ. ³⁵ Ka -tau a wan -wɛɛ ɛɛ 'jea i ɛ, 'kamɔ
 San nɪ-, 'de aoa' -cɛ" 'kpa mɔ 'wɔɔn- 'mɔa- nɔ-tɪ
 'mɛ 'de ɔɔ' -sɔn' 'ɔn, 'de nɔ" jɾɛ' 'di. ³⁶ 'De 'mɔ ɛ,
 'ma -nɪ "kpei -ti -ɪa -tmɔɔa', 'bei" ɪ je San 'a -nɪ
 -sɪi, dɛ-nɔɛ' dɪ "Bo "nyɪa 'ɔn 'ɪn 'jea nɔ -wɛɛ 'ma
 nɔa, ɪ tɔɛ' ka "Bo dboa 'ɔn ɛ. ³⁷ 'De "Bo -dboa' 'ɔn
 ɛ, ɛmɛ -tmɔ 'ma "kpei -ti -ke. Aomɔ se ɛɛ' wlu
 'wɔn due', ao se ɛɛ' "jua- 'je due'. ³⁸ Aoa' -te' ɛɛ'
 wlu i 'de aopɔ 'ɔn, dɛ-nɔɛ' "ju -jɔ ɛ dboa, ao se ɔɔ'
 -ti' tɔ' 'ɔn 'je. ³⁹ Aoa "jɾɛɛ- dɪ -ɪ -crɪa' 'de Kea 'a
 'sɛɛ 'di 'mɛ, dɛ-nɔɛ' ao 'na 'demo ao 'je 'kmɔnɪa'
 -sea' "ti -ta 'ble 'jee-. 'De dɪ -crɪa' 'mɔa- mɪ -tmɔ
 'ma -ti'. ⁴⁰ 'De -mɛ 'kamɔ ao 'na ao se 'nɔ 'ɔn o jɪi,
 ao se 'kmɔnɪa' -cɛɛn' 'jei.

⁴¹ 'In se nyɔɔɔɔ 'a 'ma -ti' o poa' i -pɔn. ⁴² 'Kaa
 'ɪn juoɛ' 'pepe, Kea 'a -ti' kmaa' se 'de aopɔ 'ɔn
 nɪ-. ⁴³ 'In jɪ' 'de 'ɔn "Bo 'a 'nyɪn 'ɔn -wɛɛ ao 'na
 ao se 'ɔn sɪn 'sɔɔn kɔɔɔɔn i, 'kaa -bo nyɔ jɾɔ' -te
 ɔɔ' -cɛ" 'ɛ 'nyɪn "jru ɔ jɪ 'sɔ ɛ, aoa kɔɔɔn ɔ -mɔ
 sɪn 'sɔɔn. ⁴⁴ Ka ao 'je dɛ tɔ' 'ɔn 'je sɪn nɔ mɔ 'de
 ɛ- ? Aopɔ -ɔɔ -pɔan dɛwɔn nɪa' i 'de ba 'nyɪn i
 -wɛɛ -ɔɔ' -pɔan -jɛ -wɔa 'e Kea 'a 'sɔ o i ɛ. ⁴⁵ 'Kaa
 ao 'bo tɔ' 'inaa ka 'mɔ -je aopɔ -ti' "bli kpa 'bo 'ɪn
 "Bo "juɔi, ɛ Moɪst ao tba tɔ' "i ɛ, ɔmɔ -je aopɔ -ti'
 "bli kpa. ⁴⁶ -Bo ao 'je Moɪst 'a -ti' tɔ' 'ɔn 'de ɛ, -mɛ
 ao 'bɛɛ- ao 'je 'ma -ti' tɔ' 'ɔn 'je -ke, dɛ-nɔɛ' ɔ 'crɪ
 'ma -pɔn" -ti 'mɛ. ⁴⁷ 'Kaa dɛ ɔ 'crɪa ao sea -mɛ tɔ'
 'ɔn 'je 'ee, ka ao 'je 'ma wlu tɔ' 'ɔn 'jesɔn nɔ ɛ- ?

6

Sesi "nyie nyioɔv -tuu" diide

(Matie 14.13-21 ; Makı 6.30-44 ; Luıkı 9.10-17)

¹ 'Bo -mε 'de ε, Sesi muε 'e "ni 'a 'fɔ jrε' o, εε' "ni tu nıε 'e Tiberiadı 'de Galileblıa "kpei. ² 'Su nyu -tuu"-tuu bla 'o ɔ 'de, de-nuε' jrıi' ɔɔ nuα -wεε ɔɔ 'boα nyu 'a 'wε- mı uα 'jei. ³ Sesi ke ɔɔ' klai" nynuı 'ja 'o cru due' "kpei, -wεε uɔ -te i. ⁴ -Mε Pakı -nıα Suıfı-wı" 'a kuɔnkwlα' 'wlu -kɔ' klaa" "kuɔan- i keke-.

⁵ Sesi kpa "jrıε "jei ɔ 'jea nyu -tuu"-tuu -uα jia 'de ɔ o 'su ɔ wlu' 'de Filipu -pee ɔ 'na : Filipu, -ta -a -je diide -tun -wεε nyu -tia ka 'je di ε- ? ⁶ ɔɔ 'da kan' 'mε -wεε ɔ 'je Filipu i-tun', de-nuε' de ɔ 'jea nu ε, ɔɔ' -ce" 'kpa juε'. ⁷ 'De Filipu 'na : -Bo ε nı 'wei 'a -kwlu due' 'a -di'pen -tun -ε 'mɔ 'de ε, ε se uɔpu "wɔin 'bεıi -wεε nyɔ due' 'a tie due' di -tı. ⁸ 'Su ɔɔ' klai" nynuı 'a due' Ancre -ɔ -nıα Simɔ Piεi 'a de'di wlu ɔ -pee, ɔ 'na : ⁹ "Ju-saan" due' -nı 'e -a "klu -ta, -ɔ -ble -di'pen kplı -mm" ke -smii' jɔ 'soɔn ke, 'kaa de -mε nı 'un 'de nyu -tia ka -wi" -mı 'a -tı' 'un ε- ? ¹⁰ 'Su Sesi 'na : Ao 'tmıu uɔpu uɔ 'je i -te. 'De 'bo 'a -ta -tu ε, sıi" -tuu" -nı 'o. Uɔ -wee' beea o ε, uɔ 'bεε- "nynunmai 'a "wlu -mm" 'mε. ¹¹ 'Bomɔ Sesi "duo -di'pen -nıα 'mıα- 'un -wεε ɔ po ıa' Kea 'sε- 'de ɔ -gblı' nyu -tea i -wee' "klein "jrıi, ı ke -smii' ke. Uɔ -wee' di' uα' -kwlu ka- 'su uɔ je dbo. ¹² -Ta uɔ -wee' dboa la, 'bomɔ Sesi wluı ɔɔ' klai" nynuı -pee ɔ 'na : Ao 'ten ıa' tii -sia 'o ε, -wεε ıa' due' koun -gbai' je "ma. ¹³ Uɔ -kɔα' -di'pen kplı -mm" -nı 'a dia' a, ıa' tii -ı -sia 'omu -wεε klai" nynuı 'tıan a, ı "jıε toe" 'a -puue jɔ 'soɔn.

¹⁴ Nyv "klein -jeea' jrii' Sesi nva 'mva- "jriε- ε, υυ 'na : "Ju -nɔ nɛ Kea 'a wlu 'kwajaai -jea 'nɔ 'kmu "kpei ji -o -cεεn'-. ¹⁵ Ka υva jia Sesi klan" -klan klan" kpuan' -wεe υυ 'je ɔ 'beɔ 'ʊn nυ ɔ 'jea kan' 'sυ ɔ 'wlv 'o υυυυ "klu 'mε wɔɔ-, -wεe ɔɔ' 'sυ mu 'e cru "kpei de.

Sesi na' 'bo "ni "kpei

(Matie 14.22-33 ; Makɪ 6.45-52)

¹⁶ -Ta kwie a kpuan' 'sυ ε, ɔɔ' klai" nynuu "sie i -wεe υυ mu 'o "ni -kwlv". ¹⁷ Uυ 'ja 'e -kwεε" 'di 'sυ υυ -teε "ni cεan' -puɔn" -wεe υva mu 'e Kapenaυm fɔ o. Kwie a kpuɔn' -mε Sesi se υυυυ jεε ke. ¹⁸ 'Sυ puɔ' klaa" -teε jia' -puɔn", "ni a 'fea sru' -gboe. ¹⁹ De υva' -kwεε" na 'ʊn 'bo "ni "kpei ε 'bεε- je 'a -to -mm" ke -mεεo"- 'mε. 'Sυ υva 'jeε Sesi i ɔɔ na' 'o "ni "kpei ɔɔ jie 'de -kwεε" o fɔ o, 'sυ faυn a nυ υυυυ 'mε. ²⁰ Kaa Sesi 'na : 'Mɔ -o, faυn 'bo aopu-nυε ! ²¹ Uυ nɛ "i ɔ 'je 'e -kwεε" 'di 'ja, 'sυ -kwεε" kpuεn 'kpuυ -ta υva mua fɔ o.

Sesi -nɪ 'kmɔnɪ diidε

²² Ka -kwεε" due' -gbai' 'a 'sυ nɪa 'o mu -wεe Sesi ke ɔɔ' klai" nynuu sea 'e ε 'di 'ja -tadue, 'de υva' 'sυ mua nyv -tuu"-tuu -sia 'e "ni 'de ɔ 'je kan' 'mε. ²³ Εε' -sɔn' dee -sɪan' a, 'sυ -kwεε" jru' 'wlvε 'e Tiberiadɪ -wεe -ɪ ji -ta Sesi puoa -di'puen kplɪ 'a Kea 'sε- 'de υυ di ε. ²⁴ Ka Sesi ke ɔɔ' klai" nynuu sea 'mva- nɪ υυ 'jea kan' 'sυ ε, υυ -wee' 'ja 'e -kwεε" -nɪ 'di -wεe υυ mu ɔ i -puan' 'de Kapenaυm.

²⁵ Uυ jεεɔ' 'de "ni klaa" 'de 'sυ υυ 'na : Nyv dεtɔɔi, blaα nɔ" -ɪn ji 'nɔ ε- ? ²⁶ 'Sυ Sesi wlv' 'de υυ -pee ɔ 'na : 'Ma 'tmυυ aopu- tɔ' -tɪ 'a tɔ' -tɪ,

dεε -ti aoa -pɔan' 'mi i ε, εμε -nu ao diε -di'pen
 ao je dbo, ao se 'mi i -pɔn' 'de jrii' 'un nua ao 'jeea
 "jriε 'ε -ti' 'un. ²⁷ Diide -je -εε' -kwlea dooa -ti ε,
 ao 'bo -με i -pɔen, 'kaa diide -jεε -kwlea 'un 'de
 -εε -nyia" nyu 'kmɔnia' -sea' -kwε -ta 'ble ε, εμε
 ao 'je i -pɔn. nyio 'ɔ "Ju mɔ -je aopu- εε' diide tu
 "nyu, dε-nuε' ɔmɔ "Bo Kea -tu" "i juo 'un

²⁸ 'Su uυ -tee' ɔ i uυ 'na : Ka -a -je nu -wεe dɪ
 "klein Kea nia "i -a -je ia' 'su nu ε- ? ²⁹ -Wεε Sesi
 'na : Dbo Kea nia "i ao 'jea nu ε, εμε -nu ao 'je
 "ju ε dboa 'a -ti' tɔ' 'un 'je. ³⁰ 'Su uυ 'na : Jrii' -je
 wε- -un -je nu -bo -a -je 'de -a -je -ma -ti' tɔ' 'un 'je
 ε- ? 'De dbo -je wε- -ma nu -gblein' ε- ? ³¹ -A "bo
 -wi" diε 'maanɪ- 'de -pɪɔn" blua "kpei ka ε 'cɪua
 'de Kea 'a 'sbε 'di ε : ε "nyie uυpu javn 'di diide
 uυ je di

ε "nyie uυpu diide -wɪua 'e javn 'di uυ je di.

³² 'Su Sesi 'na : Tɔ' -ti 'a tɔ' -ti 'ma 'tmu 'de ao
 -pee, ε se Moisu mɔ -nyu" ao diide -wɪua 'e javn
 'di nu, 'kaa 'un "Bo με -εε -nyu" aopu- diide -cεen'
 -wɪua 'e javn 'di ε. ³³ Dε-nuε' ε, diide -je Kea "nyia
 nyu ε, εμε -nu "ju -jɔ -wɪua 'e javn 'di -wεε -ɔɔ
 -nyia" nyu 'kmɔnia' a. ³⁴ 'Su uυ 'na : Tɔ'bo, -un
 -nyu" -avn εε' diide tu jeejee.

³⁵ 'Su Sesi 'na : 'Mɔ -nu diide -εε -nyia" nyu
 'kmɔnia' a. Nyɔ -jia' 'nɔ 'mɔ o ε, 'muε- se -mɔ nu
 i 'bode, 'de nyɔ -jea 'ma -ti' tɔ' 'un ε, "ni 'natun
 se ɔ nu i 'bode. ³⁶ 'In 'tmuε 'de aopu- -pee sese,
 'kaa ao 'na ao se 'ma -ti' tɔ' 'un 'jei 'de -με 'kamɔ
 ao 'jee 'un "jriε- 'pepe. ³⁷ Nyu "klein "Bo "nyia 'un
 ε, uυa muε 'nɔ 'un o jia' se, 'de nyɔ -jia' 'nɔ 'mɔ 'o
 ε, 'un se ɔ "kpaε' poi, ³⁸ dε-nuε' 'un 'wɪuε 'e javn
 'di, 'un je ji -wεε 'un 'je "ju -dboa' 'un 'a -kwɪtɪ

ny. 'In se 'ma -ce" 'ε -kwlvti nva' ji. ³⁹ 'De "ju -dboa' 'bn 'a -kwlv -ti me -ni nyv "klein o "nyta 'bn ε, 'in 'bo vva' due' koun -gbai' "maa, 'kaa 'in 'je vυ -wee' "klein "kunyio' -sa 'de de 'bov- no" 'di, ⁴⁰ 'In "Bo 'a -kwlvti emε -ni nyv "o nyv -o -jeea' "Ju "jrie- -weε -o -jea ov' -ti' to' 'bn ε, -me -mo 'jee 'kmvnta' -sea' -kwe -ta 'ble. 'De 'in 'je o "kunyio' -sa de 'bov- no" 'di.

⁴¹ 'Sv Suifv-wi" a wluε Sesi 'dei, δε-nyε' o 'na : 'Mo -ni diide -wlv a 'e javn 'di ε. ⁴² 'De vva wlu ka vυ 'na : Sosev 'a "ju Sesi ko -taa ? -A -juo o "bo ke o de 'me o, -me ke ny -weε o 'na o 'wlvε 'e javn 'di o je i "si ε- ? ⁴³ 'Sv Sesi 'na : Ao 'bo 'mii wluε. ⁴⁴ Nyv se ε 'bεε- o 'je 'de 'bn o ji -bo "Bo -dboa' 'bn se ov' "jua- 'de 'bn o "biie- ε. 'De nyv -jia' 'de 'mo o ε, 'ma muε o "kunyio' -saa' 'blva 'a -kwe- no". ⁴⁵ 'De εε' -ti' 'bn ε, δε Kea 'a wlu 'kwajavv 'cva 'de vva' 'sbε 'di, ε ka :

'De Kea 'bn mo nyv -wee' "klein 'je to' -ti juo-
-Bo ε ni kan' a, -me nyv "o nyv -o -wvan 'Bo 'a wlu -weε -o -kpvv ε svv 'ovv ε, ov' nyv tu a muε 'de 'bn o jia' se. ⁴⁶ ε se -me nyv jrv' mo -jee' "Bo "jrie- ni-, -bo ε se 'mo -o -wlv a 'e Kea o 'ma 'sv -jee' 'in "Bo "jrie- ni ε.

⁴⁷ To' -ti 'a to' -ti 'ma 'tmv 'de ao -pee nyv -jea 'ma -ti' to' 'bn -me o 'jee 'kmvnta' -sea' -kwe -ta 'ble ε. ⁴⁸ 'Mo -ni 'kmvnt diide. ⁴⁹ Ao "bo -wi" die 'maan- 'de -pvv" blva "kpei, 'kaa vυ 'mεε. ⁵⁰ Diide -wlv a 'e javn 'di, ε ka, nyv -die -me -mo se 'mei 'bode. ⁵¹ 'Mo -ni 'kmvnt diide -wlv a 'e javn 'di ε. -Bo nyv di εε' diide tu ε, ov muε 'kmvnta' jeejee. 'De diide 'ma mua toa' a, emε -ni 'ma ku.

'Ma to 'e 'ma ku 'me 'de nyu -wee' "klein 'a 'pu-ti 'un.

⁵² 'Bo wlu -nia 'mua- "kpei ε 'su Suifu-wi" -tee 'un -saa' -pυn" υυ 'na : Ka "ju -no mo 'je 'e oo' ku 'e tosun nu -wee -a -je ε di ε- ?

⁵³ 'Su Sesi pooe -ti' "i o 'na : to' -ti 'a to' -ti 'ma 'tmυυ aopy, -bo ao se nyio 'o "ju 'a ku di -wee ao se oo' nmō 'na a, -me 'kmυnia' -sea' -kwe -ta 'ble se aopy- 'a de ni-. ⁵⁴ Nyō -dia' 'ma ku 'de nyō -na 'ma nmō -me o 'jee 'kmυnia' -sea' -kwe -ta 'ble ε, 'de 'in 'je o "kunyio' -sa de'boō- no". ⁵⁵ De-nue' 'ma ku nιe diide -ceen' -o, 'de 'ma nmō nιe 'naade -ceen' -o. ⁵⁶ Nyō -dia' 'ma ku 'de -o -na 'ma nymō -me -mō "tie 'de 'mō 'un -wee 'mō "ti 'de o 'un. ⁵⁷ Ka "Bo -nia 'kmυ dboa 'un -wee 'in nιa 'kmυ 'de o 'un ε, 'kamō nyō -dia' 'ma ku a mu 'kmυnia' 'de 'un -ke. ⁵⁸ 'Ma ku me -ni 'kmυ nι diide -wlu 'e javn 'di, ε ke maant ao "bo -wi" dia -wee υυ 'mea se -koo'-, 'kaa nyō -o dia' 'ma ku, oo muε 'kmυnia' jeejee.

⁵⁹ Sesi 'tmυ wlu "klein -nia 'mua- 'me 'de Kea -gbu -nia 'o Kapenaυm 'di.

'Kmυni wlu

⁶⁰ Sesi 'a klai" nynuu 'wōan wlu -ne 'su, υυa' -tuu" 'na : -o -bee' wlu -kmai" kan' -mυ 'a doin" o poa' a- ? ⁶¹ Sesi 'jea kan' 'de oo' -ce" 'un ka oo' klai" nynuu a "wuan 'bo υυa' 'su 'nynt 'su o 'na : Wlu 'in 'tmυa emε -kpyon ao -kwlyυ ? ⁶² 'De -me -bo aoa sea nyio 'o "Ju i 'je oo sea -ta o nιa tein" de mu 'e -me ka o 'je nu ε- ? ⁶³ Kea 'a -Suu me -εε -nyt" nyυ 'kmυnia', 'bluku -me se de jre' 'bee-. Wlu "klein 'in 'tmυa 'de ao -pee ε, υmυ -ia ja Kea 'a -Suu, -εε -nyia" nyυ 'kmυnia'. ⁶⁴ 'Kaa nyυ jru'

-ni 'de aopv- "klu -ta -vva' 'je dε tɔ' 'vɒ. Dεε -tɪ ɔ 'da kan' a, εmε -nɪ ε -teea -wee' 'sv Sesi juo nyv -vv sea dε tɔ' 'vɒ 'jei ke "ju -jea ɔ 'e to 'mε. ⁶⁵ Εmε -tɪ ɔ -tuε" "kpei ɔ 'na : 'In wlu 'de ao -pee 'de 'in 'na nyɔ seε 'bεε- ɔ 'je 'nɔ 'vɒ ɔ ji -bo ε se 'de "Bo 'vɒ 'wlv ε.

⁶⁶ Dε -tba' 'o εε' nɔ" tu 'di ε, ɔɔ' klai" nynuu 'a -tuu" 'wlv 'o ɔ 'de 'mε -wεε vv ke ɔ 'bɔ na -tɪ. ⁶⁷ 'Sv Sesi wlu' 'de nyv 'a -puue 'jɔ 'soɔn ɔ -sa 'o -pee, ɔ 'na : Aopv- mɔ 'ee, ao se ε 'i nɪ ao 'je mu -kee ? ⁶⁸ 'Bomɔ Simɔ Piei wlu ɔ -pee ɔ 'na : Tv"bo, nyɔ wε- -a -je 'e o mu ε- ? -Mɔ mɔ -ble wlu -ia -nyia" nyv 'kmvɒia' -sea' -kwε -ta 'ble 'dee. ⁶⁹ Imɪ -a -mɔ -je tɔ' 'vɒ, 'de ka -in -nia "Ju Kea -teea kpɔ 'i ε, -a -je kan' 'mε. ⁷⁰ 'Sv Sesi wlu' 'de vv -wee' -pee, ɔ 'na : Aopv- -nia -puue 'jɔ 'soɔn ε, 'mɔ -se' aopv 'e nyv "klu -saa ? 'De -mε 'kamɔ aoa' due' nɪ -suusavɒ 'a nyɔ. ⁷¹ -Mε Simɔ 'ɔ "ju Suida Isikario mɔ ɔɔ 'da, dε-nvε' ɔmɔ -ɔɔ mu Sesi 'e toa', 'de -mε 'kamɔ ɔ nɪ klai" nynuu -nia -puue 'jɔ 'soɔn 'o due'.

7

Sesi 'a "dei-wi" se ɔɔ' -tɪ' tɔ' 'vɒ 'je

¹ 'Bo -mε 'de ε, Sesi a pleε Galilelvva "kpei-, ɔ se ε "inɪ ɔ 'je Suide -te, dε-nvε' Suifv-wi" 'a "jru kpɔ' i -tevɒ a -pɔn ɔɔ' 'dba -kɔ i.

² -Kɔ' Suifv-wi" a -tu" 'a -wεε vva poa stavn'- "jei "kvvan- i. ³ 'Sv Sesi 'a "dei-wi" wlu' 'de ɔ -pee, vv 'na : -In -wlv -ta, -in mu 'e Suide, -wεε nyv -nia 'nia 'je -ma nvvdɪ "jriε- 'jee- -ke. ⁴ Nyɔ "o nyɔ -niai" nyv 'jea juo ε, -mɔɔ' nvvdɪ 'a pa 'kwla. Ka -ma nva dɪ -ji -mɪ kaan 'ja a, -mε -in -to -ma -ce"

-wæe nyu -wee' "klein 'je -'bn 'je. ⁵ Sesi 'a "dei-wi" foo' 'su se ɔɔ' -ti' tɔ' 'bn 'je -ke. ⁶ Sesi wlu' 'de uɔpɔ -pee, ɔ 'na : 'Ma -nɛ nɔ" se 'o nyni ke, 'kaa aomɔ ε, nɔ" -wee' "klein nmɔi" 'de aoa' -ti' 'bn. ⁷ 'Blɔa 'dinyɔ se aopɔ 'bn 'nyɛ, 'kaa uɔ 'nyɛ 'mɔ 'bn 'ɛ, dɛ-nɔɛ' ka uɔa' nɔɔdɪ nynia "jrii ε, umu 'ma 'tmɔ. ⁸ Aopɔ mɔ mu -kɔ' -sɔn, 'mɔ se εɛ' -kɔ' tu 'bn mui, dɛ-nɔɛ' 'ma -nɛ nɔ" se 'o nyni ke.

⁹ ɔ 'tmɔa wlu -ni 'de uɔ -pee 'su ɔ siɛ 'e Galile.

Sesi muɛ -kɔ' -sɔn

¹⁰ -Ta Sesi 'a "dei-wi" mua -kɔ' -sɔn ε, Sesi mu' -ke, 'kaa nyɔ jɔɔ' se ε juuɔ, ɔ mu' wɔɔɔ-. ¹¹ -Kɔ'ɔ 'wɪ o 'su Suifu-wi" a -pɔn ɔ i, uɔa -teeɛ' nyu i, uɔ 'na : -Ta ɔ ni ε- ? ¹² 'De nyu "klu ε, -tuu"-tuu a jaa wlu ja -wæe uɔa 'tmɔ ɔɔ' -ti'. Jɔv' 'na : ɔ niɛ nyɔ 'dɔɛ -o. Jɔv' 'na : ɔ se nyɔ 'dɔɛ ni-, ɔɔ -saa nyu 'a "jru -jei". ¹³ 'Kaa nyɔ jɔɔ' 'ɔ wa' wɔn' i, ɔɔ' 'tmɔ ɔɔ' -pɔn" -ti, dɛ-nɔɛ' uɔa plee uɔa' "jru kpɔ' i -teɔn 'mɛ.

¹⁴ -Ta ε nynia 'o -kɔ'ɔ -kwea' 'su, Sesi muɛ 'e Kea -gbu klaa" 'di -wæe ɔ -te nyu Kea 'a wlu tɔɔa' -pɔn". ¹⁵ 'Su tai' "maa Suifu-wi" 'mɛ, uɔ 'na : "Ju -nɔ -mɔ sea 'sbɛ jɔɛ' 'ciɔn 'ee, kɛ nu 'su ɔ juo dɪ -tia ka -mɪ ε- ? ¹⁶ 'Bomɔ Sesi wluu- uɔ -pee, ɔ 'na : Dɛ 'ma tɔɔa nyu -ta, ε se 'de 'ma -cɛ" 'bn 'wɔ, 'kaa "ju -ɔ dɔoa 'bn ε, 'de ɔ 'bn 'demɔ ε 'wɔ. ¹⁷ Nyɔ -niɛ "i -ɔ -jea Kea 'a -kwlɔtɪ nu ε, -bo 'ma nyu dɛtɔɔsɔn 'wɔ 'e Kea 'bn o, -bo ε 'wɔ 'e 'ma -cɛ" 'kpa 'bn o, ɔmɔ -je ε juo-. ¹⁸ Nyɔ -ɔɔ -tmɔa ɔɔ' 'blei 'a -ti' -mɔɔ' -pɔn ɔɔ' -cɛ" 'ε 'nynɪ 'wɔa i. 'Kaa nyɔ -ɔɔ -pɔan ɔɔ' dɔoi 'a 'nynɪ 'wɔa' i ε, -mɔ ɔ' 'tmɔɛ tɔ' -ti. 'Kɔɔa' dɛ-saan" ka se 'de -mɔ 'bn ni- ¹⁹ Moisi se aopɔ Kea 'a kɛ "nyɪ ? 'Kaa aoa' due'

koun -gbai' ka 'a 'je ke' -ne won. Dεε-ti aoa -pon
 'ma 'dbaa' i ε-? ²⁰ 'Su υυ -wee' 'na : -Suusaun -ni
 'de -in 'un, nyo -oo -pon -ma 'dba -ko i ε-? ²¹ 'De
 Sesi 'na : De 'ε kpe due' 'in nua, εμε -maa" ao
 -wee' "klein tai'. ²² Moisu mo -bla' 'klen mu-ti 'a
 ke' -o -nyi" aopy. 'De ε se 'e Moisu mo 'un 'wlu, ε
 'wluε 'e ao "bo -wi" 'un sese. -Wεε aoa kpa nyu
 'klen 'bo -kwlewı "kpei. ²³ -Bo nyu 'klen kpa 'bo
 -kwlewı "kpei -me 'ε -saa Moisu 'a ke' 'ee? -Me
 dεε-ti -bo 'mo 'pυυ- nyo 'bo -kwlewı 'kpei -wεε
 aoa 'kpa 'cen ε-? ²⁴ Ka aoa' 'jriε- ε 'jea δε, ao 'bo
 εε' 'pee 'je -ti kan', 'kaa ao -srεi" 'de aoa' nyu 'a
 'pee 'jesun 'un.

Sesi -ni Nyu 'pυυi -o -jea ji ε

²⁵ Nyu -nia 'o Selisalem υυa' jrv' 'na : "Ju υυa
 -pcan i υυ 'jea 'dba, o ko -taa? ²⁶ Ao -gbun 'e,
 oo wlu' 'bo nyu -wee' "juoi -o, 'kaa nyo -je o δε
 -pee 'tmυ, o se ni-. -Aee' ka o nua Nyu'pυυi ε,
 -aa klae"-wi" 'je ε to' 'un -wε- -cεen'-? ²⁷ 'De -me
 'kamoo Nyu 'pυυi -oo mua jia' a, -ta oo mua 'wlu'
 -a se 'o juoi, 'kaa -jo -mo ε, -ta o 'wluε -a -juo 'o 'ε.

²⁸ -Ta εε nua kan' -me Sesi nυε nyu Kea 'a wlu
 tooa' 'de Kea -gbu 'di. 'Su o kpa wlu "jei o 'naa :
 Ao 'na ao juo 'un 'ε, -wεε -ta 'un 'wluε ao juo 'o
 -mo? 'De -me 'kamoo 'un se ji 'de 'ma -ce' 'ε 'nyu
 'un, 'kaa "ju -jo -dboa' 'un oo' 'nyu 'un me 'un jii-
 Omoo -ni to' -ti 'a -ce" 'kpa, 'kaa ao se -mo juuo-
²⁹ 'Mo juuo', δε-nyε' 'bo o -pun" mo 'un 'wlu, 'de
 omoo -dbo' 'un. ³⁰ 'Su υυa -pon υυ 'je o inynaa,
 'kaa nyo jro' se o sun -pun" -te', δε-nyε' oo' -ne
 no" se 'o nyu ke. ³¹ 'De -me 'kamoo nyu -tuu"-tuu
 ni 'e nyu "klu υυ 'je oo' -ti to' 'un -wεε υυa wlu

ka, υυ 'na : -Sontu Klisti -mo o mua jia' 'ee, oo mue jrii' -tuu"-tuu nua' o 'je "ju -jo mo -sii -taa ?

Sesi 'tmve oo' 'me -ti

³² De nyu a "wuan 'un 'de Sesi 'a -ti' 'un 'de nyu "klu ε, εμε Fariseen-wi" 'won, 'su 'sraa -saun 'a klæ"-wi" ke Fariseen-wi" dboε nyu -wεε υυ 'je o inynaa-.

³³ 'Su Sesi 'na : 'In ke ao nu -ta 'me δε-saan" ke, -wεε 'in 'je 'e "ju -dboa' 'un o de mu. ³⁴ Aoa mue 'mi i -pōan', 'kaa ao se 'un 'jei, δε-nyε' -ta 'ma mua ao se 'bo 'a mua' 'βεε-. ³⁵ 'Su Suifu-wi" a -teeε' ba i due 'due υυ 'na : -Ta o 'e paa -wεε -a se o 'jei ε- ? -Aee' o 'je 'e Suifu-wi" -gbaa' Kλεκi-blua "kpei kin mu -wεε o 'je Gλεκi-wi" δε τoo- ? ³⁶ Wlu o 'tmua -ne, -me 'de 'deε -gblein' ε- ? De -ni aoa mue 'mi i -pōan', 'kaa ao se 'un 'jei, δε-nyε' -ta 'ma mua nia' ao se 'bo 'a jia' 'βεεi ε-.

'Kmonu ni 'a -gbuu

³⁷ 'Bo -ko' o de 'boowu -kōan -ti' "kpei ε, Sesi nyna i 'bo nyu -kwea -wεε o kpa wlu "jei, 'de o 'na : -Bo "ni 'natun a sea nyu nu ε, -me o ji 'no 'un o -wεε o 'je 'na. ³⁸ Nyu -jea 'ma -ti' to' 'un ε, 'kmu nu ni 'a "jru mu -εε mu 'de o 'un wlua' -wεε -ε -je -gbuu -si'. 'Kamo ε 'cruε 'de Kea 'a 'sbe 'di. ³⁹ Kea 'a -Suu nyu -jea Sesi 'a -ti' to' 'un a mua 'jea' a, εμε -εε -ti' oo 'tmua 'o 'mua-. Εε' no' tu 'di -me nyu se Kea 'a -Suu 'ble ke, δε-nyε' -me Sesi se 'e Kea 'a κεεma'de 'un mu ke.

Nyu -seea' 'un 'ε 'de Sesi 'a -ti' 'un

⁴⁰ Nyu jru' -nia 'e nyu "klu 'woan oo' wlu -nu 'su, υυ 'na : "Ju -no, o nte Kea 'a wlu 'kwajaai -o -cεεn'-. ⁴¹ Jru' 'na : O nte Nyu'pυbi -o. 'Kaa

deejrv' 'na : Ao mɔ ɔ naa tɔ' i 'ee, 'de Galileblva
 "kpei mɔ Nyv'pɔvi 'je 'wlvɔ ? ⁴² Wlu -ε -crɪa' 'de
 Kea 'a 'sbɛ 'di ε se ka 'da 'dee- ? ε se 'na 'de Dafidɪ
 'a "ji 'di 'bo Betelem Dafidɪ o -kwlvɔ 'bomɔ Klistɪ 'je
 'wlvɔ- ?

⁴³ 'Sv 'de Sesi 'a -tɪ' 'ɔn ε, vva' 'sv -seea' 'ɔn
 'ε. ⁴⁴ Nyv jrv' -nɪa 'de vɔpɔ "klu -nɪɛi" vɔ 'e Sesi
 inynaa-, 'kaa nyɔ jrv' se ɔ svɔn -pɔn" -te'.

Suifv 'a klæ"-wi" kus "jru

⁴⁵ ε nva kan' 'sv nyv Fariseen ke 'sraa -savɔn
 dboa -nv muε 'e vɔpɔ o de, -wɛε -wi" -mv 'na :
 Dɛɛ-tɪ ao se ɔ ja a- ? ⁴⁶ 'Sv dboun -nv 'na : Ka "ju
 -nɔ ɔ wlvɔ -a se nyɔ jrv' 'je, ɔ se kan' wlvɔ due'.
⁴⁷ 'Bomɔ Fariseen-wi" wlvɔ ka, vɔ 'na : -ε, ao mɔ
 "tai- aoa' -cɛi" -wɛ-, "ju -nɔ je ao 'srɛ ipoo -kee ?
⁴⁸ 'De -aa klæ" ke Fariseen-wi" "klu ε, nyɔ due'
 koun -gbai' se ɔɔ' -tɪ' tɔ' 'ɔn 'je. ⁴⁹ Nyv -vɔ sea
 Moistɪ 'a kɛ' juo, vɔ nɪε 'daɪn nyv -o !

⁵⁰ 'Bomɔ vva' due', Nikodemv -ɔ mua 'e Sesi o
 "mav" wlvɔ, ɔ 'na : ⁵¹ -Bo -a se nyɔ ɔ wlvɔ 'wɔn,
 'de dɛ ɔ nva -bo -a se ε juo 'e -a -bɛɛ' -a -je ɔ 'pee
 kpɔvɔn- ? ⁵² 'Sv vɔ 'na : -Mɔ 'ee, -ɪn -nɪε Galile i
 -o -kee ? -Mɛ -ɪn -gbɔn 'e 'sbɪ 'di kea' ka Kea 'a
 wlvɔ 'kwajaai due' koun -gbai' ka sea 'e Galileblva
 "kpei 'wlvɔ due' -ma muε kan' 'jea' ! ⁵³ Vɔ -koa'
 kan' 'daa' 'sv vɔ muε -gbɛin" woi due due'.

8

Jɛi" 'jenynɔkpao' due' 'a -tɪ'

¹ 'Sv Sesi muε 'e olift-crɔ "kpei. ² -Sɔn' ɔ -nɛɛ
 -sɪan' -klæ" pɛɛn 'sv, Sesi -cruuɛn 'de Kea -gbu

klaa" 'di ke'wle -wee nyv -wee" "klein a mu 'de o o. 'Su o -tee i, -wee o o too uupu de.

³ 'Su 'nynokpao' due' uv kpuun a jei" "kpei e, umv ke' wo-savn o, Fariseen-wi" 'ble too' -too too" 'su uv ja 'o nyv -wee" "juoi. ⁴ 'De uv wlu 'e Sesi -pee, uv 'na : Nyv detooi, 'nynokpao' -nv, nyv kpuun jei" "kpei. ⁵ Moisi 'a ke' 'na uva' 'nynokpae' tu e, nyv tbaa uupu "soi i 'su uv 'e 'me. 'De -mo 'ee, ka -ma -da a- ?

⁶ Uva 'tmv ee' wlu tu 'me -wee uv 'je o wlu 'a "kle bu 'dei -te' 'de uv 'je o -ti' "kpei bla. 'Kaa Sesi -crie" "jri i -wee o o nv -cie, o o 'cru 'o 'bluo. ⁷ Ka uupu a -tee' o i sou" sou", 'kamv uva -tee' o i. 'Su Sesi kpa "jru "jei, o 'na : Nyv -nia 'de aopv "klu -wee -o sea desavn nv due' e, -me -mo -saa "i o 'e "sou po. ⁸ 'Su o -crie" "jrii ke'wle -wee o o 'cru 'o 'bluo. ⁹ -Ta uv 'woan wlu -nia 'mva- 'su uva' pee a -ce' uupu "bli. 'Su de -tba' 'e uva' klae" o -wee -e -jua uva' mu" uv -wee' a mu' due 'due, 'su Sesi ke 'nynokpao' -nyna i 'bo o "juoi -nv 'a 'su sie 'o. ¹⁰ 'Su Sesi kpa "jri "jei -wee o wlu 'de v -pee, o 'na : 'Nynokpao', -ta nyv -uva -nua' avn -ti' "kpei -wee' mu e- ? Nyv jro' se avn 'pee kpuun- ? ¹¹ U 'na : Ivn Tv"bo, nyv jro' se 'vn 'pee kpuun -o. 'Su Sesi 'na : 'Mo se avn 'pee kpuun i -ke. A mu, 'kaa a 'bo desavn nve 'bode.

Fariseen-wi" a -saa Sesi 'a wlu -gbee' wo i

¹² Sesi wlu e uv -pee ke'wle, o 'na : 'Mo -ni 'kmv 'a -son'. Nyv -bla' 'bo 'vn 'de e, -me o se 'e kwie 'di naai 'bode, 'kaa o nve 'e -son' -ee -nyia" nyv 'kmvna' 'vn.

¹³ 'Bo -me "kpei 'su Fariseen-wi" wlu' 'de o -pee, uv 'na : -Ti' -ma -tmva i se to' -ti ni-, de-nve' -ma

ποε -ma -ce" 'kpa -ti' o. ¹⁴ 'Bomɔ Sesi 'na : -Bo
 'ma sea 'ma -ce" -ti' o po mɔ 'de ε, de 'ma 'tmua ε
 nɛ tɔ' -o, de-nue' -ta 'in 'wɔba 'in juo 'o 'ε, -ta 'ma
 mua 'in juo 'o 'ε, 'kaa aopɔ- mɔ se -ta 'in 'wɔba
 ke, -ta 'ma mua juo-. ¹⁵ 'De nyɔtɔ' 'ɔn mɔ aoa 'jee
 nyɔ 'a 'pee, 'kaa 'maa 'je nyɔ "o nyɔ 'ɔ 'pee. ¹⁶ 'De
 -bo 'ma sea nyɔ 'a 'pee 'je mɔ 'de ε, 'ma nyɔ 'a
 'pee 'jesɔn nɛ tɔ', de-nue' 'in se due' nɔ, 'in "Bo
 -dboa' 'ɔn ke 'ma -a -na'. ¹⁷ ε 'crɛε mɔ 'de aoa' ke'
 'di, ε 'na : -Bo nyɔ 'sɔɔn 'je de 'ε -ta, -wεε υɔ 'tmɔ
 de due' ε, -mε de υɔ 'tmua ε nɛ tɔ' -o. ¹⁸ 'Ma ποε
 'ma -ce" 'kpa -ti' o -wεε 'in "Bo -dboa' 'ɔn -mɔ ɔ
 po 'ɔn -ti' o -ke. ¹⁹ 'Sɔ υɔ -tee' ɔ i, υɔ 'na : -Ta -in
 "Bo mɔ nɔ ε- ? 'Sɔ Sesi 'na : Ao se 'mɔ juo-, ao se
 'ɔn "Bo juo-. -Bo ao juo 'ɔn 'de ε, -mε ao 'bεε- ao
 'je 'ɔn "Bo juo -ke 'de-.

²⁰ -Ta Sesi a 'tmua wlu -nɔa 'mua- -mε ɔ nɛ nyɔ
 de tɔɔa' 'de Kea -gbu klaa" 'di, -ta 'wei 'dipode nɔa
 fɔ o ε. Nyɔ jɔɔ' se ɔ sɔn -pɔn" -te', de-nue' ɔɔ' kpɔn
 nɔ" se 'o nyɔn ke.

Sesi 'tmue ɔɔ' 'mε -ti

²¹ Sesi wlu' ke'wɔε, ɔ 'na : 'Ma muε mua' -wεε
 ao 'je 'mi i -pɔn, 'kaa aoa muε 'mea' 'de aoa'
 desauɔn 'di, de-nue' -ta 'ma mua ao se 'o 'a jia'
 'bεε- i.

²² 'Bo εε' wlu tu "kpei 'sɔ Suifu-wi" 'na : ɔ 'je
 ɔɔ' -ce" 'dba -ae, -aee' deε-ti ɔ 'na -ta 'ma mua ao
 se 'o 'a jia' 'bεεi ε- ? ²³ 'Sɔ Sesi 'na : Aomɔ 'wɔε
 'nɔ 'blua- "kpei, 'kaa 'mɔ 'wɔε 'e jaɔn 'di, ao nɛ
 'kmɔ -nε 'ε nyɔ -o, 'kaa 'mɔ se 'kmɔ -nε 'ε nyɔ
 nɔ-. ²⁴ εmε -ti 'in 'na : Aoa muε 'mea' 'de aoa'
 dɔsaɔn 'di. De 'in nɔa 'ɔn -bo ao se ε tɔ' 'ɔn 'je ε,
 aoa muε 'mea' 'de aoa' dɔsaɔn 'di. ²⁵ 'Sɔ υɔ -tee'

o i, υb 'na : Nyɔ -in -nu mo 'de ε- ? Sesi 'na : De 'in 'tmυa ao -pee sese εμε 'in nu 'bn. ²⁶ 'In 'bleε di -tuu"-tuu 'in 'je 'tmυ 'de 'in 'je -ti' -pυn" tba 'de aopy- 'bn 'de-, 'kaa "ju -dboa' 'bn a 'tmυε tɔ' -ti. Di 'in 'wɔan 'de o 'wɔn ε, ɪa' 'sυ 'ma 'tmυ 'de 'blυa 'dinyυ -pee.

²⁷ 'Kaa ka o 'tmυa "Bo 'a -ti' 'de υb -pee ε, υb sɪ 'mii 'wɔn. ²⁸ 'Sυ Sesi 'na : -Sɔnti aoa mua nyɔ o "Ju tu -kwlɪ" kɔa' a -wεe υb 'jeo i nynaa a, 'bomo de 'in nɪa 'bn ao 'je ε juo-. 'Maa -sa 'o 'ma -ce" -kwlɪ" 'maa nu de. De 'in "Bo tɔɔa 'bn εμε 'ma nu. ²⁹ "Ju -dboa' 'bn ke 'ma -a -na', o se 'ma 'sυ "i "tai-, de-nυε' o' -kwlɪtɪ mɪ 'ma nu jeejee. ³⁰ -Ta Sesi a wlua kan', 'sυ nyυ -tuu"-tuu -a -je o' -ti' tɔ' 'bn.

-Ce" -peeteυn ke kvɔnpυ- ke

³¹ 'Sυ Sesi wlu' 'de Suifυ-wi" -jea o' -ti' tɔ' 'bn -pee, o 'na : Wlu 'ma tɔɔa aopy- -bo ao kpυn ε i -sisi' ε, -mε ao nɪε 'ma klai" nynuu -cɔɔn' -o. ³² -Mε aoa mυε tɔ' -ti jua', -wεe tɔ' -ti 'je ao seie.

³³ 'Sυ υb 'na : -A -mo -nɪε Ablaam 'a "nynuu- -o, -a se nyɔ jrɔ' 'o kvɔn nɪ due', deε -ti -in -na aoa mυε aoa' -ce" -pee -tea' a- ? ³⁴ 'De Sesi 'na : 'Ma 'tmυε aopy- tɔ' -ti, nyɔ "o nyɔ -o nυa desaυn ε, -mε o nɪε desaυn 'a kvɔn -o. ³⁵ 'De kvɔn -mo ε, -gbυ" -ε 'di o nυa nyυ "juoɪ ε, o se 'o "ikɔn-, 'kaa "ju mo -kɔn 'o "i, o nɪε o "bo 'a "ju jeejee. ³⁶ 'De -bo Kea 'a "Ju -mo seie aopy- ε, -mε ao -teε aoa' -ce" -pee -ceεn'- -ceɪn -ceεn'- . ³⁷ Ka ao 'wlu' 'e Ablaam 'a "ji 'di ε, 'in juoε', 'kaa aoa -pɔn 'ma 'dbaa' i, de-nυε' 'ma wlu 'a pa 'de aopy 'bn. ³⁸ De

'in 'jea 'de 'un "Bo o ε, εμε 'ma 'tmv, 'kaa aomv
ε, δε ao "bo -tua" ao wv n ε, εμε aoa nv.

³⁹ 'Sv sv 'na : -A "bo -nι Ablaam. 'Bomv Sesi
'na : -Bo ao nι Ablaam 'a "nynuu 'de ε, -με ao
'bee' ao 'je v'v' kpln nv 'de-. ⁴⁰ 'Kaa kaan ka 'm
-v -tmvva aovv t' -ti 'in 'wv n 'de Kea 'wv n ε,
aoa -pvn 'ma 'dbaa' -k i. Ablaam -m se -με nv
o. ⁴¹ Aoa nv ε ao "bo 'a kpln. 'Sv sv 'na : -A se
-pve' nynuu nι-, Kea due' kovn -gbai' με -nι -a
"Bo. ⁴² 'De Sesi 'na : -Bo Kea nι ao "Bo 'de ε, -με
ao 'bee' ao 'je 'ma -ti' kma-, δε-nve' 'de Kea o
'demo 'in 'wlv -wve 'in ji 'nv 'blva- "kpei. 'In se ji
'de 'ma -ce" 'kpa 'a 'nynt 'un, 'kaa εμε -dvo' 'un.

⁴³ δεε -ti aov 'wv n 'ma wlv 'mii ε ? εμε -nι ao
se ε 'bee- ao 'je 'ma wlv doin" o po see. ⁴⁴ Ao "bo
-nι -sv n', εμε -ti ao nve" ao 'je ao "bo 'a -kvlvt
nv. -Sv n' nve "ku 'dbai -o sese. v'v' nv tv" -ti 'nv
'kmv, δε-nve' t' -ti se 'de v'v' un nι-. -Bo v'v' sea sv
'tmv ε, -με v'v' -sa' 'bo v'v' -ce" -kvl" v'v' jea 'tmv,
ka v'v' jua ε 'mii see ε, δε-nve' v'v' nve sv 'tmv i, v'v
-nι sv "bo. ⁴⁵ 'Kaa 'm ε, 'ma 'tmve t' -ti, εμε -ti
aoa' 'je 'ma -ti' t' 'un. ⁴⁶ Nv wv -je 'ma desavn
-cve "kpei -te' kaan- 'de ao "klu ε- ? 'De -bo 'ma
sea t' -ti 'tmv 'ee, -με δεε-tι aov 'je 'ma -ti' t'
'un ε- ? ⁴⁷ Nv -wlv 'e Kea 'un -m v'v' poe Kea 'a
wlv doin" o, 'kaa aomv se 'e Kea 'un 'wlv, εμε -ti
aoa' po ve' wlv doin" o.

Sesi ke Ablaam ke

⁴⁸ 'Sv Suifo-wi" wlv v'v' -pee, sv 'na : -A -sa t'
-aa -jea -vn Samadikovn 'daa-, -sv n' 'v'v' -sv n- nι 'de
-in 'un -ceen- ! ⁴⁹ 'Sv Sesi wlv' ka, v'v' 'na : -Sv n' 'v'v'
-sv n se 'de 'un nι-, 'kaa 'ma 'bee- 'un 'Bo 'a 'nynt
'i, 'de aovv m v'v' -fleen' 'un 'e. ⁵⁰ 'In se 'ma -ce"

'ε 'nyni 'wɫba i-pɔn, "ju due' -ni 'o -ɔɔ -pɔn 'ma 'nyni 'wɫba' i, ɔmɔ -ni 'pee 'jei. ⁵¹ 'Ma 'tmɛ tɔ' -ti 'a tɔ' -ti, nyɔ -ɔɔ -jea 'ma wlu wɔn ε, ɔ se 'mei 'nɔ 'kmb.

⁵² 'Su Suifu-wi" 'na : 'Aa ! "Bo, ka -sion' ɔ -suu nɪa 'de -in 'ɔn ε, -a -je kan' -wε- la, Ablaam ke Kea 'a wlu 'kwajaabn -wee' 'mεε, -wεε -mɔ -naa' nyɔ -jea 'ma wlu wɔn ε, -mɔ se 'mei 'pɪ. ⁵³ Ablaam -nɪa -a "bo -mɔ 'mεε, -maa naa tɔ' i -in -bε"i -in je ɔ -sii ? 'De Kea 'a wlu'kwajaabn-wi" -mɔ -wee' 'mεε -ke, dε -ma -daa' -ma -cε" ε- ?

⁵⁴ 'Su Sesi 'na : -Bo 'ma sea 'ma -cεi" 'bεε' 'de ε, -mε 'ma 'nyni se dεwɔn ni-, 'kaa 'in "Bo aoa 'daa- aoa' Kea a, εmε -εε -bεε' 'mi "i. ⁵⁵ 'Kaa ao se ε juo-, 'mɔ juue' 'mε. -Bo 'in 'na 'in se ε juo ε, -mε ka ao nɪa si 'tmɔbn, 'kamɔ 'ma mu nɪa'. 'Kaa 'in juue' -wεε 'ma 'je εε' wlu wɔn. ⁵⁶ Ablaam -jɔ -nɪa aopɔ "bo ε, 'ma jia' 'bleε -mɔɔ' 'mɔa-, -sɔntɪ ɔ 'jee ε "jriε-, ɔ 'di nmɔ wɔn.

⁵⁷ 'Su Suifu-wi" 'na : -Mɔ -sea' -sɪn 'a kwla -mm" 'ble ke ε, -mɔ -jee' Ablaam "jriε- ! ⁵⁸ 'De Sesi 'na : 'Ma 'tmɔ aopɔ tɔ' -ti 'a tɔ' -ti -ta Ablaam a 'wɫba, -mε 'in ni sese. ⁵⁹ ɔ 'tmɔa wlu -nε 'sɔ sɔ 'tɪεn "sei kwa -wεε sɔ 'je ɔ itbaa-. 'Su ɔ "maa sɔpɔ "jrii wɔɔ-, -wεε ɔ 'wɫb 'e Kea -gbu klaa" 'di.

9

Sesi 'pɔvε "dɔi due'

¹ -Ta Sesi a -sia' 'sɔ ε, ɔ 'jee "ju due' -ɔ 'wɫbɔ- "jri 'a waa' 'ɔn. ² 'Su Sesi 'a klai" nynu -tee' ɔ i, sɔ 'na : Nyɔ detɔɔi, -ɔ nɔ dεsɔbn -wεε "ju -nɔ ɔ 'jei ε- ? ɔɔ' -cε" 'kpa -aee' -in" ɔ "bo ke de kee- ? ³ 'Su Sesi -sε "kpei ɔ 'na : ε se ɔmɔ o, nyɔ -wlu

o -nu' desavun ko-, 'kaa e nu kan' 'me -wee Kea 'a nuu du 'je "jri "kpaie po 'de o 'un. ⁴ -Ta -son' nuu 'e ke e, 'in 'je "ju -o dboa 'un 'a dbo nu -o, de-nue' kwie -e 'un nyo sea 'bae- o 'jea dbo jre' nuu e, ee kpon'. ⁵ -Ta 'in nuu 'no 'blua- "kpei ke e, 'in nue 'kmu 'a -son' -o.

⁶ Sesi -koa' de -ne 'e 'tmua' 'su, o poe ton 'o 'bluo -wee o crii ee' 'poo -cui", 'de o ceeu "doi -no 'poo "jri, ⁷ -wee o wlu o -pee, o 'na : -In mu 'e "nio 'bo Siloe won -wee -in -je "jri i 'sran. (Siloe -ne, e 'de me -nu -tadboi.) "Doi mu 'e 'me kan' -ceen'-, -wee o 'sran "jri i. -Ta oo jia de -me oo 'jee i 'pepe.

⁸ 'Su nyu -su -ke o "kuvan i ke nyu -su -juo -ta oo -sroa nyu o tein" -ke, su 'na : "Ju -oo -tea i -wee -oo -sroa' nyu o 'de e, o ko -taa ? ⁹ Nyu jru' 'na : Omoo -o. Jru' 'na : "In- o ko-, 'kaa oo' -koo' i -o. 'Su omoo 'o -ce" 'kpa 'na : 'Mo -o. ¹⁰ 'Su su -tee' o i, su 'na : Ka -ma "jri nu 'baisun e- ? ¹¹ O -se "kpei o 'na : "Ju nyu a 'daa- Sesi e, omoo -cen' 'un 'poo "jri -wee -o -na -in mu "jrii 'sran 'de Siloe won. 'Demo 'in mu kan' -ceen'- -wee 'in 'sran "jrii 'su 'ma "jri 'bai-. ¹² -Wee su -tee' o i, su 'na : -Taka oo' "ju tu nu e- ? 'Su o 'na : 'In se 'o juo-.

"Doi -oo "jri 'baia' omoo Fariseen-wi" a -tee' i

¹³ 'Su su kpa "doi -oo "jri o 'baia' -no 'e Fariseen-wi" "juoi. ¹⁴ 'De 'wi -e 'di Sesi nua 'poo -wee 'baia' "ju -no 'o "jri 'mua- e nue -kwlew -o. ¹⁵ 'Su Fariseen-wi" a -tee' o i ke'wle, 'de de -nuu o "jrii -wee ka o nua i 'jesun 'a -po' bla. 'Bomoo o poo supu "kuan, o 'na : O cen 'un 'poo "jri -wee 'in 'sran "jri i 'de 'ma 'je i 'pepe. ¹⁶ Fariseen jru' 'na : "Ju -nua de -ne e, o se 'e Kea 'un 'wlu, de-nue' oo'

'je -kwlewɪ 'a ke' wɔn. 'Kaa deejrv' 'na : Desavn nvi 'beee' ɔ 'je jrii' -nɪa kan' nʊv ? 'Sv sv -seea' 'vn 'e 'bo vva' 'sv 'nynɪ.

17 'Sv Fariseen-wi" -teeɛ' "dɔi -nɔ i ke'wɫɛ, sv 'na : "Ju -baia' -ma "jri 'ee, ka -ma naa tɔ' i 'de ɔɔ' -ti' 'vn ε- ? 'Sv ɔ 'na : ɔ nɪɛ Kea 'a wlu 'kwajaai due' -o. 18 Ka "ju -nɔ 'wɫva 'sv ɔɔ' 'jea i ε, -wɛɛ ɔɔ 'jea i kaan ka a Suifv-wi" se ε "inɪ sv 'je ε tɔ' 'vn 'je. Sv nʊɛ' mamav 'sv sv je ɔ "bo -wi" 'da. 19 -Wɛɛ sv -tee' svsv i, sv 'na : "Ju -nɔ ao 'na aoa' "ju ɔ -wɫvva' "jri 'a waa 'vn -oo ? 'De ke nʊ kaan ka -wɛɛ ɔɔ 'je i ε- ? 20 'Sv ɔ "bo -wi" 'na : In -aa "ju -o, ɔ 'wɫvɛɛ "jri 'a waa 'vn -cɛɛn-. 21 'Kaa ka -jɔ ε nʊa -wɛɛ ɔɔ 'jea i ke, 'de nʊɔ -baia' ɔɔ' "jri ε -a se -mɪ juo-. Ao -tee' ɔɔ' -cɛ" 'kpa i, ka "junmɔu a 'bɛa -wɛɛ ɔɔ 'tmva ɔɔ' -cɛ" 'ε "kpei -ti ε, 'kamɔ ɔ 'bɛa 'o. 22 Dɛɛ-tɪ -wɛɛ ɔ "bo -wi" wɫva dɛ -nɛ 'vn ε, ɛmɛ -nɪ faʊn -a nʊ svsv, dɛ-nʊɛ' Suifv-wi" 'bɛɛ- wlu 'vn 'ε sese, sv 'na nʊɔ "o nʊɔ -ɔɔ mua Sesi Nyv 'pvi Klisi 'daa' a, vva muɔ 'de vva' Kea -gbu klaa" 'di -saa'. 23 ɛmɛ -ti -wɛɛ ɔ "bo -wi" 'na : ɔ -kwɛ-ε "junmɔu 'mɛ, sv -tee' ɔɔ' -cɛ" 'kpa i.

24 'Sv Fariseen-wi" 'da "ju -ɔɔ "jri 'baia' -nɔ 'mɛ ke'wɫɛ, -mɛ ɔɔ' 'daa kpe 'sɔɔn -nɪ -nao -wɛɛ sv 'na : -In -tmv tɔ' -ti 'bo Kea "juɔi. -Apv mɔ juue', "ju -nɔ nɪɛ desavn nvi -o. 25 'Sv ɔ 'na : -Bo ɔ nɪ desavn nvi ε, 'mɔ se -mɛ juo-. Dɛ due' koun -gbai' mɛ 'mɔ juo o, 'mɔ -dɔa" 'de ε, 'ma 'jeɛ i kaan ka. 26 -Wɛɛ sv -tee' ɔ i ka sv 'na : Dɛ ɔ nʊ -vn "jri i ε- ? Ka ɔ nʊ -ma "jri 'a 'baisv ε- ? 27 'Sv ɔ 'na : 'In 'tmvɛ -wɛ- 'de ao -pee 'de- -wɛɛ ao 'na ao se ε doin" -tu" i, dɛɛ-tɪ aoa -tee' ε 'mi i ke'wɫɛ ε- ? -Aee' ao nɪɛ "i ao 'je ɔɔ' klai" nynuu nɪ- ? 28 Wlu

-ne seo 'wain -kwe 'su ʋʋ -tee ɔɔ' -cree" 'a -pɔn"
 ʋʋ 'na : -Mɔ -nɪ "ju -nɔ ɔ klai "ju, -apɔ mɔ nɪe
 Moist 'a klai" nɪnuu -o. ²⁹ -A -je kan' 'mɛ, Kea
 wlu' 'de Moist -pee, 'kaa -ta "ju -nɔ -mɔ 'wɪba -a
 se 'o juo- mɔ "pɪ. ³⁰ 'Su "ju -nɔ 'na : -Jɛ -maa" a
 nyɔ tai' -mɛ -nao, ɛmɛ -nɪ ao 'na -ta ɔ 'wɪba ao se
 'o juo-, 'de -mɛ 'kamɔ ɔ 'bai- 'ma "jri. ³¹ 'Su ɔ 'na :
 -A -je kan' 'mɛ Kea 'a kpɔn dɛsaʋnʋʋn 'a baewlu-,
 'kaa nyɔ -ɔɔ -je ɛ wɔn -wɛɛ -ɔɔ nɪa ɛɛ' -kwɪtɪ ɛ,
 ɔmɔ -ɔɔ baewlu ɛɛ kpɔn. ³² Nyɔ -wɪba -ɔ sea i
 'je due', nyɔ se ɔɔ' "jri 'bai ke -a se -mɛ 'wɔn kpe
 due'. ³³ -Bo "ju -nɔ se 'e Kea 'bɪn 'wɪb 'de ɛ, ɔ se ɛ
 'bɛɛ- ɔ 'e jrii' jre' nɪ. ³⁴ 'Su ʋʋ 'na : -Mɔ -ɔɔ nyɔɔɔ
 -wɛɛ' 'wɪba 'de dɛsaʋn 'di ɛ, -mɔ -ɔɔ tɔɔ -apɔ mɔ
 dɛ ! 'Su ʋʋ nɪ ɔ i.

Pɛɛ 'a "jri 'a wa -ti

³⁵ Ka ʋʋ nɪ ɔ i Sesi 'wɔn. ɔ ke ɔ 'jea 'de ɔ wlu
 ɔ -pee ɔ 'na : -In -je nyɔɔ ɔ "Ju 'a -ti' tɔ' 'bɪn 'ɛɛ
 ? ³⁶ 'Su ɔ 'na : Nyɔ dɛtɔɔi, nyɔ -o wɛ- ? -In -too
 ɔ 'bɪn, -wɛɛ 'ɪn 'e ɔɔ' -ti' tɔ' 'bɪn 'je. ³⁷ 'Bomɔ Sesi
 wluu ɔ -pee ka, ɔ 'na : ɔɔ' "ju tu -ɪn -jee ɔ "jriɛ-
 -wɛɛ-, ɔmɔ -ɔ -ke -ma wɪba 'o -ta. ³⁸ 'Su ɔ 'na : 'In
 'je ɛ tɔ' 'bɪn 'ɛ, 'ma 'blei ! -Wɛɛ ɔ "sii- 'kɔi- i 'bo
 Sesi "juɔi.

³⁹ 'Bomɔ Sesi 'na : 'In jɪɛ 'pee 'je -ti 'de 'blɪba-
 -nɛ "kpei, -wɛɛ nyɔ -ɪba' 'jea i ʋʋ 'je i 'je, 'de nyɔ
 -ɪba -jea i ʋʋ 'je "dɔ. ⁴⁰ Fariseɛn jɪv' -nɪa 'omu
 'wɔan wlu -nɪ 'sɪ ɛ, ʋʋ -tee' ɔ i, ʋʋ 'na : -Apɔ mɔ
 nɪe "dɔʋn -o -kee ? ⁴¹ Sesi 'na : -Bo ɛ nɪ aoa' "jri 'a
 'sɪ mɪ -wa 'de ɛ, -mɛ ao se 'e dɛsaʋn 'di nɪ. 'Kaa
 aoa 'daa- aoa' -cɛ" i 'jeʋn, ɛmɛ -ti aoa' dɛsaʋn a
 mu ao "kpei nɪa' jeejee.

10

'Blaejei -cɔɔn'-

¹ Sesi pooɛ -tɪ "i ɔ 'na : 'Ma 'tmɔ aopɔ' tɔ' -tɪ, nyɔ -sea' 'o 'blae 'a -klɛɛ 'a pawɔn "i cɛɛn-, -wɛɛ -ɔ -jiia -klɛɛ "jru -tajrɔ ɔ, -mɛ -mɔ ɔ jeɪ tu niɛ "jrii -o, ɔ niɛ "ku 'dbai. ² 'Kaa nyɔ -jɔ -cɛɛan 'bo -klɛɛ wɔn "i -wɛɛ -ɔ pa 'e 'blae o ɛ, ɔmɔ -nɪ 'blae 'a jeɪ. ³ ɔmɔ 'blae ifuoi a kain "wɔɪn -wɛɛ -ɔɔ pa 'e ɔɔ' 'blae o. 'De ɔɔ 'da ɔɔ' -nɪ 'a 'nynɪ due 'due -wɛɛ ɪa bla 'o ɔ 'de, dɛ-nʉɛ' ɪ juo ɔɔ' wlu 'mɛ -wɛɛ ɔɔ kpɪ 'e 'kpaɛ'. ⁴ -Bo ɔ po ɪ -wee' "klein "kpaɛ' ɛ, -wɛɛ ɔɔ na 'bo ɪ "juɔɪ 'de ɔɔ' 'blae nɪ 'bo ɔ 'de, dɛ-nʉɛ' ɪ juo ɔɔ' wlu 'mɛ. ⁵ ɪa' bla 'o nyɔ 'srɔ 'de, -bo ɪa se ɔ 'je -mɛ ɪa tɛɛn ɔ kɪn ɪa 'kpa 'kwla, dɛ-nʉɛ' ɪ se nyɔ 'srɔ 'a wlu juo-.

⁶ Sesi poo -tɪ' -nɪa 'mɔa- "i 'mɛ 'de ʉɔ -pee, 'kaa dɛ ɔ 'tmɔa, nyɔ -nɪa 'o ʉɔ se 'e ɛ 'dei 'wɔn.

Sesi -nɪ -gbɛɪn" -je

⁷ ɛmɛ -tɪ Sesi wluu ke'wɛɛ, ɔ 'na : Tɔ' -tɪ 'a tɔ' -tɪ 'ma 'tmɔɔ aopɔ, 'mɔ -nɪ 'blae 'a -klɛɛ 'a -gbɛɪn" -je. ⁸ Nyɔ "klein 'mɔ sea ji ke -wɛɛ -ʉɔ jia tɛɪn" ɛ, ʉɔ niɛ "jriɔn ke "ku 'dbaʉn -o. 'Kaa 'blae se ʉɔpɔ 'a wlu doin" o po.

⁹ 'Mɔ -nɪ -gbɛɪn" -je, nyɔ -ɔ -cɛɛan 'o 'mɔ "i ɛ, ɔɔ muɛ 'pɔʉa'. ɔ 'bɛɛ- ɔ 'je "kpaɛ' "si 'de ɔ 'je de ji 'de 'flɛʉn, ɔɔ muɛ diide 'jea' ɔ 'je di. ¹⁰ "Jrii -mɔ ɔ jiɛ "jriia' ke "ku 'dbaa' ke dɪ dooa 'a 'sɔ 'a jia', 'kaa 'mɔ ji' -wɛɛ 'blae 'je 'kmɔnɪa' 'je 'de 'kmɔnɪa' 'je i siie-.

Sesi -nɪ 'blae 'a jeɪ

11 'Mɔ -nɪ 'blaejei -cɔɔn'- . 'Blaejei -cɔɔn'- -mɔ, ɔ to 'e ɔɔ' 'kmɔ 'mɛ 'de ɔɔ' 'blae 'a -tɪ' 'ɪn. 12 Nyɔ -ɔɔ -tea' 'blae 'dei -wɛɛ nyɔ 'jea -kei' -sa' a, -mɔ se 'blae 'a jeɪ -cɔɔn' nɪ-. 'Blae se -mɔ 'ɔ dɛ nɪ-, ɛmɛ -tɪ -bo -ci' a sea 'blae kpɔan' jɪ, -bo ɔ 'je ɛ i 'sɔ ɛ, -tbu ! 'Sɔ ɔ 'kpa 'kwla, -wɛɛ -ci' a kpɔn ɪ 'de ɛɛ -gbɪ' ja. 13 ɔ 'kpa 'kwla, dɛ-nɔɛ' ɔɔ nɔɛ 'wɛɪ 'a 'sɔ 'a dɔɔ, ɔɔ' -tɪ" 'blae 'a -cɔɔn.

14 'Mɔ nɪ 'blaejei -cɔɔn'- -o, 'ɪn juo 'ma 'blae 'mɛ -wɛɛ 'ma 'blae juo 'ɪn. 15 Ka 'ɪn "Bo jua 'ɪn 'kamɔ 'ɪn juo 'ɪn "Bo, -wɛɛ 'ɪn to 'e 'ma 'kmɔ 'de 'ma 'blae 'a -tɪ' 'ɪn.

16 'Blae jrɪ' 'ɪn 'ble -ɪ se 'nɔ 'blae-gbɔn 'di pa ke, 'ɪn 'je -mɪ 'nɔ paa -o -ke, ɪ -wee' a muɛ 'ma wlu doin" o poa', -wɛɛ ɪ 'je 'blae 'a -gbɔn due' nɪ- 'de ɪa' jeɪ 'je due' kɔɔn -gbai nɪ-.

17 'ɪn "Bo kma 'ma -tɪ', dɛ-nɔɛ' 'ɪn to 'e 'ma 'kmɔ 'mɛ, -wɛɛ 'ɪn 'je ɛ 'ɪn "duo- ke'wɛɛ. 18 Nyɔ jrɔ' se ɛ 'bɛɛ- ɔ 'je 'ɪn 'ma 'kmɔ 'kwa -sa. 'Ma -cɛ" 'kpa -toɛ 'e mu 'de 'ma -cɛ" 'ɛ -kwɪɔtɪ 'ɪn. 'ɪn 'beɛɛ' 'ɪn 'je ɛ 'e to-, 'ɪn 'beɛɛ' 'ɪn 'je ɛ 'e -cri', dɛ -ɛɛ wlu 'ɪn "Bo -tua" 'ɪn, -wɛɛ 'ɪn 'jea nɔ, ɛmɛ -nao.

19 Suifɔ-wi" 'bɔɔ- de ke'wɛɛ ɔɔ je 'ɪn -seea' 'bo ɔɔ' wlu -nɪ "kpei. 20 Aoa' -tuu"-tuu 'na : -Sion 'ɔ -suu -nɪ 'de ɔ 'ɪn, sɪan -a nɔ ɔ, dɛɛ -tɪ aoa po ɔɔ' wlu doin" o -gblein' ɛ- ? 21 Deejrɔ' 'na : Nyɔ -sion 'ɔ -suu nɪa 'e 'ɪn ɛ, -mɔ 'ɔ wlu kan'. 'De -suusaɔn mɛ 'bɛɛ-, ɛ 'e "dɔɔn 'a "jri 'bai- ?

Suifɔ-wi" a -fuɛn Sesi nya

22 ʊɔ nɪɛ "i -kwɛ- -kɔ -tua" 'bo Selisalem, dee' 'a jɪ nɔ". 23 'Sɔ Sesi a na i 'de Kea -gbu 'di -wɛɛ ɔɔ mu 'e ɛɛ' -gbu" wɔ ɔɔ -tuu" a Salomɔ 'ɔ 'nynɪ o fɔ o. 24 'Sɔ Suifɔ-wi" pɔɔɔ 'o -kwea', -wɛɛ ɔɔ 'na

: -Aa pleee tó i 'de -ma -ti' 'bn 'suv ? -Bo -in -ni
Klisi ε, -me -in -tmv ε 'pepe ke 'de -a -pee !

25 'Bomw w 'na : 'In 'tmvve aopv' -we- 'de-, 'kaa
ao 'na ao se ε tó 'bn 'jei. Di "klein 'ma nva 'de
'in 'Bo 'a 'nynv 'bn ε, umv -ia -tmv 'ma "kpei -ti.

26 'Kaa ao 'na ao se ε tó 'bn 'jei, de-nve' ao se 'o
'ma 'blae 'a -toin" ni-. 27 'Ma 'blae a poe 'ma wlu
doin" o, 'in juo 'ma 'blae 'me, de-nve' ia na 'bn o,
28 'Ma "nyv v 'kmonva' -ε sea -kwe -ta 'ble ε, v se i
son i 'nó 'kmv 'de nyo -v -jv 'de 'bn 'kwa "fla, -mó
se ni-. 29 'In "Bo -ε -nyv" 'bn ε, ε 'bei" ε je di -wee'
-sii, 'de nyo "o nyo jrv" se ε 'beε- v 'jv 'de 'in "Bo
'kwa "fla. 30 'In ke 'in "Bo nve de due'.

31 v 'da kan' 'sv Suifv-wi" 'ten "soi ke'wle sv 'je
v itbaa-.

32 -Wee Sesi wlu ka, w 'na : Di 'dve -v -wlvv 'de
'in "Bo o ε, 'in nvt' ao jv 'je, va' -je -εε -ti' 'bn ao
'je 'bn "soi itbaa -gbo' ε- ? 33 'Sv sv 'na : ε se
'de de 'dve -ma nva 'a -ti' 'bn mó -a -na -a -je -bn
"soi itbaa ni-, 'kaa -ma toε Kea wv n o, -mó -v -nva
nyv ε, -mó -vv nv vv -ce" Kea 'bn.

34 'De Sesi 'na : ε se 'crvε ka 'de aov ke' 'di, 'in
'na : Ao nve -kv' -oo ? 35 De ke' 'tmva, nyo jrv" se
ε 'beε- v 'je ε i-sa. 'De -bo ke' me 'daa- nyv "klein
Kea 'a wlu 'tmvva -pee -kv' 'ee, -me de jre' we-
aov 'tmv ke'wleε ? 36 'Mó Kea -sa -pvn" -wee ε
dboa 'nó 'blva- "kpei ε, -bo 'mó 'na : 'in nve Kea
'a "Ju -o ε ao 'na 'ma toε Kea wv n o ? 37 -Bo 'maa
nv di 'in "Bo "sia 'nynv ε, -me ao 'bo 'ma -ti' tó'
'bn 'jeε. 38 'De -bo 'ma sea di 'in "Bo "sia 'nynv nv
ε, -me -bo aov 'je 'ma wlu tó' 'bn mó 'de ε, ao 'je
εε' nvvdv -mv tó' 'bn dwe-je. -Bo ao nv kan' a,

-mε ka 'in "Bo nia 'de 'bn -wεε 'in nia 'de 'in "Bo 'bn ε, 'de ao 'je ε tō' 'bn 'je la.

³⁹ Ɔ 'da kan' 'su uba -pon ɔɔ' kpon -ko i ke'wle, 'kaa ɔ wan ubu 'kwa. ⁴⁰ Ε 'wba 'o mu ε, Sesi cen Suden -gbuu, ɔ muε 'e ε 'de. Εε' -ta San pooa nyu "ni "jru tein" 'de ε, -wεε ɔ -te 'bo i. ⁴¹ 'De nyu -tuu"-tuu a ji 'de ɔ o, -wεε uba wlu ka, ub 'na : San se jrii' jre' nu -mɔ, 'kaa di "klein ɔ 'tmva 'de "ju -nɔ 'ɔ -ti' 'bn ε, i nre tō' -o. ⁴² 'Su nyu -tuu"-tuu -je Sesi 'a -ti' tō' 'bn 'bo 'a -ta -tu.

11

Lasa 'a 'kmb deji -ti

¹ "Ju due' -ɔɔ 'nyu -nia Lasa, ɔmɔ 'wε- kpon. Ɔɔ' "ju tu "tie 'o Betani. 'Bo εε' -kwlo -tu 'di mɔ ɔɔ' de 'dinynokpae' Madi ke va' jro' Mati ni-. ² Madi -nu umu -wla Tu"bo 'a bi -dai'klo "jru -wεε -u -jaa i va' "mu- kui, umu -va de 'di nmou Lasa 'a de ε pooa. ³ De'dinynokpae' -nu ub dboε nyɔ Sesi "i, -ub 'na : Tu"bo, ju -ɔɔ -ti' -in -kma ɔɔ' de -εε pooa. ⁴ Sesi 'woan de -ne 'su ɔ 'na : Εε' 'wε- tu se ɔ 'dbai, ε kpon' -wεε ε 'je Kea 'a 'nyu "i 'bεε-, 'de ε 'e Kea 'a "Ju -cian" "kpei -tu".

⁵ 'De Sesi kma Mati ke uba' de'di nynokpao' ke uba' 'dei Lasa 'a -ti'. ⁶ Ɔ 'woan Lasa 'a de 'ε poaanyni ε, -ta ɔ nia, ɔ nuε 'o 'wi 'soon dee-, ⁷ -wεε ɔ wlu 'de ɔɔ' klai" nynuu -pee, ɔ 'na : -A mu 'e Suide de. ⁸ 'Su ɔɔ' klai" nynuu 'na : Nyu detɔɔi, -in -na de- ? 'De Suide Suifu-wi" a -pon -ma "soi kpi "i 'dbaa' -ko i ε, ε sea 'bn -kwle ke ε, 'demo -in -na -a mu de ke'wleε ? ⁹ 'Bomɔ Sesi wluu 'de ub -pee ɔ 'na : De -ε -wba 'e -son'ɔ -stan' -wεε -ε -jεεa kwie 'a kpan' a, ε se 'jru 'a bi 'a -puue

'jo 'soon ni- ? -Bo -son' -sin' -wee nyo 'e na a, oo' bue 'e -tiie'-, de-nue' oo 'jee 'kmu 'a -son' i. ¹⁰ 'Kaa -bo kwie kpon -wee nyo 'e na a, oo' bue 'e -tiie', de-nue' o se 'de -son' 'bn ni-.

¹¹ Sesi 'tmva wlu -ni 'de ub -pee 'su, o poe "kpei o 'na : -Aa "dei Lasa a 'kpa "nyio', 'kaa 'ma mu' 'in 'je o "nyio' -sa. ¹² 'Su oo' klai" nynuu 'na : Tu"bo, -bo oo sea 'mu e, -me oo mue 'pua'. ¹³ -Jaa' -me Lasa 'a 'me -ti mi Sesi a 'tmva 'o, 'kaa "nyio' -ceen' 'kpa-ti me klai" nynuu a 'won 'mii. ¹⁴ 'Su Sesi wa won 'mi i, o 'tmue 'pepe 'de ub -pee, o 'na : Lasa 'me. ¹⁵ 'Kaa -Je 'in sea 'o ni -wee o 'mea, e 'blee 'ma 'mua ee mue nua' -wee aoa' Kea -kwli" -tea' 'je iku. 'Kaa -a mu 'de o o. ¹⁶ 'Su Toma nyo a 'daa -gbaju wlu' 'de klai" nynuu -sia o -pee, o 'na : Ao "nyl -a mu -ke, -wee -a -ke o 'e 'me -tadue.

Sesi -ni "kunyio' soan' ke 'kmunia' ke

¹⁷ -Ta Sesi a nynia 'o Betani -me Lasa nue 'e -gbain' 'di 'wi -nyie sese. ¹⁸ 'De Betani se Selisalem o teen-, -je 'a -toe taan -ni 'o i 'nyni, ¹⁹ eme -ti Suifu -tuu" ji Matu ke Madi -ti' -kwli' i -tu" 'a 'de uua' de'di 'a 'me -ti 'bn.

²⁰ Matu 'woan Sesi 'a jynyni 'su e, u 'joo "i, -me Madi -mu -tee i 'de -gbu" 'di. ²¹ 'Su Matu wlu' 'e Sesi -pee, u 'na : Tu"bo, -bo -in -ni -ta 'de e, -me 'ma de'di se 'mei 'de oo. ²² 'De kaan ka mo 'de e, 'in ju'e de "klein -ma mua Kea i -teea' a, ee mue nua' see. ²³ 'Su Sesi wlu'e 'de u -pee o 'na : Aa' de'di a mue 'kmu de jia'. ²⁴ 'Bomoo Matu wluu ka u 'na : 'In 'je kan' 'me, -sontu 'meun -wee' a mua 'kmu de jia' a, oo mue 'bnsaan' 'e. ²⁵ 'De Sesi 'na : 'Mo -ni "kunyio' soan', 'mo -ni 'kmunia', nyo -o

-jea 'ma -ti' tɔ' 'bn ε, -bo ɔ 'mε mɔ 'de ε, ɔɔ muε 'kmɔnɪa'. ²⁶ 'De ka nyɔ -nɪa 'kmɔ -wεε ɔ -jea 'ma -ti' tɔ' 'bn -mɔ sea 'mɛi 'bode, a 'je -mε tɔ' 'bn 'εε ? ²⁷ 'Sɔ ɔ 'na : ɪn Tɔ"bo, ka -ɪn -nɪa Klist, Kea 'a 'Ju, 'de -ma 'nɔ 'blɔa- "kpei ji -ti 'tmɔɔa sese ε, 'ɪn 'jɪ tɔ' 'bn 'ε.

Sesi -fɪn"

²⁸ Matɪ -kɔa' kan' 'daa 'sɔ ɔ muε ɔa' "dei Madi 'daa' -wεε ɔ paa ɔ "sɪan ɔ 'na : -Aa dɛtɔɔi ji' -wεε, ɔ 'na a mu. ²⁹ Madi 'wɔan wlu -nε 'sɔ ɔ wan 'o 'blɔɔi -fai -wεε ɔ mu 'e Sesi o. ³⁰ -Ta εε nɔɔa kan' -mε Sesi se -kwɔɔ i "si ke, -ta Matɪ 'jɔɔ "i -wεε ɔ ke ɔ -gbɔɔan' 'bo ɔ nɪ-. ³¹ -Ta Suifu-wi" -a -tua" Madi -ti' -kwɔɔ' i a kɔan 'e mu 'sɔ ε, ɔ "sɪε "kpaε' -wii", 'sɔ ɔɔ bla 'bo ɔ 'de, ɔɔmɔ a naa tɔ' i, ɔɔ 'na -mε ɔa muε -fɪn" 'a 'de -gbɔɔn' "kpei 'de-.

³² Madi nɪnia -ta Sesi nɪa -wεε ɔ 'jee ɔ "jriε -'sɔ, ɔ -gblee ɔ bɪ wɔ, 'de ɔ 'na : Tɔ"bo, -bo -ɪn -nɪ -ta 'de ε, -mε 'ma de'di se 'mɛi 'de ɔɔ -ba. ³³ Sesi a kɔan 'e 'sɔ ɔa -fɪn", Suifu-wi" -ke ɔ jia ɔɔa -fɪn" -ke. 'Sɔ ɔ -ciian' kui', dε-nɔε' ε cɛn ɔ pεε "i. ³⁴ 'De ɔ 'na : -Ta aɔ -tee ɔ i ε- ? 'Sɔ ɔɔ 'na : Tɔ"bo, -ɪn -ji" 'je. ³⁵ 'Sɔ Sesi -fɪn".

³⁶ Suifu-wi" -jee ɔ "jriε 'na : Aɔ -gbɔn dε ɔ kma ɔɔ' -ti' ε. ³⁷ 'Sɔ nyɔ jɔv' wlu' ka 'de ɔɔpɔ "klu, ɔɔ 'na : ɔmɔ -baia' "dɔi 'a "jri ε, ɔ se ε 'bεε- ɔ 'je ε nɔ -wεε Lasa se 'mɛi 'de o ?

Sesi ja Lasa 'kmɔ de

³⁸ 'Sɔ Sesi -ciian' ku' i ke'wɔε, -wεε ɔ mu 'e -gbɔɔn' "kpei. -Jaa' -mε ɔɔ -tes' Lasa i 'de 'soa 'a -kwɔɔwɔn 'di -wεε ɔɔ nɔ "soukpo ɔɔ kaan 'o mu. ³⁹ Sesi 'na : Aɔ -sa 'o "soukpo -nε ! 'Sɔ "ju

-o -mεa 'a de'di Matu 'na : Tu"bo, o nυε 'e -gbaun' 'di 'wι -nyiiε, o'o 'nu a ji' la o. ⁴⁰ Sesi 'na : 'In se 'na -bo a -te' 'un -kwli" ε, aa muε Kea 'a 'nyu' 'wluβun "jriε- 'jeeaa' ? ⁴¹ Uβ -sa 'o "sou 'mε, -wεε Sesi kpa "jri "jei, 'de o 'na : 'In "Bo, 'ma poε ε 'σε- de ε kpu' a 'ma baewlu ε. ⁴² Ka εε kpu' a 'ma bae wlu jeejee ε, 'in 'je kan' 'mε, 'kaa 'in 'da kan' 'mε 'de nyu -gbaea' 'un 'dei -ta 'a -ti' 'un, -wεε ka ε dboa 'un uβ 'je ε to' 'un 'je. ⁴³ O 'da kan' 'su o kpa wlu "jei kpleiin, o 'na : Lasa, -in -si" "kpaε' ! ⁴⁴ 'Su "ju -mεa -no son 'un 'ε. Ka o'o bi ke sin -piian' dufu i ε, 'kamō uβ nu o'o "jru -ke, 'su o nyna i. 'De Sesi wlu, o 'na : Ao -so dufu kui, -wεε o 'je naa' 'βεε- !

Nyo due' -je 'mε 'bo nyu -tuu" 'a -koi"

(Matie 26.1-5 ; Maki 14.1-2 ; Luiki 22.1-2)

⁴⁵ Suifu -tuu" -jia' Madi -ti' -kwli' i -tu" 'a a, uβa' jru' 'jeea de Sesi nua "jriε- 'su uβ 'je o'o' -ti' to' 'un 'ε. ⁴⁶ 'Kaa uβa' jru' mu' -wεε uβ po εε' "kuan Fariseen-wi".

⁴⁷ 'Su Fariseen-wi" ke 'sraa -savu' 'a klae" 'kuεn -gbajeun "jrui -wεε uβ 'na : De -a -je nu 'ja a- ? "Ju -no, o'o nυε jrii' -tuu"-tuu. ⁴⁸ -Bo -a -tai" o "i -wεε o 'ji nya kpa 'ja a, -mε nyu -wee' "klein a muε o'o' -ti' to' 'un 'jea', -mε Rōmε-wi" -blea 'blua- ne uβa muε jia' -wεε uβ 'je -aa -kwlo mo o -aa 'blua- ma" i -sa.

⁴⁹ 'Bomō uβa' due' Kaifu, -o -nua 'sraa -sai klaa" 'de εε' -sun -tu 'di wluu-, o 'na : Aoa' 'wōn de jre' 'mii 'de o'o' -ko 'di. ⁵⁰ -Bo nyo due' koun -gbai 'mε 'bo nyu -tuu" 'a -koi" ε "paa' 'de aoa' -ti' 'un, ε je 'blua- -wee' 'a iscan' -sii. Aoa' 'wōn -mε 'mii -ta kee ? ⁵¹ De o 'tmua' 'mua- ε se 'e o'o' -ce" 'kpa 'un

'wlv. 'Kaa ɔ nɪa Kea 'a 'sraa -sai klaa" 'de εε' -sɔn -tu 'di ε, εμε -tɪ ka Sesi 'jea 'mε 'de Suifv-wi" 'a -tɪ 'ɔn ε, Kea jɔɔ εε' wlu tu 'kwa, -wεε ɔɔ 'tmv ε.
⁵² 'De ε se 'e Suifv-wi" 'a 'sv 'a -tɪ 'ɔn nɪ-, 'kaa ɔ 'je 'mε -o -wεε ɔ 'je Kea 'a "nynuu- -gbaa dɪ 'mii "jrui 'kɪɛn-, 'de vɔ 'je kooa due 'a -cɪ ma.

⁵³ Dε -tba' 'o εε' 'wɪ tu 'di ε, Suifv 'a klae" 'bεε- Sesi 'a 'mε -tɪ 'a wlu 'ɔn 'ε. ⁵⁴ εμε -tɪ 'de εε' nɔ" tu 'di ε, ka Sesi a nva -mu' -ji" 'de Suifv-wi" "klu 'de ε, ɔ 'bo -mε o 'kaa ɔ muε 'e 'blva- jrε' -ke -pɪɔn" blva "kvan i 'di -wεε ɔ ke ɔɔ' klai" nynuu -te i 'bo -kwlv due' -εε 'nynɪ nɪa Eflaim 'di.

⁵⁵ 'Sv Suifv-wi" 'a kvɔnkwla' 'wlv-kɔ "kvvan- i. 'De εε' -tɪ' 'ɔn ε, nyv -tuu" a muε Selisalem -wεε dε vva nva see 'de 'pepenɪ -tɪ 'ɔn ε, vɔ 'je ε nɔ.
⁵⁶ 'Sv vva -pɔn Sesi i 'de Kea -gbu klaa" 'di, -wεε vva -tee' ba i due 'due vɔ 'na : Ka aoa naa tɔ' i ε- ? ɔ se -kɔ' -sɔn jii -ae ? ⁵⁷ 'Sraa -savɔn 'a klae" ke Fariseen-wi" 'tmvε nyv, vɔ 'na : -Ta ɔ nɪa nyɔ -ɔ -jea 'o ε, -mε ɔ ji -a 'tmv- -wεε -a -je ɔ kpɔn.

12

Madi poε Sesi 'a bɪ -dai'klɔni kui (Matie 26.6-13 ; Makɪ 14.3-9)

¹ Kvɔnkwla' 'wlv-kɔ sia 'wɪ -mεεo" 'sv, Sesi muε Betani 'bo Lasa ɔ ja 'kmv de o -kwlv. ² 'Bomɔ vɔ pii ɔ -pee, -wεε Matɪ a -gble' diide. Lasa nɪε 'e nyv -vɔ -ke Sesi a diia -tadue "klu. ³ 'Sv Madi "due -dai'klɔ -sooε nyv a 'daa 'naa -εε sɔɔn kma 'a 'ɔn ? ε ke dε jrε' se o beεε-. εμε v 'wla Sesi 'a bɪ "jrui 'de v jaa ɪ va' "mɪ- kui. 'Sv -dai'klɔni 'a 'nɔ "jiε -gbu". ⁴ 'Sv Sesi 'a klai" ju due' Suida Isikario, Simɔ 'ɔ "ju -ɔɔ mua Sesi 'e toa' ɔ wlu ka,

5 Dεε -ti nyv se -dai'kloni -ne ple ε se 'wei
 -tuu" 'je 'de nyv se ε nua" nyv "ny ε - ? 6 Dε ɔɔ
 'tmva 'mva-, ε se nua" nyv mv -vva -ti' "si ɔ "i
 ni-, kaa ɔ nιε "jrīi -o. -Ke vva' 'wei nua 'di ε, ɔmɔ
 -ɔɔ -teε' i 'kaa ɔɔ -sa 'e 'ε mī"mī". 7 'Bomɔ Sesi
 wluu- ɔ 'na : -In -wlv 'o "junynɔkpao' -nv o 'tun,
 dε v 'jea 'ma "ku "jrīi nv 'de ε, εmε va nva 'o -ta.
 8 Ao ke nua" nyv a muε i -tea' jeejee, 'kaa 'mɔ ke
 ao se i -tei jeejee.

Uv 'bleε Lasa 'a -ti' 'dii

9 Ka Sesi nua 'o Betani, Suifv-wi" 'wɔn ε 'sv, vva'
 -tuu"-tuu mu 'o 'ε. 'Kaa ε se Sesi 'a "jrīε- 'jee-ti 'a
 'sv mε vsv mu ni-, vsv mu' -wεε vsv 'e Lasa ɔ -sa
 "kunyɔɔ' 'je -ke. 10 'Sv 'sraa -saun klae' -wi" poε
 -ti' -wεε vsv 'e Lasa 'dba -ke, 11 dε-nvε' 'de ɔɔ' -ti'
 'vn ε, Suifv -tuu"-tuu -vva -wlv 'e vsvp "klu -wεε
 -vva -je Sesi 'a -ti' tɔ' 'vn.

Sesi pa 'o Selisalem

(Matie 21.1-11 ; Makī 11.1-11 ; Luikī 19.28-40)

12 -Sɔn' jrε' -stan' 'sv ε, nyv -tuu"-tuu -vsv jia -kɔ'
 -sɔn 'wɔn Sesi 'a 'bo Selisalem ji -ti 'mε. 13 'Sv vsv
 cεn -gben' -wεε vsv 'jɔɔ "i 'de vva kpa wlv "jei vva
 nv : -Kai' 'mate oo ! "Ju -ɔɔ jia 'de Tv"bo 'a 'nyv
 'vn ε, "diwan kpvn ɔ oo ! Kea po Israε-kɔvn 'a
 'beɔ "diwan oo ! 14 Sesi 'jeε soofae' ju due' mε ɔ
 -te "kpei, ka wlv -crva' 'de Kea 'a 'sbε 'di 'da. 15 ε
 'na :

Selisalem-kɔvn, favn 'bo ao nvε, ao -gbvn 'nɔ,
 aoa' 'beɔ ɔ ji', ɔ -teε soofae' ju "kpei.

16 Dv -nua 'mva- ɔɔ' klai" nynuu sv 'mii 'wɔn "i-saa'
 nɔ". 'Kaa Sesi mu javn 'di la kpvn- -wεε ka dv

-cruta' 'de ɔɔ' -ti' 'bn 'de- ɪ nynia 'o ε, 'de ʊ po ɪ
-kwlʊ o.

¹⁷ -Ta Sesi 'daa- Lasa -wεε ɔ 'wlv a 'e -gbain' 'di
'de ɔ jia 'kmʊ de ε, nyʊ "klein -jea εε' -ta a, ʊʊa
'tmʊ ɪ jeejee 'de nyʊ -pee. ¹⁸ εμε -ti nyʊ -tuu"-tuu
mu ɔ "i 'jaa', dε-nʊε' jrii' ɔ nʊa 'mʊa- εμε -εε
'nynɪ ʊpʊʊ 'wɔn. ¹⁹ 'Sʊ Fariseen-wi" a wlu' 'bo
ʊʊa' 'sʊ 'nynɪ, ʊʊ 'na : Aoa 'jee, nyʊ -wee' "klein
bla 'o ɔ 'de -wε-. Ao se ε 'bεε- ao 'je dε jrε' nʊ
'bode.

Nyʊ -sea' Suifʊ nɪ -pɔn Sesi i

²⁰ Nyʊ -ʊʊ -jia' -gbεεa' 'bo Selisalem -kɔ 'ɔ 'wɪ
o ε, Klekt nyʊ jrʊ' -nɪ 'e ʊpʊʊ "klu. ²¹ ʊʊ -kpa
Filipʊ -wlv a 'o Besaida 'de Galile -pʊn", ʊʊ 'na :
"Bo, -aa -pɔn -a -ke Sesi 'e 'jee-. ²² Filipʊ mua 'sʊ
-mɔ 'tmʊʊ ε Ancre, -wεε ka ʊʊ nɪa 'sɔɔn ʊʊ muε
Sesi -pee 'tmʊa'. ²³ 'Bomɔ Sesi "duo- wlu 'bn ɔ 'na
: Nɔ" -ε 'di nyɔɔ 'ɔ "Ju 'jea 'nynɪ 'wlvʊ ε, ε nynɪ'
-wε- la. ²⁴ 'Ma 'tmʊʊε aopʊ tɔ' -ti, kojɔ nyʊ poa
'e -klu' -bo ε se 'mε 'ja a, -mε εε muε due' sia'
mamav 'sʊ, 'kaa -bo ε 'mε 'de 'blʊ 'bn ε, εε' kpau
a muε 'jɔ -tuu" croa'. ²⁵ Nyɔ -ɔɔ -tʊʊan' ɔɔ' -cε" 'ε
'kmʊ "kpei- ε, εε muɔ kwa "maa', 'de nyɔ -bɔa ɔɔ'
-cε" 'ε 'kmʊ 'de 'blʊa- nε "kpei ε, ɔmɔ εε mu 'kwa
sia', -wεε -ɔ -je 'kmʊ -sea' "ti -ta 'ble 'je. ²⁶ -Bo nyɔ
-nɪɪ" ɔ 'je 'bn "juɔi nʊʊ ε, -mε ɔ bla 'bo 'bn 'de,
-wεε -ta 'nɪ nɪa, 'ma "juɔinʊʊi 'je 'o nɪ -ke. Nyɔ
-ɔɔ nʊʊa 'bn "juɔi a muε dεwɔn nɪa' 'de 'nɪ "Bo
"jri 'de.

Sesi 'tmʊε ɔɔ' 'mε -ti

²⁷ 'Sʊ ɔ 'na : Kaan ka 'ma pɛε nyna soo. -Wεε
ka 'nɪ 'je 'da la ? 'nɪ nʊ 'nɪ "Bo, ε seie 'bn 'de 'kle

-ne 'kwaa ? E 'bo kan' nε, δε-nyε' 'in ji' -wεε 'in 'je 'e 'kle 'je nɔ" -ne 'bn cεεn-. ²⁸ Eμε -ti 'in 'na 'in "Bo, ε 'bεε' εε' 'nyni "i. 'Su wlu jre' -wlv 'e javn 'di -ε -na : 'In 'bεε- ε "i 'mε sese, 'de 'ma muε ι "i 'bεε- ke'wle.

²⁹ Nyv -nia 'o -wεε -bv -wɔan wlu -ne, bv 'na : E -ten -plan". Jrv' 'na : "In-, ε Kea 'a "soai -wlu ɔ -pee. ³⁰ 'Bomɔ Sesi 'na : E se 'de 'ma -ti' 'bn mɔ wlu -ne wluu n-, 'kaa 'de aoa' -ti' 'bn -o. ³¹ Kaan ka la 'kmv "kpeinyv 'a 'pee 'jeeε' -wε-. -Je mε la vva' "jru kpɔ' i -tei -sion' ɔ jiε "kpae pɔoa'. ³² 'De 'mɔ ε, -sɔnti nyv a mua 'bn tu -kwlv" koa' -wεε bv 'je ε "jei kpa a, 'ma muε nyv -wεε' "klein 'a "jua- 'de 'bn o "biia'. ³³ -Bo ɔ 'tmv wlu -ne ε, -mε ka ɔɔ' 'mesvɔn 'jea nι ε, εμε ɔɔ 'tmva 'o 'mva-.

³⁴ 'Bomɔ nyv -kwea de wluu ka, bv 'na : De -a -jea 'de -aa ke'ε 'sbε 'di ε, εμε -ni Klisi a muε 'kmvɔnia' jeejee. -Mε δεε-ti -in -na, vva muε nyiɔ ɔ "Ju tu -kwlv" kɔa' -wεε bv 'je ε "jei kpa a- ? -Ta -mɔ ɔ nyiɔ ɔ "ju tu nι 'ja a- ? ³⁵ 'Su Sesi wlu' 'de bv -pee, ɔ 'na : 'kmv 'a -son' nι 'de aopv "klu 'mε ke 'de 'wι pla 'di. -Ta -son' nua 'e ke ε ao na 'de ε 'bn -wεε "bεε-kwie je aopv "jru -tiie-. Nyɔ -ɔɔ na 'de kwie 'di ε, -ta ɔɔ mua ɔ se 'o juo-. ³⁶ -Ta -son' nua 'de aopv "klu ke ε, ao 'je εε' -ti' tɔ' 'bn, -wεε ao 'je -son'ɔ nyv 'kpa.

Sesi -kɔa' wlu -nia 'mva- 'tmva' 'sv, ɔ 'wlv 'de vvpv "klu 'mε -wεε ɔ "maa vvpv "jrii.

Suifv-wi" se Sesi 'a -ti' tɔ' 'bn 'je

³⁷ 'Kamɔ ɔ nv jrii' -tuu"-tuu -ni 'bo Suifv-wi" 'juɔi, 'kaa bv se ɔɔ' -ti' tɔ' 'bn 'je. ³⁸ -Wεε de Kea

'a wlu 'kwajaai Esai 'tmva tein" 'de ε, ε 'je 'o nyini.
 37 wlu' ka 'de-, ɔ 'naa :

Tu"bo, -a -tmva -ma -ti' -tmv -tmv 'dee, -ɔ -je -aa
 wlu tɔ' 'bn ε- ? 'De nyo -je Tu"bo 'a "ikma
 sun i 'de ε 'di ε- ?

³⁹ Uv se ε tɔ' 'bn 'jea 'bεε-, εmε Esai 'jee nya i -wεε
 ɔ wlu ka ke'wle ɔ 'na :

⁴⁰ Kea "sun uvuv 'a "jri 'mε -bo ε nɪ kan' -wεε vva'
 "jri 'je i 'je -ti 'bɔ, vva' pεe 'je i 'wɔn -ti 'bɔ
 'de uv je 'nɔ 'bn o "biie-, 'de 'n je uvuv 'a
 'wε- 'bɔɔ-.

⁴¹ Wlu -nɪa 'mva- a, Esai 'jeeε Sesi 'a 'nynt 'wlvsvn
 nya, εmε -ti ɔɔ 'tmv ɪ.

⁴² 'De -mε 'kamɔ Suifu-wi" 'a klae" jrv' 'je Sesi
 'a -ti' tɔ' 'bn, 'kaa uv se "inyɪa 'de Fariseen-wi" je
 uvuv inv 'de vva' "jrui 'kɪn-gbu 'di. ⁴³ Uva' nyv
 tu ε, uv se Kea 'a nyv -ti' o poa' i-pɔn, nyɔ ɔ -nε
 nyv -ti' o poa' mε vva -pɔn -gbein'.

De -kpvvan nyv 'pee ε

⁴⁴ 'Bomɔ Sesi kpaa wlu "jei, ɔ 'na : Nyo -jea 'ma
 -ti' tɔ' 'bn ε, -mε ε se 'mɔ -ɔɔ -ti' ɔ 'je tɔ' 'bn nɪ-,
 -mε "ju -dboa' 'bn mɔ -ɔɔ -ti' ɔ 'je tɔ' 'bn. ⁴⁵ 'De
 nyo -jeea' 'bn "jriε-, -mε ɔ 'jee "ju -ɔ dboa 'bn "jriε-
 'mε -ke. ⁴⁶ 'Mɔ jie 'e 'blva- "kpei -ta, ka -sɔn' nɪa,
 -wεε nyo "o nyo -jea 'ma -ti' tɔ' 'bn ε, ɔ 'bo 'e kwie
 'di "ti ε. ⁴⁷ -Bo nyo 'wɔn 'ma wlu -wεε ɔ se ε wɔn
 'je ε, -mε ε se 'mɔ -je ɔ 'pee kpɔv nɪ-, dε-nvε' 'n
 ji' -wεε 'n 'je nyv 'pɔv-, 'n se ji -wεε 'n 'je nyv
 'pee kpɔv-. ⁴⁸ Nyo -saa 'ma wlu svn -sɔn, -wεε
 -ɔ -na -ɔ se ε wɔn 'jei ε, -mε dε -jea ɔ 'pee kpɔv,
 ε -nao, -mε wlu 'n 'tmva umɪ -ɪa mu ɔ 'pee kpɔv
 'a de'bɔɔwɪ o. ⁴⁹ Dε-nvε' 'n se 'o 'ma -ce" -kwɪ"
 'wlv -wεε 'n se wlv-, 'kaa dɪ "klein 'n 'tmva 'n

'Bo 'a -ce" 'kpa -tu" 'bn won -wee 'ma too i nyu.
⁵⁰ 'De 'in 'je kan' 'me, wlu ee -tua" 'bn won e, ia
 poe 'kmu -sea' "ti -ta 'ble "jru "kpei-. Di 'ma 'tmua
 'ja a, 'in "Bo mo -da kan' -wee 'ma 'tmu i.

13

Sesi wɔɔ wɔ' klai" nynuu bi i

¹ Kɔɔnkwla' 'wlu -ko o "kɔɔan i 'su, ka Sesi 'a
 'no 'blua- "kpei 'wlu nɔ" nynia -wee o 'jea 'de o
 "Bo o mu, o 'je kan' 'me. Nyu -nɔa wɔ' dbɛɛɛn 'no
 'blua- "kpei, o kma ɔɔɔɔ 'a -ti' 'me mamaɔ 'su o
 je mu o je nyi.

² -Ta Sesi ke wɔ' klai" nynuu nɔa -kwie" de dia'
 a, -me -sion' po wɔ' ple tɔ' 'bo Simo o "ju Suida
 Isikario -kwli" -we- sese. ³ Ka Sesi 'wlu 'e Kea
 'bn 'de wɔ' mua 'e Kea o de e, 'de ka o "Bo -te' o di
 -wee" "klein kwa a, o ju'. ⁴ O sɔn 'bn 'e 'su o -sa
 di o paa 'bn 'bo "kpei kui 'de o "duo -pua" 'bn o
 cen e -sewei'. ⁵ -Wee o po "ni de 'di, 'su o -tee wɔ'
 klai" nynuu bi iwɔɔa' -pɔn", 'de wɔ' cri i -puua"- o
 cean -sewei' kui.

⁶ 'Kamo o nu -wee o jee Simo Piei, 'su Piei 'na :
 "In- 'de, Tu"bo, -mo -mɔ' -je 'mɔ bi iwɔɔ- ? ⁷ 'Su
 Sesi wlu o -pee o 'na : De 'ma nua -ta -in se ee'
 bu juoi kaan ke, 'kaa -ma muɛ 'dei i'wɔan' 'de
 nya. ⁸ 'De Piei 'na : E se 'bɛɛ-, Tu"bo, -in se 'bn
 bi iwɔɔi. 'De Sesi 'na : -Bo 'in se -bn bi iwɔɔ 'ja
 a, -me -in se 'bn de 'kwa 'jei. ⁹ 'Su Simo Piei 'na
 : "Aa Tu"bo, -bo e ni kan' a, -me e 'bo 'ma bi 'a
 'su nɛ, 'kaa -in -jre 'bn kwa -in -wɔɔ 'ma "jru 'bn
 -ke. ¹⁰ 'De Sesi 'na : Nyɔ -jrea 'bode e, -mɔ se e
 'bɛɛ- o 'e jre ke'wle -wee o 'je 'pepe ni- -bo e se
 wɔ' bi 'a 'su iwɔɔa' nɛ. 'De ao nɛ 'pepe -mɔ, 'kaa

ε se ao -wee' "klein ni-. ¹¹ Δεε-τι ο 'da kan' a, εμε -ni ο juo "ju -ο -jea ο 'e to 'με 'de υυυυ "klu, εμε -τι ο 'na ao -wee' "klein se 'pepe ni-.

¹² Sesi -koa' vva' bi iwōōa' 'su, ο paa οω' dt 'un 'ε, -wεε ο -te i 'de ο wlu υυυυ -pee ο 'na : Δε 'un nva -ta ao 'wōn 'e ε 'dei 'mεε ? ¹³ Aoa 'daa- 'un Nyv detōōi ke Tv"bo ke, 'de ao -sa tō', δε-νυε' umi 'un ni -ceen'- . ¹⁴ 'Mō -jō -nia Tv"bo -wεε -ο -nia Nyv detōōi ε, -bo 'mō wōō aorpυ bi i ε, -mε ao 'je ba bi iwōō -ο due 'due -ke. ¹⁵ -Kō ao 'jea 'o 'de bla a, εμε 'un tōō aorpυ 'mva-, -wεε ka 'un nva a, 'de ao 'je kan' nu 'e ba -pee. ¹⁶ tō' -ti 'a tō' -ti 'ma 'tmυυ- aorpυ, nyō -οο nυva nyv "juoi ε, ο se "i 'be ο se -jō οο nυva "juoi -sii, 'de nyō nyv dboa ο se "i 'be ο se -jō -dbo' ο -sii. ¹⁷ Kaan ka la, dt ao 'jea nu ε, ao ju' -wε-. -Bo ka ι "sia 'nyni ao nu kan' a, -mε "diwan a mue aorpυ kpuan'.

¹⁸ Ε se 'de ao -wee' "klein 'a -ti' 'un mō 'ma 'tmυυ εε' wlu tu ni-. Nyv 'un -sa 'o ε, 'un juo υυυυ 'mε, 'kaa wlu -crua' 'de Kea 'a 'sbε 'di ε, ε 'je 'o nyni -ο. Εε' wlu tu 'naa : Tv -ke 'ma di, "ju -ο -ke 'ma poa sun -ta -due ε, οmō -tba' 'un by -pyn". ¹⁹ Εε' δε tu se 'o nyni 'su 'un je nō" nya sie 'un je ε 'tmυ 'de ao -pee, -wεε -bo ε nyni 'o ε, 'de "ju 'un "sia 'nyni, ka ε nia 'ma -ce" 'kpa a, 'de ao 'je ε tō' 'un 'je.

²⁰ Tō' -ti 'a tō' -ti 'ma 'tmυυ aorpυ, nyō 'un dboa nyō -kpuvan ο sun 'sōōn ο, -mε ka nyō ο kpuvan 'mō sun 'sōōn ο, 'kamō ε ni-. 'De nyō -kpuvan 'un sun 'sōōn ο, -mε ka nyō ο kpuvan "ju -dboa' 'un sun 'sōōn, 'kamō ε ni -ke.

Sesi 'tmvε εε 'e to -ti
(Matie 26.20-25 ; Maki 14.17-21 ; Luiki 22.21-23)

²¹ Sesi -koa' wlu -ni 'a 'tmva' 'su, ε pεε o "kaεε "jrii 'su ε wa wεn 'mii 'pepe ε 'na : Tε' -ti 'a tε' -ti 'ma 'tmvυ aopυ, aoa' due' -a mu 'vη 'e toa'.
²² 'Su ε "maa εε 'klai" nynuu tai', υva -gbυεη' ba ja due 'due, δε-nyε' nyε Sesi a 'da 'de υpυ "klu υυ se ε juo-.
²³ 'De klai" ju due' -jε -niα Sesi 'a -ti' kmaklai" ju -mε 'pεεη jai.
²⁴ 'Su Simε Piei 'wλεε "jri ja -wεε ε 'je Sesi i -tee' 'de nyε εε 'daa 'a -ti' 'vη.
²⁵ -Wεε klai" ju -tu 'pεan Sesi jai -nε, -tee' ε i ε 'na : Ty'bo, ε nyε -o ε- ?
²⁶ 'Su Sesi 'na : Nyε 'ma mua -di'pεη tie 'e 'sma o tbaa' -wεε 'vη 'je ε "nyι ε, -mε εmε -nao. ε tbe 'de 'sma o 'su ε "nyι ε Simε ε "ju Suida Isikario.

²⁷ Suida 'a -nεε kpυη -di'pεη tie 'su Satan pa 'e ε 'vη 'ε. 'Su Sesi wlu ε -pee ε 'na : De -vη -niαi" -vη -jea nυ ε, -vη nυ ε -too"-.
²⁸ Wlu Sesi 'tmva 'mva-, nyυ "klein -ke ε niα δε dia' se 'e ε 'dei 'wεη.
²⁹ De Suida niα 'wei i -tei ε, εmε υva' jrv' a naa tε' i, υυ 'na -mε Sesi a wlu ε -pee 'de ε 'je -kε' diide -tian' mu. 'De -bo υυmυ a sea 'je ke'wε ε, υυ 'na : -Mε Sesi a 'tmvυ- Suida 'mε -wεε ε 'je weenyυ δε "nyι.
³⁰ Suida -mε kpυan -di'pεη tie 'su ε cρεε "kpei-, ε je "kpaε" 'si, -mε kwie kpυη'.
³¹ Suida "sia "kpaε' 'su Sesi 'na : Kaan ka la nyiε ε 'ju 'a 'nyη 'wlvα' po "jri "kpaε' -wε-, -wεε Kea 'a 'nyη 'wlvα' 'je "kpaε' 'pεεη- 'de ε 'vη.
³² 'De -bo Kea 'a 'nyη 'wlvα' po "jri "kpaε' 'de ε 'vη ε, Kea a mu ε kεεma' 'vη nva' 'de εε' -ce" 'kpa 'vη. 'De ε -te εε' nυ-ti -wε.

³³ 'Ma "nynuu-, ao ke 'ma -a -tee i 'de nε" δεwε-

'di ke. Aoa muε 'mi i -pɔan' 'de de 'in 'tmua 'de Suifw-wi" -pee 'de ε, εmε 'ma 'tmu la 'de ao -pee -ke. 'In 'naa, -ta 'ma mua ao se 'o 'a mua' 'bεε i.

³⁴ 'Ma "nyɪ aopɔ kε' dee-, ao kma ba 'a -tɪ' due 'due, ka 'in kma aopɔ 'a -tɪ' ε, 'kamɔ ao 'je ba 'a -tɪ' kma due 'due -ke. ³⁵ -Bo aopɔ kma ba 'a -tɪ' due 'due ε, 'bomɔ ka ao nɪa 'ma klai" nynu ε, nyɔ -wee' "klein 'je ε juo-.

Piεi 'a Sesi wɔn -sa -tɪ

(Matie 26.31-35 ; Makɪ 14.27-31 ; Luikɪ 22.31-34)

³⁶ 'Sɔ Simɔ Piεi -tee' ɔ i ɔ 'na : Tɔ"bo, -ta -ma mu ε- ? 'De Sesi 'na : -Ta 'ma mua a, -ɪn se 'o -mɔ 'ɔ jia' 'bεε- kaan ka ke, 'kaa -ma muε 'bo 'ɔn 'de blaa' 'de nya. ³⁷ 'Sɔ Piεi 'na : Tɔ"bo, dεε-tɪ 'in se ε 'bεε- 'in 'je -ɔn 'de bla kaan ka a- ? 'In -teε 'ma 'kmɔ 'e toa' 'a kein"ke 'de -ma -tɪ' 'ɔn. ³⁸ 'Sɔ Sesi 'na : -ɪn -teε' -ma 'kmɔ 'e toa' 'a kein"ke 'de 'ma -tɪ' 'ɔn -cεεn'- ? 'Kaa tɔ' -tɪ 'a tɔ' -tɪ 'ma 'tmɔ -ɔn, nɔ" -tɪ sɔn" 'jea -sro' -stan a, -ma muε wluα' kpe taan -ɪn -je nɔ, -ɪn se 'ɔn juo-.

14

Sesi -nɪ -jεblɔ nyɔ ɔ kpa 'e Kea o ε

¹ Ao 'bo -sɔɔn -tu" ε 'de ao pεe o, ao -te Kea -kwɪl" 'de ao 'je 'mɔ -kwɪl" -te' -ke. ² -Teɪn -tuu"-tuu -nɪ 'e 'in "Bo o -gbu" -sɔn. -Bo ε se kan' nɪ 'de ε, -mε 'in 'tmɔ -wε- 'de ao -pee 'de, 'kaa 'ma muε aoa' -teɪn nmaea'. ³ 'De -bo 'in mu -wεε 'in -kɔ' aoa' -teɪn nmaea' a, -mε 'ma jɪε de -wεε 'in 'je aopɔ 'ɔn "duo- 'de -ta 'in nɪa -wεε ao 'je 'o nɪ -ke. ⁴ -Ta 'ma mua ao juo 'o 'ε, ao juo 'bo 'a -je 'mε.

⁵ 'Sv Toma 'na : Tv"bo, -ta -ma mua -a sea 'o juo 'ee, ka -a -je 'o 'a -jeblv 'a juosvn nv ε- ? ⁶ -Wεε Sesi wlv o -pee o 'na : 'Mv -nv -jeblv, 'mō -nv tō' -tv, 'mō -nv 'kmvnia'. Nyo "o nyo -jea 'de 'vn "Bo o ji -wεε -o sea 'de 'vn o cεεn, -mō se nv-. ⁷ -Bo ao juuo 'vn 'de ε, -mε aoa mve 'vn "Bo juua' -ke, 'kaa δε -tba' -ta -svan a, ao juuo', 'de ao 'jee o "jrie- -wε-.

⁸ 'Sv Filipv 'na : Tv"bo, -vn -tōv -avn -vn "Bo -wεε -aa pεε 'je i -te. ⁹ 'De Sesi 'na : Filipv, 'nv ao ke 'ma -a -sa naa' 'de tean kan' 'sv εε, -vn se 'vn juuo kee ? Nyo -jea 'vn, -mε o 'je 'vn "Bo 'mε, -mε δεε-tv -vn -na -vn -tōv -avn -vn "Bo ε- ? ¹⁰ Ka 'vn nva 'de "Bo 'vn -wεε "Bo nva 'de 'vn ε, -vn se ε tō' 'vn 'jee ? Wlv "klein 'ma 'tmva ia' 'wlv 'o 'ma -cε" 'kpa -kvl". 'In "Bo -tia" 'de 'vn ε, εmε -εε nv εε' -cε" 'ε nvvdv. ¹¹ Ka 'vn nva 'de 'vn "Bo 'vn -wεε 'vn "Bo nva 'de 'vn ε, ao 'je ε tō' 'vn 'de -bo ε se -mε nv ε ao 'je nvvdv -nv -mv tō' 'vn δεwε-je.

¹² Tō' -tv 'a tō' -tv 'ma 'tmv 'de ao -pee : Nyo -jea 'ma -tv' tō' 'vn ε, dv 'ma nva oō mv v nva' -ke, oō mve ia' klav" -nv mv nva', ε 'je -jv 'mō nva -sv, δε-nvε' 'ma mve 'e 'vn "Bo -pvn". ¹³ 'De δε "klein aoa mua i -teea' 'de 'ma 'nynv 'vn ε, 'ma mv ε nva', -wεε 'vn "Bo 'a 'nynv 'je "i 'bε 'de "ju 'vn. ¹⁴ -Bo ao -tee' δε "o δε i 'de 'ma 'nynv 'vn ε, 'ma mv ε nva'.

Kea 'a -Suu 'a ji -tv

¹⁵ -Bo ao kma 'ma -tv', -mε ao -te' 'ma kv' i 'de aopv 'vn. ¹⁶ -Wεε 'mō 'je 'vn "Bo ibav 'de ε 'je aopv -tv' -kvl" i -tv" i deejrō' ja -wεε -mō ke aopv 'je i -te 'de 'wv -wee' 'di. ¹⁷ Oōv -nv Kea 'a -Suu -εε -tmva tō' -tv ε. 'Blva 'di nvy -sea' Kea 'a -tv' tō' 'vn 'je ε, sv se ε 'bεε- sv 'e εε' -Suu -tv 'je, δε-nvε'

υβα' juo εε' nuυdt "i, υb se ε juuo-. 'Kaa aopυ mo ε, ao juue', δε-nyε' ε ke aopυ "ti -wεε εε mu 'de aopυ 'υn nia'. ¹⁸ 'In se aopυ "kwie sie, 'ma muε aopυ o jia'. ¹⁹ 'De nɔ" pla 'di ε, 'blυa 'di nyυ se 'υn "jriε- 'jeei 'bode. 'Kaa aopυ mo ε, aoa muε 'υn "jriε- 'jeea', δε-nyε' 'υn nyε 'kmu, 'de aoa muε 'kmuηia' -ke. ²⁰ 'De εε' 'wι tu 'di ε, ka 'υn nia 'e "Bo 'υn -wεε aomɔ nia 'de 'mɔ 'υn, 'de 'mɔ nia 'e aopυ 'υn ε, aoa muε jua'. ²¹ Nyɔ -ɔ kpυn a 'ma ke' i -wεε -ɔɔ -je ε wɔn ε, -mε ɔmɔ -kma 'ma -ti'. 'De nyɔ -kma 'ma -ti' ε, 'υn "Bo a muε ɔɔ' -ti' kmaa', 'ma muε ɔɔ' -ti' kmaa' -wεε 'υn 'je 'ma -ce" 'kwla -sa 'de ɔ -pee.

²² 'Sυ Suidι wlu ɔ -pee, ε se Suida Isikario -mɔ nu-, ɔ 'na : Tυ"bo, δεε-tι -ιn -je -ma -ce" 'kwla -sa 'de -amɔ -pee, -wεε -ιn se -ma -ce" toi 'de 'blυa 'dinyυ -pee ε- ? ²³ 'Bomɔ Sesi wluu ɔ -pee ɔ 'na : -Bo nyɔ kma 'ma -ti' ε, ɔɔ muε 'ma wlu i -tea' 'de ɔ 'υn se -wεε 'υn "Bo 'je ɔɔ' -ti' kma-, 'de 'υn ke 'υn "Bo ke -a -je 'de ɔ 'υn ji 'de -a ke ɔ 'je i -te. ²⁴ Nyɔ -sea' 'ma -ti' kma -mɔ 'ɔ -te' 'ma wlu i 'de ɔ 'υn. 'De -mε 'kamɔ wlu aoa 'wɔan -ta, ε se 'e 'ma -ce" 'υn 'wlb, ε 'wlbε 'e 'υn "Bo dboa 'υn 'υn.

²⁵ -Ta ao ke 'ma -a -teea i ke ε, 'bomɔ 'ma 'tmυυ-ia' dι tu 'de ao -pee. ²⁶ 'Kaa aoa' -ti' -kwli' i -tu" i -Suu -kwεai 'υn "Bo a mua jaa' 'de 'ma 'nyuη 'υn ε, εmε -εε mu ao dι -wee' tɔɔa', -wεε ε 'je ao dι "klein 'υn 'tmυa -kwlb o poo-.

²⁷ 'In sie aopυ 'de pεε 'a blua' 'υn 'υn "nyι aopυ 'ma pεε 'a blua'. Ka 'blυa 'dinyυ a "nyia nyυ δε ε, 'υn se ao pεε 'a blua' "nyι kan'. Ao 'bo -sɔɔn -tu" ε, aoa' bo pεε i pleεε.

28 De 'in 'tmva ao 'wɔn ε, 'in 'na : 'Ma mu', 'kaa 'ma muε aopv o de jia'. -Bo ao kma 'ma -ti' 'de ε, -mε de 'ma mua 'de 'in "Bo o ε, εε' muε aoa' 'mva 'blea 'de-, dε-nvε' 'in "Bo 'bei" flifli ε je 'vn -sii. 29 'De kaan ka la, 'in siε nɔ" nya 'in je ao dɪ -nɪ 'tmvɔ-, -wεε -sɔntɪ ɪa mua 'o nɪnɪa' 'de ao 'ju tɔ' 'vn 'je. 30 'In ke ao se dε -tuu' 'tmvi, dε-nvε' "ju -nɪa 'e nɪv -sea' Kea juo 'de ε, ɔɔ ji'. 'De ɔ ke 'ma- se dε i plaan-, 31 'kaa ka 'in kma 'in "Bo 'a -ti', -wεε 'ma nva dɪ -wee' 'bo 'in "Bo 'a wlu 'i ε, 'blva 'dɪnɪv 'ji juo -o. Ao sɔn 'vn, -a -wlv -ta.

15

Tu ke εε' 'dao 'a "ipoo-ti

1 'Mɔ -nɪ Fiinyε tu -cεεn'-, 'in "Bo -nɪ εε' jei. 2 'Dao -tba' 'bo 'vn -pvn" -wεε -εε' croa a, -mε tujei a 'kpaεε. 'De 'dao -jε -εε' croa ɔ nmɔ -mε 'kwa -wεε εε' croa' 'je "kpei 'kpa. 3 Wlu 'in 'tmva ao -pee 'de εε' -ti' 'vn ε, ao nɪε 'pepe 'bode. 4 Ao "ti 'de 'in 'vn -wεε 'in 'je 'de aopv 'vn "ti. Ka -bo tudao se 'o εε' -gboo -pvn" "si, -mε ε sea croa' 'bεε-, 'kamɔ -bo ao ke 'ma -a se "i "sii- ε, -mε ao se ε 'bεε- ao 'je dε 'jre nɪ.

5 'Mɔ -nɪ Fiinyε tu -wεε aomɔ nɪ εε' 'dae-. Nyɔ -tia" 'de 'mɔ 'vn -wεε -ɔ 'vn 'mɔ "tia, -mε ɔɔ 'bleε 'jɔ -tuu". 'De -bo 'mɔ se 'e aopv 'vn nɪ ε, ao se ε 'bεε- ao 'je dε jre' nɪ. 6 -Bo nyɔ -ke 'ma -a se "i "sii- ε, -mε ka tudao -εε' croa 'jɔ nɪa, 'kamɔ ɔ nɪ-. εε' tudao tu ε, tujei a -sε' 'o εε' -gboo -pvn" 'mε -wεε ɔɔ po ε i, -wεε nɪv a po tudae soε "jri 'de ɪa wan. 7 -Bo ao "ti 'de 'vn -wεε 'ma wlu 'je 'e aopv 'vn "ti ε, -mε dε ao nɪai" ao -tee' ε i, aoa mu ε 'jea' see. 8 -Bo ao cro 'jɔ -tuu" ε εmε -εε muε nva'

-wεε 'in "Bo 'a 'nyni 'je "i 'bε -wεε aopv 'je 'ma klai" nynuu ni-.

⁹ Ka "Bo kma 'ma -ti' ε, 'kamɔ 'in kma aopv 'a -ti' -ke. Ao -te' 'e 'ma nyv 'a -ti' kmaa' 'di i. ¹⁰ -Bo ao 'je 'ma wlu wɔn ε, -mε aoa muε 'e 'ma nyv 'a -ti' kmaa' 'un "tia, ka 'in 'jea 'in "Bo 'a wlu wɔn -wεε 'in "tia 'de ɔɔ' nyv 'a -ti' kmaa' 'un ε. ¹¹ 'In 'tmv ia' di tu 'mε 'de ao -pee -wεε 'ma 'mva- 'je 'e aopv 'un ni-, 'de aoa' 'mva- 'je 'pepe ni-.

¹² 'Ma kε' ka : Ao kma ba 'a -ti' due 'due ka 'in kma aopv 'a -ti' ε. ¹³ Nyv 'a -ti' kmaa' -je -jea "i 'bε -ε -jea -in -to 'e -ma 'kmv 'de -ma "dei-wi" 'a -ti' 'un -sii, -mε se ni-. ¹⁴ Dε 'in 'tmva 'de ao -pee -bo ao nv ε, -mε aopv niε 'ma "dei-wi" -o. ¹⁵ 'In se aopv "juɔinɔvun 'daa- 'bode, dε-nvε' nyɔ -niα nyv "juɔinɔvi ε, dε ɔɔ' 'blei a nva ɔ se ε juo-, 'kaa 'ma 'daa- aopv "dei-wi", dε-nvε' di "klein 'in 'ciαn 'bo "Bo -pvn" ε, 'in -si 'kwla 'de ao -pee. ¹⁶ ε se aopv -sa 'un 'bomu ni-, ε 'mɔ -kpa 'e nyv "klu svn -ɔ -cra aopv i -wεε ao 'je mu, ao 'je 'jɔ cro 'de aoa' 'jɔ 'je sie 'kpa nv -wεε di aoa mua "Bo i -teea' 'de 'ma 'nyni 'un ε, ε 'je i aopv "nyi. ¹⁷ Dε -εε -ciε 'ma cria 'de ao -pee -gblein', εmε -ni ao kma ba 'a -ti' due 'due.

Nyv -sea' Kea juo ε

¹⁸ Ao si ε -kwlv o -bo 'kmv "kpei nyv 'nye aopv 'un ε, -mε 'mɔ mɔ sv 'nye 'un tein". ¹⁹ -Bo ao ni 'blva "kpei nyv 'de ε, -mε 'kmv a muε aoa' -ti' kmaa' 'de-, ka εε' -ce" 'ε 'bleedi niα. 'Kaa dε ao sea εε' nyv ni-, -wεε 'mɔ -sa aopv 'e 'kmv "kpei nyv "klu ε, εmε -ti sv 'nye aopv 'un. ²⁰ Wlu 'in 'tmva aopv ε, ao po ε -kwlv o, nyv "juɔinɔvi se

"i 'be o se o' 'blei -sii. -Bo u' -tu" 'un 'kle e, u' mu' aopu 'kle -tu" 'a -ke. -Bo u' -te' 'ma wlu i e, -me u' mu' aoa' -ne wlu i -tea' -ke.

²¹ 'Kaa u' mu' aopu di -ni -wee' "klein "jrii nu' 'de 'ma -ti' 'un, de-nue' u' se "ju -dboa' 'un juo-. ²² -Bo 'un se ji -wee 'un se u' 'tmu' 'de e, -me u' se desabunnu' ni 'de-, 'kaa kaan ka u' se -too' -ta 'ble 'de u' 'disain 'a -ti' 'un 'bode. ²³ Ny' -nyea 'mo' 'un e, -me o' 'nye 'un "Bo 'un 'e -ke. ²⁴ Di ny' jro' sea nu' due', -bo 'un si nu' 'de u'pu' "klu' 'de e, -me u' 'disain se -srooe -i 'bo u' "jru' 'de-, 'kaa kaan ka u' 'jee- 'ma nu' 'jrie- 'me 'pepe, -wee u' 'nye 'mo' ke 'un "Bo 'un. ²⁵ 'Kaa ee' de tu nu' -wee wlu -crua' 'de u' 'ke' 'di ny'ni 'o. ee' wlu tu 'naa : U' 'nye 'un 'e foo' 'un.

²⁶ "Ju -jea aopu -ti' -kwli' i -tu", o' mu' jia', eme -ne Kea 'a -Suu -ee -tma' to' -ti, -e -wlu' 'de 'un "Bo o e. 'Ma mu' e aopu- -jei' pooa' 'de 'un "Bo 'a 'ny'ni 'un, -wee -bo e ji e, 'de e 'je 'ma -pu' -ti 'tmu'. ²⁷ 'De aopu mo' e, ao 'je 'ma -po' bla -o -ke, de-nue' 'no' ao ke 'ma -a -sa naa' 'bo ten'.

16

¹ 'In 'tmu' ia' di tu 'me' 'de ao -pee, -wee ao je 'ma -kwli' -tea' o' 'bo. ² U' mu' aopu i nu' 'de "jru' 'ku'ngbi' 'dii. No' jre' -ee mu' o' ny'nia' -mo' -wee -bo u' sea aopu 'dba a, u' 'je -me Kea 'a -kwlu' nu' 'daa-. ³ 'Kamo' u' mu' nu', de-nue' u' se 'un ke 'un "Bo juo-. ⁴ 'In 'tmu' ia' wlu tu 'me' 'de ao -pee -wee -bo ia' no' ny'ni e, 'de ka 'un sia no' nya -wee 'un -saa aopu fen' e, ao 'je e -kwlu' o' po. 'In se "i-saa' 'un si 'tmu', de-nue' eme -ni ao ke 'ma -a -tee i.

⁵ 'Kaa kaan ka la 'ma muε 'o "ju -dboa' 'ʊn -pʊn", 'de aoa' due' koun -gbai' ka se 'mi i -tee' ɔ se 'na : -Ta -ma mu ε- ? ⁶ 'Kaa de 'ʊn 'tmʊa 'de ao -pee ε, -mε "kaεε aoa' pεε "jrii. ⁷ 'De -mε 'kamɔ de 'ma 'tmʊa aopʊ nɪε tɔ' -ti, 'ma mua' "paa' 'de aoa' -ti' 'ʊn, ε je 'ma i -tea' -sii, de-nʊε' -bo 'ʊn se mu 'ja a, -mε aoa' -ti' kwli' i -tu" i se jii. 'Kaa -bo 'ʊn mu -wεε 'ʊn 'je ɔ ao -jei" poo-.

Kea 'a -Suu 'a dɪ'kwla-sadbo

⁸ 'De -bo -ti' kwli' i -tu" i ji ε, ɔɔ muε kmʊ -nε 'ε "jri -gbaia' 'de deɣaʊn o, -ti' "i -kleεa' o, 'pee 'a -ti' 'ʊn. ⁹ ɔɔ muε 'kmʊ -nε 'ε "jri -gbaia' 'de deɣaʊn 'a -ti' 'ʊn ε, de-nʊε' 'kmʊ "kpei nyʊ 'a 'je 'ma -ti' tɔ' 'ʊn. ¹⁰ ɔɔ muε 'kmʊ -nε 'ε "jri -gbaia' 'de "i -kleε -ti' 'ʊn ε, de-nʊε' 'ma muε 'ʊn "Bo o, 'de ao se 'ʊn "jriε- 'jeei 'bode. ¹¹ ɔɔ muε 'kmʊ -nε 'ε "jri -gbaia' 'de 'pee 'a -ti' 'ʊn, de-nʊε' 'blʊa -nε 'ε kεεma' 'a 'pee 'jeeε -wε.

¹² 'ʊn 'bleε dɪ -tuu"-tuu ke'wle 'ʊn 'je ao 'tmʊ-, 'kaa ao sɪ "wɔɪn 'beεi kaan ka ke. ¹³ -Bo aoa' -ti' -kwli' i -tu" i ji ε, -wεε ε 'je aopʊ tɔ' -ti -wee' tɔɔ-, de-nʊε' ɔmɔ -nɪ tɔ' -Suu. Dɪ ε 'wɔan 'de "Bo 'wɔn umɪ -εε mu 'tmʊa', ε se -ti' 'bo εε' -ce" -kwli" -sai 'sʊ ε sɪ 'tmʊi. -Wεε dɪ -ɪa mua nʊba' 'de nya a, ε 'je -mɪ 'kwla -sa -ke 'de ao -pee. ¹⁴ εε muε 'ma 'nyɪnɪ "i 'beε-, de-nʊε' dɪ -nɪa 'de 'ʊn ε, umɪ ε 'je 'ʊn "duo- -wεε ε 'je wɔ -sa 'de ao -pee. ¹⁵ Dɪ "klein 'ʊn "Bo 'blea ɪ nɪε 'ma de -o -ke, εmε -ti 'ʊn 'na dɪ -nɪa 'de 'ʊn ε, umɪ ε 'je 'ʊn "duo- -wεε ε 'je wɔ -sa 'de ao -pee,

Nyʊ -ti' -kwli' i -tu" wlu

16 'Sv Sesi 'na : Ao se 'vn "jrie- "kpei poi 'de 'wɔ pla 'di, -wɛɛ -bo nɔ" jɾɛ' -sii 'o 'de ao 'je 'vn "jrie- 'jee- ke'wɛɛ.

17 'Bo wlu -nɪa 'mva- "kpei 'sv ɔɔ' klai" nynuu jɾv' -tɛɛ wluɑ' -pvn" 'bo vba' 'sv 'nynɪ, vɔ 'na : Dɛ ɔɔ 'tmva 'de -a -pɛɛ -ta 'ɛɛ, -mɛ 'de 'a 'nynɪ wɛ- ? -jɛ -nɪ ao se 'vn "jrie- "kpei poi 'de 'wɔ pla 'di -wɛɛ -bo nɔ" jɾɛ' -sii 'o 'de ao 'je 'vn "jrie- 'jee ɛ- ? 'De -jɛ -nɪ 'ma muɛ 'de 'vn "Bo o ɛ- ? 18 Nɔ" -ɛɛ -tɪ' ɔɔ 'tmva 'mva- -mɛ 'de 'a 'nynɪ wɛ- ? Dɛ ɔ nɪaɪ" ɔ 'jea 'tmv, -a se ɛ juo-.

19 Ka vba -pɔan Sesi 'a i -tee' -kɔ i ɔ 'jea kan' 'sv, ɔ wlu 'de vɔ -pɛɛ ɔ 'na : Dɛ 'vn 'na ao se 'vn "jrie- "kpei poi 'de nɔ" jɾɛ' 'di, -wɛɛ -bo nɔ" jɾɛ' -si' 'de ao 'je 'vn "jrie- 'jee ɛ, ɛmɛ -ɛɛ ba aɔa -tee' ii ? 20 Tɔ' -tɪ 'a tɔ' -tɪ 'ma 'tmvɔ aɔpɔ, aɔa muɛ -fɪn" 'a, aɔa muɛ kpleea', 'kaa 'blva 'dinyv a muɛ 'mva- nva'. Aɔa muɛ 'jrii "kaea', 'kaa aɔa' "jrii "kaea' a muɛ 'mva- 'vn -snɛɛa'. 21 -Bo 'nynɔkpao' a sea -gbaan va "kaɛɛ "jrii "kɪkɪ, dɛ-nvɛ' va' -nɛ 'kle 'je nɔ" mɛ -nynɪ' 'o. 'Kaa -bo va' "ju 'wlv 'sv v "maɛ va' 'kle o -wɛɛ v nɪ 'e 'mva- 'vn 'de nyɔju -jia' 'kmv 'a -tɪ' 'vn. 22 Aomɔ -ke 'ja a, ao nɪɛ 'e "jrii "kaea' 'vn kaan, 'kaa ao ke 'ma muɛ 'jeea' -wɛɛ aɔa' pɛɛ 'je 'e 'mva- 'vn nɪ- 'de nyɔ jɾɔ' se ɛɛ' 'mva- tu 'de aɔpɔ 'vn -sai. 23 'De ɛɛ' nɔ" tu 'di ɛ, ao se 'mi i -tee' i 'bode 'de dɛ jɾɛ'ɛ -tɪ' 'vn. tɔ' -tɪ 'a tɔ' -tɪ 'ma 'tmvɔ aɔpɔ, dɛ "o dɛ aɔa mua 'vn "Bo i -teea' 'de 'ma 'nynɪ 'vn ɛ, ɛɛ mu ɛ aɔpɔ "nyɪa'. 24 Dɛ "nana -nɪa 'de ɛ, ao se dɛ jɾɛ' i -tee' ke 'de 'ma 'nynɪ 'vn. Ao -tee' dɛ i aɔa mu ɛ 'jea', -wɛɛ aɔa' 'mva- 'je 'pepe nɪ-.

Sesi kpa tv 'a 'jru 'mε 'bo 'blva 'dinyv 'kpei

²⁵ 'Kaa nɔ' jrε' -εε mu nynia' -wεε 'in se aopv -pee wlui 'de -ti' "ipooa' 'bn, 'ma muε wɔn' iwaa' 'in 'je 'in "Bo 'a -ti' 'tmv 'de ao -pee. ²⁶ -Bo εε' nɔ" tu nyini 'o ε, aoa' -ce" 'kpa a muε δε i -teea' 'de 'ma 'nyin' 'bn. 'In se 'na 'ma muε 'in "Bo baea' 'de aoa' -ti' 'bn. ²⁷ 'in "Bo 'a -ce" 'kpa -kma aoa' -ti', δε-nyε' ao kma 'ma -ti' -wεε ka 'in 'wlvā 'e Kea 'bn ao 'je ε tɔ' 'bn. ²⁸ 'In 'wlvε 'de "Bo 'bn -wεε 'in ji 'nɔ 'kmv "kpei. Kaan ka a, 'ma 'wlv 'nɔ 'kmv "kpei 'mε la -wεε 'ma mu 'o 'in "Bo -pvn" de.

²⁹ 'Sv ɔɔ' klai" nynuu 'na : kaan ka -ma wa wɔn' i -ma jea -a -tmv', ε se 'e -ti' "ipooa' 'bn nɔ-. ³⁰ Ka -in -jua dɪ -wee' "klein -wεε dɪ nyɔ 'jea -mi i -tee' -in -jua -mɪ -ke ε, -a -je kan' -wε- la. εmε -ti ka -in -wlvā 'e Kea 'bn -a -je ε tɔ' 'bn. ³¹ 'Sv Sesi 'na : Aopv 'je ε tɔ' 'bn -wε- laa ? ³² Ao -gbvn 'nɔ, nɔ" jrε' -εε mu nynia', 'de ε nyini 'o -wε- mɔ'ɔ -ce", 'de εε' nɔ" tu 'dɪ ε, aoa muε ja -gbaa', jrɔ' 'je ɔɔ' -nε ka 'kpaā', jrɔ' 'je ɔɔ' -nε ka 'kpaā', -wεε ao 'je 'ma 'sv sie-, 'kaa 'in se due' nɔ-, 'in "Bo ke 'ma -a -na'.

³³ 'In 'tmv ɪa' dɪ tu 'mε 'de ao -pee -wεε aoa' pεε 'je blu 'de ao ke 'ma "i "siia 'bn. Aoa muε 'kle 'jea' 'de 'kmv "kpei, 'kaa ao kuu dɪ i, 'in du 'kmv 'a tv 'mε.

17*Sesi baeε ɔɔ' klai" nynuu 'a baea'*

¹ Sesi -koa' wlvā' kan' 'sv, ɔ kpa "jri "jei 'de ɔ -gbvn 'e javn-kwlv, 'de ɔ 'na : 'In "Bo, nɔ" nyini -wε-, ε 'bεε εε' "ju "i -wεε εε' "ju 'je ε "i 'bεε- -ke, ² 'De ɔ 'je nyv "klein ε -tea' ɔ kwa 'kmvɪa' -sea' -kwε -ta 'ble "nyɪ, δε-nyε' ε -nyɪ" 'bn "ikmaa' 'bo

nyv -wee' 'jru kpo'. ³ 'Kmuvia' -sea' -kwe -ta ble -ne, ee' 'jea' me -ni eme Kea -ceen'- ee' juua', e ke Sesi Klist e dboa 'a juua' ke-. ⁴ 'In 'bee- ee' 'nyvni "i 'me 'de 'blva- "kpei, dbo e -nyia" 'vn 'vn -ko' ee' nva' -we-. ⁵ Kaa la 'ja a, 'vn "Bo, 'ma tv"bode 'vn nia 'vn 'bo e -pvn" 'de e, -me 'kmu sea nve ke e, e -nye" 'vn.

⁶ Nyv e -sa 'e 'blva 'dinyv "klu -wee e -nyia" 'vn e, 'vn tvv svv ee' 'nyvni -we-, sv nve ee' nyv -o 'de-, -wee e -te' svv 'vn kwa, 'de sv 'jee ee' wlu wvn. ⁷ Ka dt "klein e -nyia" 'vn i 'wlv 'de e 'vn e, sv 'je kan' -we- la, ⁸ de-nve' wlu e -tua" 'vn e, vni 'vn 'tmv svv, sv kpv i sv 'svv. Ka 'vn 'wlv 'de e 'vn e, sv 'je kan' 'me -ceen'-, -wee ka e -dboa' 'vn sv 'je e tv' 'vn.

⁹ Sv a baea' 'ma bae, 'vn se e -bae 'de 'kmu "kpei nyv 'a -ti' 'vn, 'kaa nyv e -tea' 'vn kwa svv a baea' 'ma bae, de-nve' sv nve ee' nyv -o. ¹⁰ 'De de "klein 'vn 'blea e nve ee' de -o, 'de de "klein e -blea e nve 'ma de -o -wee 'ma 'nyvni 'bee "i 'de svv 'vn. ¹¹ 'Mo se 'e 'blva- "kpei ni 'bode, 'kaa svv sie 'no 'blva- "kpei, 'de 'ma jie 'de e o. 'In "Bo -nia 'pepe nyv e -nyia" 'vn, e -tu" va' -ti', -wee sv 'je due' ni ka e -ke 'ma -a -nia 'due e. ¹² -Ta sv ke 'ma -a -nia 'de 'blva- "kpei 'de e, 'ma -tue" svv 'a -ti' 'de ee' 'nyvni 'vn. Nyv e -tea' 'vn kwa vva' due' kov -gbai' ka se "ma, -bo e se -jv -jea "ma see ni e, -me e de tv nve' -wee wlu -crva' e je 'o nyvni.

¹³ 'Kaa kaa la, 'ma jie 'de e o, -wee 'ma 'tmv wlu -ni 'no 'blva- "kpei 'de 'mva- -ceen'- -nia 'de 'vn 'vn e, e 'je 'e svv 'vn ni- -ke. ¹⁴ 'In "nyv svv ee' wlu 'me -wee 'blva dinyv 'nye svv 'vn,

de-nue' υυ se 'blva 'di nyv ni- ka 'mo sea 'blva 'dinyo ni -ke ε. ¹⁵ 'In se ε -bae -wee ε -je υυυυ 'de 'blva- "kpei -sa, 'kaa 'ma bae ε -wee ε 'je υυυυ 'a -ti' -tu" 'de nyosaυn 'a -ti' 'υn. ¹⁶ Υυ se 'blva 'dinyυ ni-, ka 'mo sea 'blva 'dinyo ni -ke ε. ¹⁷ Ε νυ εε' wlu ε 'je υυυυ kpoi" -tee, εε' wlu nυε tο' -ti ο. ¹⁸ Ka ε dboa 'υn 'de 'kmu "kpei ε, 'kamο 'υn dbo υυυυ 'de 'blva 'dinyυ "klu -ke. ¹⁹ 'In "nyυ ε 'ma -ce" 'me 'de υυυυ 'a -ti' 'υn, -wee υυυυ -ke ε, υυ 'je εε' -tea' -te -ceen'- -cen -ceen'-.

²⁰ 'In se ε -bae 'de υυυυ 'a 'su 'a -ti' 'υn, 'kaa nyυ -υυα mua 'ma -ti' tο' 'υn 'jea' 'de nya 'bo υυα' wlu "i ε, 'ma bae 'ε -ke 'de -wi" -mu 'a -ti' 'υn, ²¹ -wee υυ 'je due' ni- ka εμε -nυα 'υn "Bo ε nυα 'de 'mo 'υn 'de 'mo nυα 'e εμε 'υn ε. 'De υυυυ 'je due' ni 'de -a 'υn, -wee ka ε dboa 'υn 'blva 'dinyυ 'je ε tο' 'υn 'je. ²² Ty"bode ε -nyυα" 'υn ε, 'υn "nyυ ε υυυυ 'me, -wee υυ 'je due' ni- ka ε ke 'ma -a -nυα due' ε : ²³ 'Mo ni 'e υυυυ 'υn -wee εμε -ni 'e 'mo 'υn, 'de υυυυ 'je due' ni 'pepe, -wee 'blva 'dinyυ 'je ε juo- ka εμε -dboa' 'υn ε, ε kma υυα' -ti 'ka ε kma 'ma -ti' ε.

²⁴ 'In "Bo, 'ma -pon -ta 'υn nυα, nyυ ε nyυα" 'υn 'je 'o ni -ke, -wee υυ 'je 'ma ty"bode "jriε- 'jee-, ty"bode ε nyυα" 'υn 'de 'ma -ti' kmaa' 'υn -me 'kmu sea nyυε ke ε.

²⁵ 'In "Bo ε -srei", 'blva 'dinyυ se ε juo-, 'kaa 'mo juo ε, 'de ka ε dboa 'υn ε, nyυ -ju -ny -wi" -mu juυ'. ²⁶ 'In tοω υυυυ εε' 'nyυυ 'me, 'de 'υn 'je εε' 'nyυυ υυυυ tοω -o ke'wle, -wee 'ma -ti' kmaa' -ε -nυα 'de ε 'υn ε, ε 'je 'e υυυυ 'υn ni-, 'de 'mo 'je 'e υυυυ 'υn ni-.

18

Suida 'a Sesi ple-ti

(*Matie 26.47-56 ; Maki 14.43-50 ; Luiki 22.47-53*)

¹ Sesi -koa' wlua' kan' 'su ε, o ke o' klai" nynuu muε 'e "niju -εε 'nyni nia Sedron 'de. 'Bomō -kle' jre' ni -wεε o ke o' klai" nynuu paa 'bo ε 'di.

² Suida -joo to o 'e ε, -mō juo 'bo 'a -ta -tu 'mε see, de-nuε' Sesi ke o' klai" nynuu -kwle "jrui 'kuan' 'mε 'bomu. ³ Suida -no kon 'e "soa-wi" o, 'sraa -savn 'a klae" ke Fariseen dboa 'mla -wεε uυ 'ble -tai ke -dam'ba ke poodi ke 'de o ke uυ mu 'o -kle' -nε 'di.

⁴ Sesi jua di -ta ji o "jrui nuva' 'su ε, o 'jaa nyu -uva ji o kpuan' "i, 'de o 'na : Nyō aoa -pon i ε- ?

⁵ Uυ 'na : -Aa -pon Sesi -wluva Nasareti i. 'Su o 'na : 'In ka. 'De Suida -oo to o 'e ε, -mō ke uυ -wee' ni 'mva- 'mε. ⁶ -Ta Sesi wluua 'de uυ -pee -wεε o 'na 'in ka 'su, uυ -saa kin -wεε uυ -wee' 'wla 'blae 'bo 'blō.

⁷ Sesi -teε' uυpu i ke'wle, o 'na : Nyō aoa -pon' i ε- ? 'Su uυ 'na : Sesi -wluva Nasareti ε, omō -aa -pon i. ⁸ 'De Sesi 'na : 'In wlu ao -pee 'mε 'teō sese 'in 'naa : 'In ka. -Bo ε ni 'mō aoa -pon i ε, -mε ao "tai- 'ma 'ce -ju -mu "i, uυ 'je mu.

⁹ O 'da kan' 'mε -wεε wlu -crua' 'je 'o nyni, εε' wlu tu 'naa : Nyu ε "nyia 'un 'in se uva' due' "maa.

¹⁰ 'Su Simō Piei -sa -cne kpla' o poε' 'su o cen 'o 'sraa -sai klaa" 'a dbonvi 'a dian o doun" 'mε. O' dbonvi tu 'a 'nyni -ni Malikisi. ¹¹ 'Su Sesi wlu' 'de Piei -pee, o 'na : -In -tu" -ma -cne 'e kpla 'di de. -Kavn"- "Bo tba 'un wōn 'in see 'na i 'dee- ?

Uυ kpa Sesi 'de Anu "juoi

¹² 'Su "soa-wi" ke vva' klaa" ke nyv Suifu 'a klae" dboa kpvn Sesi 'me -wee v v svn. ¹³ 'De v v kp v 'e Anv "juvi ke tein", Kaifu -nva 'sraa -sai klaa" 'de ee' -svn -tu 'di, Anv nve v v "bia- -o. ¹⁴ 'De Kaifu m v -tu" Suifu-wi" 'a klae" 'svn ka 'de-, -v -na : E "paa' -wee nyv due' koun -gbai' 'je nyv -wee' 'a 'mea' 'me.

Piei -sa Sesi wvn

(*Matie 26.69-70 ; Maki 14.66-68 ; Luiki 22.55-57*)

¹⁵ Sim v Piei ke klai" ju jrv' bla Sesi bv -k v o i. v v' klai" ju tu e, 'sraa -sai klaa" juuv' see, 'sv v ke Sesi pa 'o 'sraa -sai klaa" o -gbein". ¹⁶ 'Kaa Piei sie 'e "kpaev' 'bo -gbein" -jei". Klai" ju -jv 'sraa -sai klaa" juua -nv jie de, 'de v 'tmvv 'nynvkvao' -a fua -gbein" -je i e, -wee v paa Piei 'bo -gbein". ¹⁷ 'Su dbonvnyvkvao' -a fua -gbein" -je i -teev' Piei i, v 'na : -M v -nv, -vn -nve "ju -nv 'v klai" ju due' -o -kee ? 'Su v 'na : "vn-, 'vn se v v' klai" ju n- ! ¹⁸ -Gbein" ifuovv o, 'sraa -sai 'a dbonvvn -tba' ne -wee vva 'wooa, de-nve' dee' -a ji. 'Su Piei jive 'bo vvvv "klu -wee v v' 'wooa -ke.

Anv -teev' Sesi i

(*Matie 26.59-66 ; Maki 14.55-64 ; Luiki 22.66-71*)

¹⁹ 'Sraa -sai klaa" Anv -teev' Sesi i 'de v v' klai" nynu ke v v' nyv detvsvvn 'a -tv' 'vn. ²⁰ 'Bom v Sesi wlvu 'de v -pee, v 'na : De 'vn 'tmva, 'vn 'tmve 'bo nyv -kvea, 'vn tv v nyv Kea 'a -tv' 'me 'de "jrui 'kvn-gbi ke Kea -gbu klaa" 'di, umv -nv Suifu-wi" 'a "jrui 'kvn-ta, 'vn se de jre' 'kwla -tu". ²¹ De-tv -ma -tee' 'mi i e- ? Nyv -vv -wvan 'ma wlvu e, -vn -tee' vvvv i ka-, dv 'vn 'tmva 'de vv -pee e, vv juv'

'pepe. ²² 'Bo εε' wlu tu "kpei 'su Kea -gbu ifuoi due' -nia 'o mu ποε Sesi 'kpa doun", 'de ɔ 'na : 'Kamɔ -ma wlu 'sraa -sai klaa" -pee ? ²³ 'Su Sesi wlu ɔ -pee, ɔ 'na : Δε 'in 'tmɔa -ε -nyniia "jrui -in -si" εε' 'nyni, 'de -bo δε 'in 'tmɔa nmɔ "jrui 'ee, -mε δε -εε blaa' -ma bla 'un ε- ?
²⁴ Ε 'wlvα 'o mu ε, 'kamɔ Sesi nɪ 'e "dbi 'di 'su Anɪ kpo 'e 'sraa -sai klaa" Kaifv o.

Piei -sa Sesi wɔn ke'wle

(*Matie 26.71-75 ; Maki 14.69-72 ; Luiki 22.58-62*)

²⁵ 'De nɔ" -nia 'mɔa- 'di -mε Simɔ Piei nɪε nε 'wooa' ke, 'su υυ -tee' ɔ i, υυ 'na : -Mɔ -nɔ, -in se "ju -nɔ 'ɔ klai" nynu 'a due' nɪ -taa ? 'Kaa Piei 'na : 'In se ɔɔ' klai" ju 'a due' nɪ -'de ! ²⁶ 'Su 'sraa -sai klaa" 'a dbonvi due', -ɔ -nia "ju Piei cean doun" "jru 'a de'di ε, ɔmɔ -wlu, ɔ -na : -Mɔ -nɔ, 'in se -un -ke ɔ 'je 'de -kle' 'di 'teɔɔ ? ²⁷ 'Kaa Piei -too' ε 'un 'ε ke'wle, ɔ 'na : 'In ko-. 'Bomɔ ε "si 'su sun" -sro'.

Uv kpa Sesi 'bo Pilatɪ "juɔi

(*Matie 27.1-2, 11-14 ; Maki 15.1-5 ; Luiki 23.1-5*)

²⁸ -Wεε υυ -sa Sesi 'o Kaifv "juɔi 'de υυ kpo 'e Pilatɪ o -gbɛin", -mε -sɔn' -sɪn', υva' -ce" 'kpa 'na υυ se 'o -gbɛin" pai υυ je mla' -pɔn" nɪ -wεε Pakɪ 'a diide di -tɪ je υυpυ kpon. ²⁹ Εmε -tɪ Pilatɪ "si 'e "kpae' 'de υυpυ o. 'De ɔ -tee' υυpυ i, ɔ 'na : -Aa 'wɔn 'e, δεε-tɪ ao ke "ju -nɔ 'ble ε- ? ³⁰ 'Su υυ 'na : -Bo ɔ se δεsavn nvi nɪ 'de ε, -mε -a se ɔ 'bo -un "juɔi ja i. ³¹ 'De Pilatɪ 'na : -Mε aoa' -ce" 'kpa "duɔ 'un -wεε ka aoa' ke' "sia 'nyni ε, ao 'je ɔɔ' 'pee 'je kan' 'ja. 'Su υva' klae" 'na : -A -mɔ se ε 'bεε- -a

-je nyo 'dba. ³² 'Kamɔ ε ni-, -wεε wlu Sesi 'tmɔa 'de ka ɔɔ' 'mesun 'jea ni 'a -ti' 'un ε, -wεε ε 'je 'o nnyi.

³³ 'Su Pilati pa 'o -gbu" de, -wεε ɔ 'da Sesi 'de ɔ -tee' ɔ i ɔ 'na : -In -niε Suifu-wi" 'a 'beɔ -oo ? ³⁴ 'Su Sesi 'na : ε 'bo -ma -cε" -kwɩ" mɔ wlu -je -mε 'wɩ -wεε -in -tmɔ εε, -aεε' nyɔ jɩv' -tmɔ ε 'de -un -pee 'de 'ma -ti' 'un ? ³⁵ 'De Pilati 'na : 'Mɔ niε Suifu -oo ? -Ma 'cε-wi" ke -ma 'sraa -savun 'a klae" -to 'e -un 'de 'un 'kwa. Ka -in nu -gbo' ε- ? ³⁶ 'Su Sesi 'na : 'Ma tu"bodε se 'e 'blɔa- "kpei ni -ta. -Bo 'ma tu"bodε ni 'e 'blɔa- "kpei 'de ε, -mε 'ma dbonun a muε 'ma tu -foan' 'de-, -wεε Suifu-wi" 'a klae" se 'un 'de toi, 'kaa 'ma tu"bodε se 'e 'blɔa- "kpei ni -ta. ³⁷ 'Bomɔ Pilati wluu ɔ -pee, ɔ 'na : -In -niε 'beɔ -o 'jaa ? 'Su Sesi 'na : -In -sa tɔ' -in je kan' 'da, 'in niε 'beɔ -o. 'In 'wɩv -wεε 'in ji 'no 'kmɔ "kpei 'de 'in 'je tɔ' -ti 'tmɔ -wεε nyo "o nyo -jea tɔ' -ti 'a "dia a, de 'ma 'tmɔa ɔ 'je ε doin" o po. ³⁸ 'Su Pilati -tee' ɔ i, ɔ 'na : De -ni tɔ' -ti ε- ? Pilati -koa' wlu -ni 'a 'tmɔa' 'sɔ ε, ɔ "siε 'e Suifu o "kpaε' de, 'de ɔ 'na : -Ta 'in 'jea tba -wεε 'in 'jea "ju -no 'pee kpɩvun 'in se 'o 'je.

Sesi 'a 'mε -ti 'a wlu 'bεε'

(Matie 27.15-31 ; Maki 15.6-20 ; Luiki 23.13-25)

³⁹ 'Kaa ka εε nuva see 'de aopv "klu, -wεε -bo Paki 'a -kɔ'ɔ 'wɩ o 'de 'ma "sia -kaso 'dii due' i ε, ao -niεi" 'mεε 'in 'je Suifu-wi" 'a 'beɔ i "sii- ? ⁴⁰ 'Su vɩ -wee' -saa -cruεn", vɩ 'na : "In-, ε 'bo ɔmɔ niε, 'kaa Barabasi mɔ -in -je i "sii-. 'De Barabasi niε "ku 'dbai -o.

19

1 'Su Pilatu 'tmυε "soa-wi" -wεε υυ kpa Sesi klae 'υn -kpa -kpa.

2 "Soa-wi" dba "wifan-, 'de υυ -tuε" Sesi "jru, -wεε υυ ποω 'beo flae' -saan 'υn 'de υυa wλω.

3 -Wεε -bo υυ 'kυn- 'bo ο -pυn", 'de υυa -gblee' ο, υυa nυ : -A 'sνε, Suifu 'a 'beo ! -Wεε υυa ποω 'kpi doin" i.

4 -Wεε Pilatu "si "kpaε' 'de Suifu-wi" 'a klae" o de ke'wλε, 'de ο 'na : Aο -gbυn 'nο, 'ma ji ο 'nο aopy ο "kpaε' jaa' -wεε aο 'je ε juo ka 'υn sea δεsaυn jre' 'je 'de ο 'υn ε. 5 'Su "wifan nυε 'o Sesi "jru, 'beo "bai -saan nυε 'de ο 'υn, 'su ο je "kpaε' "si, -wεε Pilatu wlu 'de υυ -pee, ο 'na : "Ju aοa -pοan, ο ka !

6 -Ta 'sraa -saυn klae" o, Kea -gbυ 'dei -teυn 'jeea Sesi "jrie- 'su, υυ -saa -cruen" υυ 'na : -In koω 'bo tu -kwλ", -υn koω 'bo tu -kwλ" ! 'De Pilatu 'na : Aοa' -ce" 'kpa "duo ο 'υn aο 'jeo 'bo tu -kwλ" ko, δε-nυε' 'mo se δεsaυn jre' 'je 'de ο 'υn. 7 'Su Suifu-wi" 'na : -A bleε ke', 'de -bo ε nυ 'de -aa ke' 'di ε, -mε ο 'je 'mε -o, δε-nυε' οω nυε οω' -ce" Kea 'a "ju 'υn.

8 Pilatu 'woan wlu -νε 'su οω' faυn 'kpa "kpei.

9 'Su ο ke Sesi pa 'o -gbυ" 'di de, -wεε ο -tee' ο i, ο 'na : -Ta -υn -wλ ε- ? 'Kaa Sesi se 'e wlu -sa. 10 'Su Pilatu 'na : 'Mo -οω -tee' -mi i -wεε -maa' wluu- ? -In se ε juo ka 'υn 'βεεa 'υn 'jea -mi i "sii- 'de 'υn 'βεεa 'υn 'jea -υn ko 'bo tu -kwλ" ε ? 11 'De Sesi 'na : -In se δε jre' 'βεε- 'bo 'mo "kpei -bo ε se -je Kea "nyta -υn nυ ε, εmε -tυ "ju -tua" 'υn 'de -υn 'kwa a, ο nυε δεsaυn klaa", ο je -υn -sii.

12 Ε 'wlvα 'o mu ε, Pilatυ a -pɔn Sesi 'a i "sii- -kɔ i, 'kaa Suifυ-wi" a "wɔɔ-, υυ 'na : -Bo -in -sii" "ju -nɔ i 'ja a, -mε -in se Sesaa 'a dbεε i nυ-, dε-nυε' nyɔ "o nyɔ -ɔɔ nυα ɔɔ' -cε" 'beɔ 'υn ε, -mε ɔ nυε Sesaa 'a tυnyɔ -o. 13 Pilatυ 'wɔan wlu -nυ 'sυ ɔ pɔε Sesi "kpae', -wεε ɔ jii 'bo ɔɔ' nyυ 'a 'pee 'je 'in 'de ɔ -te i 'bo "sou "kpei, υυα 'daa 'bo 'a -ta -tu Gabata 'de Eble wlu 'di. 14 Ε nυε kυɔnkwla' 'wlv -kɔ'ɔ -kwie" -o -mε 'jrυ a "kυban- -gbao -tea" i. 'Sυ Pilatυ wlu' 'de Suifυ-wi" -pee, ɔ 'na : 'In, aɔa' 'beɔ -nao ! 15 'Kaa υυ -tee "wɔɔa' -pυn" ke'wλε, υυ 'na : -In -dbɔ', -in -dbɔ', -in kɔɔ 'bo tu -kwl" ! 'De Pilatυ 'na : Aoa' 'beɔ mɔ 'in 'je kɔ 'bo tu -kwlυ" ? 'Sυ 'sraa -saυn 'a klae" -wi" 'na : -A se 'beɔ jrɔ' 'ble -bo ε se Sesaa nυ ε. 16 'Sυ Pilatυ 'bɔɔ- Sesi υυpυ kwa, -wεε υυ 'je ɔ 'o tu -kwl" kɔ 'sυ υυ "duɔ 'υn 'ε -wεε υυ kpɔ.

Sesi kɔɔε' 'bo tu -kwl"
(*Matie 27.32-44 ; Makι 15.21-32 ; Luikι 23.26-43*)

17 -Ta Sesi a 'wlvα 'o -kwlv -mε ɔɔ' -cε" -ble ɔɔ' 'daυtu, -wεε υυ kpɔ 'o -ta nyυ a 'daa- "jrυ "kpa 'a -ta, εmε -nυ Gogota 'de Eblewlu 'di. 18 'Bomɔ υυ kɔɔ Sesi ke nyυ 'sɔɔn jrυ 'bo tu -kwl", jrɔ' nυ 'nɔ, jrɔ' nυ 'nɔ, -wεε Sesi nυ 'o -kwea'-.

19 Pilatυ 'crυε wlu jrε' εmε ɔ -tu" 'o Sesi 'a 'daυtu -kwl". Wlu ɔ 'crυα, ε ka : Sesi Suifυ 'a 'beɔ -wlvα Nasaretι ε. 20 Dε -crυα' 'mυα- Suifυ -tuu" a nυ ε 'dii, dε-nυε' -ta υυ kɔɔa Sesi ε, 'bo nυε 'o -kwlv wɔin", 'de dε -crυα' ε 'crυε 'de Eblewlu ke Latεnwlu ke Klekιwlu 'di. 21 'Sυ Suifυ 'a klae" wlvε Pilatυ -pee, υυ 'na : -In -bo Suifυ-wi" 'a 'beɔ 'crυε, 'kaa -in -crυ, "ju -nɔ 'na ɔ nυε Suifυ-wi" 'a

'beo -o. ²² 'De Pilatu 'na : De 'mo 'crua, 'un 'cruε 'bode.

²³ "Soa-wi" -koa' Sesi 'a 'bo tu -kwɩ" kooa' 'su, υυ -seea' ɔɔ' 'unpaadu 'un 'ε kpe -nyiiε', -wεε "soai due' 'ble ɔɔ' -nε, due' 'ble ɔɔ' -nε, 'de υυ "duo- ɔɔ' "bai -tɔɔn -ε -wɩba 'e "jεi -ε tba i -wεε -ε sea "pajri 'ble -nε 'un, ²⁴ 'de υυ 'na : -A -bo ε i'faεε, 'kaa -a -pooε soa' -wεε nyɔ -je ε kpa 'de -a -je ɔ 'je. Ka ε nba -wεε wɩu -crua' see, ε jεa 'o nyini, 'ka -nao. Εε' wɩu tu 'naa :

Υυ -gble' 'ma 'unpaadu 'un 'ε, -wεε υυ poo 'ma "bai -tɔɔn soa'.

De "soa-wi" nba ε -nao.

²⁵ 'Bo Sesi 'a 'dauntu -pɔn" ε, 'bomɔ ɔ de ke va' de'dinyɔkpao' nɩ-, 'bomɔ Klopa 'a 'nyɔ Madi nɩ-, 'bomɔ Madi -wɩba Madala nɩ -ke. ²⁶ Sesi 'jεa ɔ de 'bo ɔɔ' -tɩ' -kma klai" ju -pɔn" 'su ε, ɔ wɩu υ -pee, ɔ 'na : "ju 'nyɔ, aa' "ju -nao. ²⁷ 'De ɔ wɩu 'e klai" ju -nɔ -pee, ɔ 'na : -In de -nao. De -tba' 'o ε, klai" ju -nɔ "duo Madi 'un 'mε 'de ɔ wɔin".

Sesi 'a 'mε-tɩ

(Matie 27.45-56 ; Maki 15.33-41 ; Luiki 23.44-49)

²⁸ 'Bo -mε 'de ε, ka dɩ -wee' "klein -jεa ɔ "jrii nυυ ɩ nyinia 'o la, Sesi 'je kan' 'mε 'su ɔ 'na : "Ni 'natɔn -a nυ 'un. ɔ 'da kan' 'mε -wεε dɩ -crua' 'je 'o nyini. ²⁹ 'De jae due' -nɩ 'o -ε -ji" -koonmɔ, 'su "soa-wi" bla ε dε ɔ i -wεε υυ crooε tu "i 'de υυ kpe 'o Sesi "wɔin. ³⁰ Sesi -tɩen' wɔn, 'su ɔ 'na : Dɩ -wee' kɔn "jru -wε-. ɔ bla "jru -kwɩ", 'su ɔ 'mεε.

"Soai 'fiε 'bo Sesi -gbɩn

³¹ 'De 'wɩ -ε 'di Sesi 'mεa -nε ε nɩε -kwlewɩ 'a -kwie" -o. 'De Suifo-wi" se ε "i nɩ "ku 'je 'o tu

-kwlı" nı -kwlewı 'e nyini, de-nve' -kwlewı -ne kɔn -tı'. Emε -tı vı mu 'e Pilatı o -wεε vı 'tmı ɔ 'de "soa-wi" 'je nyı -vı -kɔɔa 'bo tu -kwlı" 'a bı i-craa- 'a mu, -wεε vı 'je vıa' "ku 'bo tu -kwlı" -sa. ³² 'Sı "soa-wi" jia vı -craa' nyı -vı -ke Sesi kɔɔa 'o tu -kwlı" 'a bı i. ³³ -Ta vıa jeea Sesi -mɔ ε, -mε ɔ 'mεε sese, emε -tı vı se ɔɔ' bı i-craa-. ³⁴ 'Kaa "soai due' nve "di -wεε ɔ "fiie 'bo Sesi -gbın 'sı nymɔ ke "ni mı -a jii 'bomu. ³⁵ "Ju ɔ -jea dı -nı 'a -ta ɔmɔ ɔɔ -tmı ı, dı ɔ 'tmıa ı nıε tɔ'. ɔ 'je kan' 'mε dı ɔɔ 'tmıa ı nıε tɔ' -tı. -Wεε ao 'ju tɔ' 'vı 'je -ke. ³⁶ 'a' dı tu nıve' -wεε wlu -crıa' 'de Kea 'a 'sbe 'di see ε, 'de ε je 'o nyini. Eε' wlu tu 'naa :

ɔɔ' 'kpa due' koun -gbai' ka se -crai.

³⁷ -Wεε ε 'crıε ka 'de 'fɔ jrε' o 'wle, ε 'naa :

"Ju ɔ -gbın o vı "fia vıa mıε ɔ "jrie- 'jeea'.

Sosev ke Nikodemv nmaε Sesi i

(*Matie 27.57-61 ; Makı 15.42-47 ; Luıkı 23.50-56*)

³⁸ -Mε 'wıa 'o -jei" ε, Sosev -wıa 'o Arimate -teeε' Pilatı Sesi 'a "ku i. ɔɔ' Sosev -tu ε, ɔ nıε Sesi 'a klai" ju -o see, 'kaa ɔ se ε 'tmı due', de-nve' ɔɔ plee Suıfı-wı" 'mε. 'Sı de ɔ -teea' i Pilatı 'wɔɔn- 'ε, -wεε ɔ mu 'de ɔ "duo- Sesi 'a "ku 'vı. ³⁹ Nikodemv ɔ mua 'e Sesi o "mav' 'de ε, -mɔ ji' -ke. ɔ ja -dai'klɔni 'a kpe 'sɔɔn, mıı- o, aloε o, ı 'beeε' ı 'je 'cilo 'a kwla taan nı-. ⁴⁰ -Wεε ka vı nıa 'sɔɔn, vı "duo- Sesi 'a "ku 'vı 'de vı po ɔ -dai'klɔni kui. -Bo Suıfı-wı" 'je nyo i -te' ε, 'kamɔ vıa nı see. Vı -piian' ɔ tae' plu i. ⁴¹ -Ta vı kɔɔa Sesi 'bo tu -kwlı" ε, -kle' jrε' -nı 'o ε -pıvı". 'Bo -kle' -ne 'di -gbain' dee due' -nı 'o -ε 'di nyo jrɔ' se

i -teeε due'. ⁴² 'Bomɔ υυ -te' Sesi 'a "ku i, δε-νυε' -gbaun' -νε -kuυan"- i, 'de -kwlewɪ 'a -kwie"- ni.

20

Sesi sɔn "kunyɪɔ'

(Matie 28.1-8 ; Makɪ 16.1-8 ; Luikɪ 24.1-12)

¹ 'Dɔɔ "i-saawɪ 'a -klæe" pɛɛn 'sɔ Madi -wɪba Madala -cruuɛn 'de -gbaun' "kpei, -mɛ -sɔn' kwie niɛ 'blɔɔi ke. -Ta ɔa mua, -mɛ "soukpo -niɪa 'o -gbaun' "wɔin 'wɪb 'o 'ɛ. ² 'Sɔ υ kpa plea' 'de Simɔ Piɛi ke klai" ju jɔɔ' -ɔɔ -tɪ' Sesi kma o, -wɛɛ υ 'tmɔ υυυυ, υ 'na : Υυ -sa Tɔ"bo 'a "ku 'de -gbaun' 'di 'mɛ, -ta υυ -tu" ɔ -a se 'o juo-.

³ Piɛi ke klai" ju jɔɔ' -nɔ "siɛ "kpaɛ' -wɛɛ υυ mu 'e -gbaun' "kpei. ⁴ Ka υυ niɪa 'sɔɔn υυ -wɛɛ' a ple' -tadue. 'Kaa klai" ju -nɔ -mɔ ple' ɔ siɛ Piɛi bi' i, -wɛɛ ɔ nyini 'e -gbaun' "wɔin tɛin". ⁵ ɔ bla "jri 'de ɔ -gbɔɛn 'di, -wɛɛ ɔ 'jee tae' fɔ plu -pɛan 'blɔɔi 'a 'sɔ "jriɛ-, 'kaa ɔ se 'e ε 'di pa. ⁶ Simɔ Piɛi -koan 'bo ɔ 'de ε, ɔmɔ -ji' -wɛɛ -ɔ pa 'e -gbaun' 'di. ɔ 'jeeɛ tae' fɔ plu -pɛan 'blɔɔi "jriɛ-. ⁷ Tae' fɔ -piian' Sesi 'a "jrui ke tae' -niɪa ɔ kui se -tadue ni-, ε poɔɛ υn -wɛɛ -ɛ -ni -ta -jɔɔ. ⁸ 'Sɔ klai" ju -jɔ -saa "i -ɔ nyiniɪa 'e -gbaun' "kpei tɛin" ε, -mɔ pa 'e -gbaun' 'di -ke, -wɛɛ ɔ 'jee di -niɪa 'mɔa- "jriɛ- 'sɔ ka Sesi sɔan "kunyɪɔ' ɔ 'je ε tɔ' 'ɔn 'ɛ. ⁹ Δε-νυε' -mɛ wɪu -crua' -wɛɛ -ɛ -tmɔa Sesi 'a "kunyɪɔ' sɔn-tɪ ε, ɔɔ' klai" nynuu se 'e ε 'dei 'wɔn ke 'de-. ¹⁰ Sesi 'a klai" nynuu muɛ -ta υυ 'wɪba de.

Sesi toɛ ɔɔ' -cɛ" Madi -wɪba Madala "i
(Matie 28.9-10 ; Makɪ 16.9-11)

11 'Kaa Madi -mυ sιε 'o -gbain' -pυn" 'nɔ "kpaε'
 -wεε υa -fɪn". -Ta υ nɪa -fɪn" 'a 'sυ υ jιε ja -wεε υ
 -soo' "jru 'de -gbain' 'di. 12 'Sυ υ 'jεεε Kea 'a "sυ
 'soɔn "jriε- -υυ -paa dɪplu 'ɪn -υυ -te i, -ta Sesi 'a
 "ku 'pεan i 'de ε, due' nɪ 'e ɔɔ' "jru o, due' nɪ 'e
 ɔɔ' bɪ o. 13 'Sυ υυ 'na : 'Nynɔkpao', dεε-tɪ aa -fɪn"
 ε- ? 'Sυ υ 'na : Υυ "duo- 'ma Tυ"bo 'ɪn 'ε, -ta υυ
 po ɔ 'ɪn se 'o 'je. 14 -Ta υ nɪa wlu -nε 'ε 'tmɔa'
 a, υ "biia i 'sυ υ 'je Sesi 'mε, ɔ nyna i, 'kaa ka ε
 nɪa Sesi la υ see juo-. 15 'Sυ Sesi -teeε' υ i, ɔ 'na
 : 'Nynɔkpao', dεε-tɪ aa -fɪn" ε- ? 'De nyo aa -pɔn
 i ε- ? -Bo υmυ a sea 'je 'de ε, υmυ 'na -mε -kle'
 -nε 'ε ifuoi -o 'de-, 'sυ υ 'na : 'Ma -fεin', -bo ε nɪ
 -mɔ -duo" ɔɔ' "ku 'ɪn ε, -mε -ta -ɪn po ɔ -ɪn -tɔɔ
 'ɪn 'bomu -wεε 'ɪn 'je ɔ 'ɪn "duo-. 16 'Sυ Sesi 'na :
 Madi ! Υ "biia i 'sυ υ wlu ɔ -pee 'de Eblewlu 'di,
 υ 'na : -Wee' ! Rabuni ! (ε 'de mε -nɪ 'ma dεtɔɔi).
 17 'De Sesi 'na : A 'bo 'mi "iblaa ke, dε-nυε' 'ɪn se
 'de 'ɪn "Bo o de mu ke. 'Kaa a mu a 'je 'ma de'di
 -wi" 'tmυ-, ka 'ɪn "Bo -ɔ -nɪa aoa' "Bo -ke ε, 'de
 ɔ o 'demo 'ma mu de, 'ma Kea -ε -nɪa aoa' Kea
 -ke ε, 'de ε o 'bo 'ma mu de. 18 'Sυ Madi -wɪa
 Madala mu' -wεε υ 'tmυ- klai" nynuu, υ 'na : 'ɪn
 'jee Tυ"bo "jriε 'mε ! -Wεε dɪ "klein ɔ 'tmɔa 'de υ
 -pee ε, υ po ɪa' "kuan.

Sesi toε ɔɔ' -cε" ɔɔ' klai" nynuu "i

(Matie 28.16-20 ; Maki 16.14-18 ; Luiki 24.36-49)

19 'De 'dɔɔ "i-saawɪ -nɪa 'mɔa 'a -kwie" ka a,
 klai" nynuu nɪε 'e -gbu" due' 'di -wεε υυ kan 'o
 -gbεin", dε-nυε' υυa pleεε Suifυ-wi" 'a klae". 'Sυ
 Sesi -taan' 'bo υυpυ 'a -kwea-', 'de ɔ wlu υυ -pee ɔ
 'na : Ao 'je pεε 'a blua' ! 20 'Sυ ɔ toε υυpυ ɔɔ' kwa

'soon "i ε ke 'bo ɔ -gbun ke-. 'Su de klai" nynuu 'jeea Tu"bo "jriε- εε' 'mua- nu uɔpu 'mε. ²¹ -Wεε Sesi wlu uɔ -pee ke'wle ɔ 'na : Ao 'je pεε 'a blua' ! Ka 'in "Bo dboa 'un ε, 'kamɔ 'ma dbo aopu -ke. ²² Wlu -ni -kwε-a 'de ɔ 'wɔn i 'su ɔ poε uɔpu poɔ' -wεε ɔ 'na : Ao 'je Kea 'a -Suu -kwεai ε. ²³ Nyu -uɔa dɔsain ao 'wlu "kpei ε, -mε uɔa' dɔsain a muε -kwεa, 'de nyu -uɔa dɔsain ao sea "kpei 'wlu ε, -mε uɔa' dɔsain se -kwεi.

Sesi toε 'pɔnte 'a -kɔ ke "di 'a -kɔ Toma "i

²⁴ 'De -ta Sesi a jia, -mε Toma nyu a 'daa -gbaju ε, -wεε ɔ -nɔa klai" nynuu -nɔa -puue 'jɔ 'soon ɔ due' se 'e uɔpu "klu ni-. ²⁵ Emε -ti klai" nynuu po Toma "kuan, uɔ 'na : -A -je Tu"bo 'mε ! 'Kaa Toma 'na : -Bo 'in se 'pɔnte 'a -kɔ "jriε 'jee 'de ɔ 'kwa, -bo 'in se 'o 'ma -ciε tba, 'de -bo 'in se 'o ɔ -gbun 'ma kwa -te' ε, -mε 'in se ε tɔ' 'un 'jei.

²⁶ 'Wɔ -mε" na -sia' 'su Sesi 'a klai" nynuu 'kuεn "jrui 'de -gbu" 'di ke'wle, -mε Toma niε 'e uɔpu "klu, 'Su Sesi -taan' 'bo uɔpu 'a -kwea-', 'de 'bo -gbεin" kaan'. 'De ɔ 'na : Ao 'je pεε 'a blua' ! ²⁷ 'Su ɔ wlu' 'de Toma -pee ɔ 'na : Toma, -in -kpaα' -ma -ciε -ta, -in -gbun 'ma kwa ja, -in -kpaα' sɔn -ta -in -tee 'bo 'un -gbun. -In -bo pεε "ikmuue -in -je de tɔ' 'un ! ²⁸ 'Su Toma 'na : 'Ma Tu"bo, 'ma Kea ! ²⁹ 'De Sesi 'na : De -in -jeea' 'un "jriε-, emε -ti -in -je 'ma -ti' tɔ' 'un ? Nyu -sea' 'un "jriε- 'jee- 'su -uɔ -jea 'ma -ti' tɔ' 'un ε, uɔ nu 'mua-.

'Sbe -nε 'ε 'cɔi bu-

³⁰ Sesi nuε jrui' -tuu"-tuu jri' ke'wle 'bo ɔɔ' klai" nynuu "juɔi, -wεε -i se 'cɔiε 'de 'sbe -nε 'di. ³¹ 'Kaa dɔ -ji -mɔ 'cɔiε -wεε ka Sesi niα Klisi Kea

'a 'Ju ε, ao 'je ε τὸ 'ὄν 'je -wεε ao 'je 'kmṓnιa' -sea' -kwε -ta 'ble 'je 'de ὄθ' 'nynι 'ὄν.

21

Sesi toε ὄθ' -ce" 'de klai" nynuu -mε" 'sṓn -pee

¹ -Mε 'wlṓa 'o mu ε, Sesi to ὄθ' -ce" 'mε ke'wλε 'de ὄθ' klai" nynuu -pee 'bo Tiberiadι -ni -kwλι". 'De ka ὄ nṓa ὄθ' -ce" toṣṓn, 'ka ka :

² Simṓ Piei ke, Toma ṓṓa 'daa- -gbaju ke, Natanaε -wlṓa Kana 'de Galile ke, Sebede 'a "nynuu- ke, klai" nynuu 'sṓn jrv' ke, ṓṓṓ -nι -tadue. ³ 'Sṓ Simṓ Piei wlu' 'de ṓṓ -pee ὄ 'na : 'Ma muε 'sai- poa'. 'De ṓṓ -wee' 'na : -A -ke -ma mu -ke. 'Sṓ ṓṓ mu', -wεε ṓṓ 'ja 'e -kwεε" 'di 'de ṓṓ -te 'sai- poa' -pṓn", 'kaa ṓṓ se de jrε' -sa 'de εε' "mau'wι tu 'di. ⁴ -Ta -sṓn' -sṓan' 'sṓ ε, Sesi -taan' 'de 'kṓṓ "kpei, 'kaa ke nṓa ὄmṓ ε, klai" nynuu se ε juo-. ⁵ 'Sṓ Sesi 'da ṓṓṓ 'mε ὄ 'na : "Nynuu-, ao 'je de 'mεε ? 'Sṓ ṓṓ 'na : "ṓn-. ⁶ 'De ὄ 'na : Ao po 'sai- 'bo -kwεε" 'ε dianfṓ o kea', aoa muε de 'jea'. ṓṓ poa 'sai- kan' -ceεn'- 'sṓ, 'kaa ṓṓ se εε' -cria' 'bεε- de'bṓṓ- nṓ" 'de -smii' 'a "i -tietι 'ὄn. ⁷ 'Sṓ Sesi 'a -tι' -kma klai" ju wλεε Piei -pee ὄ 'na : ε Tṓ"bo -o ! Simṓ Piei 'wṓan ε Tṓ"bo -o 'sṓ ὄmṓ -cean' kui 'de ε, ὄ paa ὄθ' dι 'ὄn 'ε, 'sṓ ὄ 'kpa "nιṓ- -pluu-.

⁸ Klai" nynuu -jṓ -sia 'o -mṓ nṓe 'e -kwεε" 'di -wεε ṓṓa mu ὄ kṓn, ka ṓṓa mua, 'kamṓ ṓṓa -cri' 'sai- -smii' "jia 'di ε. De-nṓε' -ta ṓṓ pṓoa 'sai- ε, 'bo ke 'kṓṓ 'nynι 'a tεnsṓn 'beεε ε 'e dι" 'a kme' 'sṓn nι-.

⁹ ṓṓa 'wlṓa 'de -kwεε" 'di ṓṓa "sia i ε, -mε ṓṓ jεε nε -ε -tbaa' -wεε -smii' nι 'o "jri, 'de -di'pen nι 'o. ¹⁰ -Wεε Sesi wlu ṓṓ -pee ὄ 'na : Ao ja -smii' ao

-sa 'a jri'. ¹¹ 'Sv Simo Piēi 'ja 'e -kwεε" 'di de -wεε
 ɔɔ -cri' 'sai- 'nɔ 'kpuɔ "kpei. -Smii' klae" 'a kmε'
 'due kwla -mm" 'jɔ taan (153) -nɪ 'e ε 'di. 'Kaa
 -smii' -jia" 'e 'sai- -nε 'di ε, ɪ se εε' 'jɔ cεn. ¹² 'Sv
 Sesi wlu' 'de ʋʋ -pee ɔ 'na : Ao ji dε di ! Nyɔ -je
 ɔ i -tee' 'de klai" nynuu "klu ɔ -jea nʋ : -Ma 'nynu
 wε- ? ɔ se nɪ-, dε-nʋε' ka ε nɪa Tʋ"bo ε, ʋʋ -wee'
 'je kan' mε. ¹³ Sesi 'kɪan 'o 'sɔ ɔ "duo -di'pen 'ʋn
 'ε, -wεε ɔ "nyɪ ε ʋʋpʋ, 'de ɔ "nyɪ ʋʋpʋ -smii' -ke.

¹⁴ Sesi sɔan "kunyɔ' ε, ɔ ke ɔɔ' klai" nynuu 'a
 'jeea 'a kpe taan -nε -nao.

Sesi siε Piēi wlu o

¹⁵ ʋʋ -kɔa' dε dia' 'sɔ, Sesi -tee' ε Simo Piēi ɔ 'na
 : Sonasɪ 'a "ju Simo, -ɪn -kma 'ma -ti' 'mε -ta, ε je
 nyʋ -nʋ -sii ? 'Sv Piēi 'na : Kɪn Tʋ"bo, ka 'ɪn kma
 -ma -ti', -ɪn -juε'. 'De Sesi 'na : -In -tu" 'ma 'blae
 nynu 'a -ti'. ¹⁶ ɔ -tee' ɔ i kpe 'sɔɔn -nε ke'wle, ɔ
 'na : Sonasɪ 'a "ju Simo, -ɪn -kma 'ma -ti' 'mε -taa
 ? 'Sv ɔ 'na : Kɪn, Tʋ"bo, ka 'ɪn kma -ma -ti' ε, -ɪn
 -juε' 'pepe. 'De Sesi 'na : -In -tu" 'ma 'blae nynu
 'a -ti'. ¹⁷ -Wεε Sesi -sa wlu de kpe taan ke'wle,
 ɔ -tee' ɔ i 'de ɔ 'na : Sonasɪ 'a "ju Simo, -ɪn kma
 'ma -ti' 'mε -cεen'- ? 'Sv dε Sesi -tee' ɔ i kpe taan
 -wεε ɔ 'na -ɪn kma 'ma -ti' 'mε -cεen'-, -ε kpʋn ɔ
 -kwɫʋ 'sɔ ε "kaεε ɔ 'jrii, 'de ɔ 'na : Tʋ"bo, -ɪn -juo
 dɪ -wee' "klein 'mε, ka 'ɪn kma 'ma -ti', -ɪn -juε'.
 'De Sesi 'na : -In -tu" 'ma 'blae nynu 'a -ti'. ¹⁸ Tɔ'
 -ti 'a tɔ' -ti 'ma 'tmʋʋ- -ʋn, -ta -ɪn -nɪa -kooai"
 -saan" a, -mε -ma -cε" -ε paa -ma dɪ 'ʋn, -wεε -ta
 -ɪn -nɪai" -ma mu 'o, 'kaa -sɔntɪ -ma mua -kea"
 'kpaa' a, -ma muε sɪn sroa', -wεε nyɔ jɔ' 'je -ʋn
 dε 'ʋn paa- 'de -ta -ɪn sea "ɪnɪ ε, ɔ 'je -ʋn 'bo kpa.
¹⁹ Ka Piēi 'a 'mεsʋn 'jea Kea 'a 'nynu "i 'bεε- 'de

nya a, εμε ο 'tmva 'o 'mva- 'de wlu -ne 'un. Sesi -koa' ia' 'tmva' kan' 'su ο 'na : -In bla 'bo 'un 'de.

Sesi ke οο' -tu' -kmaklai" ju ke

²⁰ Piei "biia de 'su ο 'je Sesi 'a -tu' kmaklai" ju 'me, -me ο jie υυυ κιν ομο -pen Sesi jai dedi no", -wee -ο -tee' ο i ka : Tu"bo, nyο we- -je -un 'de to ε- ? ²¹ Piei 'je ο i 'su ο -tee' ε Sesi i ο 'na : 'De -jo -mo 'e ? De -je ο 'jrii nuυε- ? ²² 'Bomο Sesi wluu ο 'na : -Bo 'un nyε "i ο 'e 'kmυ nι mamau 'su 'un 'je de ji 'ee, -ma -tu' we- -sie 'o -mo ε- ? -Mo bla 'bo 'un 'de 'su. ²³ 'Bo wlu -ne "kpei la, υυ 'jrεε- εε' κε' i 'de οο' "dei-wi" "klu, υυ 'na klai "ju -no se 'mei. 'De Sesi se kan' -mo 'da, 'kaa ο 'naa : -Bo 'un nyε "i ο 'e 'kmυ nι- mamau 'su 'un 'je de ji 'ee, -ma -tu' we- -sie 'o -mo ε- ?

²⁴ Klai" ju -no, ομο -οο po δι -nι 'a "kuan -wee -ο -cru'. 'De -a -je kan' 'me δι ο 'tmva ι nyε tο' -tu -o -cεεn'-.

Wlu "jru -cra'in

²⁵ Sesi nyε δι -tuu"-tuu jri' ke'wλε. -Bo nyυ 'cru -wee' dodo- 'de ε, 'ma naa tο' i, 'sbι nyυ a mua 'cra' se 'no 'kmυ -ne "kpei 'βεεi.

DBΞEΔE DEE-

Wè Northern: DBΞEΔE DEE- New Testament+

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Wè Northern)

Contributor: WBT Central Zone

All rights reserved.

2020-12-01

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 Jul 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

420bcc8e-229d-5a3a-91bf-a91cc86b40db